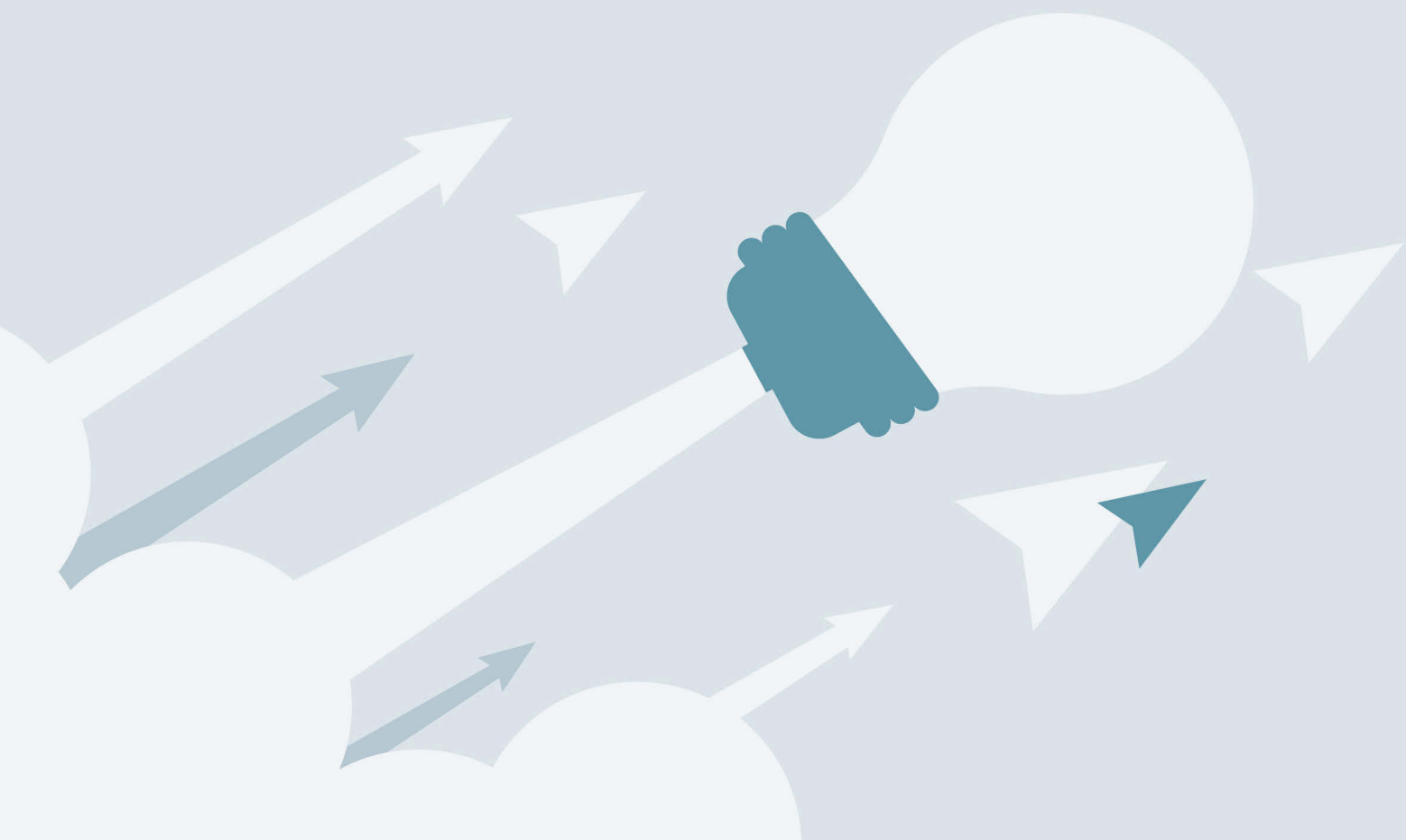

Skånska Styrkeområden

Ett underlag till regionalt tillväxt-
och innovationsarbete i Skåne

Skånska styrkeområden

Ett underlag till regionalt tillväxt- och innovationsarbete i Skåne

Layout:

KAN Malmö

Foto, Region Skåne © News Øresund, Johan Wessman: s9, 17, 26, 45 och 76

Innehåll

Slutsatser	6
Hög produktivitetsnivå och stor betydelse för ekonomi och sysselsättning	6
Stark anknytning till forskning och utveckling	7
Ett högt kunskapsinnehåll	7
Präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap	7
Konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad	8
En flora av både små och stora företag	8
Inomregionala skillnader i näringsstruktur	8
Skånska styrkeområden	9
Introduktion	10
Kriterier för att peka ut styrkeområden	10
Läsanvisningar	11
Datakällor, definitioner och sektorsindelning	12
Definitioner	12
Sektorsindelning	13
Tillväxtens drivkrafter	15
Omvärld	18
Framväxten av globala värdekedjor	19
Ökat fokus på hållbarhet	19
Digitalisering och automatisering	19
Fortsatt urbanisering	20
Svag produktivitetstillväxt sedan finanskrisen	20
Humankapital	21
Forskningsstyrkor i Skåne	21
Skånsk forskning är överlag stark	21
Forskningsfält	23
Livsvetenskaperna	23
Agronomi och livsmedel	23
Fysik och kemi	23

Material	23
Klimat, miljö och energi	23
Teknik	23
Datavetenskap	23
Näringslivets struktur	26
Produktivitetnivå, förädlingsvärde och antal anställda	26
Karaktäristiskt för högproduktiva sektorer	29
Dynamik – snabbväxare och nya företag	33
Snabbväxare	33
Nya företag	35
Stora företag	36
Internationalisering	37
Utländskt ägande	37
Varuexport	37
Inomregionala skillnader i näringslivsstruktur	40
Näringslivets utveckling	42
Försiktig utveckling i Skåne jämfört med övriga storstadsregioner	42
Högproduktiva sektorer	43
IKT	43
Life Science	43
Industrisektorer med hög produktivitet	44
Medelproduktiva sektorer	45
Lågproduktiva sektorer	46
Förädlingsvärde	47
Antal anställda	48
Från sektorer till styrkeområden	49
Byggnadsindustri	49
Förpackning	49
IKT	49
Kemisk industri	50

Life Science _____	50
Livsmedel _____	50
Verkstadsindustrin _____	50
Sektorer som valts bort _____	52
Sektorsfördjupning: Byggnadsindustri _____	53
Struktur _____	54
Utveckling _____	55
Sektorsfördjupning: Förpackning _____	57
Struktur _____	58
Utveckling _____	59
Sektorsfördjupning: IKT _____	61
Struktur _____	62
Utveckling _____	64
Sektorsfördjupning: Kemisk industri _____	67
Struktur _____	68
Utveckling _____	69
Sektorsfördjupning: Life Science _____	71
Struktur _____	72
Utveckling _____	73
Sektorsfördjupning: Livsmedel _____	75
Struktur _____	76
Utveckling _____	78
Sektorsfördjupning: Verkstadsindustri _____	80
Struktur _____	81
Utveckling _____	82
Referenser _____	84
Bilaga 1 – Sektorer _____	85

Slutsatser

Denna rapport identifierar styrkeområden i skånskt näringsliv. Ett styrkeområde är en del av näringslivet som är betydelsefull för att driva produktivitet och därmed tillväxt. För att identifiera styrkeområdena i Skåne har näringslivet delats in i ett 40-tal sektorer utifrån officiell branschindelning, och för att välja ut vilka sektorer som är styrkeområden används sex vägledande kriterier. Dessa är att en sektor bör:

- Ha hög produktivitetsnivå och stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning
- Ha stark anknytning till forskning och utveckling
- Ha ett högt kunskapsinnehåll
- Präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap
- Vara konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad
- Ha en flora av både små och stora företag

I urvalet av styrkeområden behöver resonemang föras, och kriterier vägas mot varandra. Vidare ska identifieringen av styrkeområden inte betraktas som ett val av vilka branscher det offentliga ska stödja. Ett styrkeområde är snarare en del av skånsk ekonomi med kompetenser som är väsentliga för förnyelse och utveckling. Näringslivsutveckling är en stigberoende process. Nya företag, kluster och branscher växer fram ur befintligt näringsliv.

Hög produktivitetsnivå och stor betydelse för ekonomi och sysselsättning

Sektorer med hög produktivitetsnivå och stor betydelse är *avancerade företagstjänster*, *Informations- och kommunikationsteknik (IKT)*, *verkstadsindustri*, *förpackning*, *kemisk industri*, *övrig partihandel* och *Life Science*. Av dessa är några specialiserade i den meningen att de är relativt större i Skåne än i riket. Det gäller *kemisk industri* och *förpackning* samt i en mindre utsträckning *Life Science* och *övrig partihandel*. *IKT* och *avancerade företagstjänster* är lika stora i Skåne som i övriga landet medan *verkstadsindustrin* är mindre.

Av ovanstående sektorer är *avancerade företagstjänster* och *övrig partihandel* problematiska att peka ut som styrkeområden eftersom de är tematiskt spretiga. Mindre sektorer med hög produktivitetsnivå är *stål- och metallindustri*, *byggnadsmaterial*, *elektronikindustri*

och *övrig tillverkning*. I dessa finns det vissa stora internationella företag, men som sektorer betraktat saknar de kritisk massa.

Utvecklingen i högproduktiva sektorer har varit svag sedan 2008. En förklaring är en problematisk period mellan 2008 och 2012. Då genomfördes sparprogram, omstruktureringar och nedläggningar i stora företag som Ericsson, Sony Mobile och AstraZeneca. *IKT* har sammantaget utvecklats försiktigt medan *Life Science* har tappat betänkligt. Samtidigt växer delar av dessa sektorer starkt. Inom *IKT* finns tillväxt i branscher som *datakonsultverksamhet* och *utgivning av dataspel*, samt expansiva företag i Axis Communications och Ubisoft Entertainment. Även inom *Life Science* finns en mylla där företag kan växa, med exempel som CellaVision, QPharma och Boston Scientific Nordic. *Verkstadsindustri*, *förpackning*, *övrig partihandel* och *kemisk industri* har också haft en försiktig eller i vissa fall negativ utveckling. Däremot har *avancerade företagstjänster* gått starkt. Tittar vi på utvecklingen från 2014 har högproduktiva sektorer gått starkare.

Sektorer med stor betydelse och medelhög produktivitetsnivå är *byggnadsindustrin* och *livsmedel*. *Livsmedel* har en tydlig specialisering i Skåne och en svagt positiv utveckling i termer av antal anställa.

Byggnadsindustrin är den största sektorn i ekonomin. Om 2008 tas som utgångspunkt har sektorns utveckling varit försiktig, men kraftig om 2014 används som startår.

Kombinationen av stark konjunktur, låga räntor, snabb befolkningsökning och ett historiskt lågt bostadsbyggande har bidragit. Det finns också en högproduktiv bransch inom sektorn: *teknisk konsultverksamhet inom bygg och anläggning*. Branschens kompetenser är, tillsammans med de stora byggbolagens, viktiga för att adressera hållbarhetsutmaningar kopplade till bostads- och samhällsbyggnad i det regionala tillväxt- och innovationsarbetet. Mindre sektorer är *fordonsindustrin*, *trävaruindustrin*, *media* och *metallvaruindustrin*. Utvecklingen har varit svag i dessa sektorer sedan år 2008, även om den starka konjunkturen de senaste åren har gett industrisektorerna en skjuts.

Sedan 90-talet har skånsk innovationsaktivitet koncentrerats till *IKT, Life Science, livsmedel* och *förpackning*. Den har manifesterats i företag som Tetra Pak, Ericsson, Axis Communications, QlikTech, Alfal Laval, Gambro, Oatly och ProViva. Det finns ett stigberoende i näringslivsutveckling. Den innovativa förmåga som finns inom dessa sektorer är betydelsefull att bygga vidare på.

Sektorer med låg produktivitetsnivå är ofta personalintensiva. Det gäller exempelvis *detaljhandel, företagservice, logistik & transport, besöksnäring* och *areella livsmedelsnäringar*. Flera av dessa sektorer har fått bränsle från befolkningsstillväxten och outsourcing och därför utvecklats väldigt starkt. Det är stora sektorer som är betydelsefulla för ekonomin – men de har en låg produktivitetsnivå. Det gör dem mindre intressanta utifrån ett styrkeområdesperspektiv. Andra sektorer selekteras bort på grund av både låg produktivitetsnivå och obetydlig storlek, exempelvis *konstnärlig och kulturell verksamhet, e-handel, glas* och *keramiska artiklar samt FoU*.

Stark anknytning till forskning och utveckling

Det bedrivs en omfattande och framstående forskning i Skåne. Regionen har flera starka forskningspositioner med potential att förnya näringslivet och försörja det med kvalificerad kompetens. Mest framträdande är forskningen inom livsvetenskaper som medicin och fysiologi. Där finns en kombination av volym, bredd och kvalitet som kan driva utveckling och förnyelse inom *Life Science*.

Andra framskjutna forskningspositioner finns inom naturvetenskap, teknik, datavetenskap, agronomi, energi och material. Dessa positioner har relevans för förnyelse i flera sektorer. Materialforskning har exempelvis tillämpningar inom *Life Science* och *kemisk industri*. Etableringen av avancerade forskningsinfrastrukturer som European Spallation Source och Max IV bedöms förstärka Skånes position ytterligare. Agronomi har relevans för *areella livsmedelsnäringar* och *livsmedel*, medan teknik och naturvetenskap kopplar an till flera industrisektorer på ett övergripande plan.

Forskning har emellertid bredare tillämpningsområden än enbart i specifika näringslivssektorer. Flera starka forskningsfält studerar hållbara samhällen utifrån olika perspektiv. Dessa forskningsfält är intressanta som delar i ett innovationsarbete inriktat på systemlösningar som adresserar samhällsutmaningar inom utsläpp, energi, klimat och cirkularitet.

Ett högt kunskapsinnehåll

Sektorer med störst andel högutbildade generellt är *FoU, hälso- och sjukvård, utbildning* och *avancerade företagstjänster*. Därefter följer *IKT, konstnärlig* och *kulturell verksamhet* samt *Life Science*. Tittar vi snävare på andelen sysselsatta med en teknisk eller naturvetenskaplig utbildning, vilket i en högre utsträckning samvarierar med produktivitetsnivå, är *IKT* särskilt framträdande. Andra sektorer är *avancerade företagstjänster, elektronikindustrin, vatten, avfall & återvinning, fordonsindustri* samt *kemisk industri*.

Det finns stora skillnader i utbildningsnivå mellan industrisektorer. Särskilt *kemisk industri* avviker med fler högutbildade generellt bland de sysselsatta. Andra sektorer med en hög utbildningsnivå generellt är *fordonsindustrin, verkstadsindustrin, stål- och metallindustrin* samt *elektronikindustrin*. Industrisektorer med ett lägre kunskapsinnehåll är *metallvaruindustrin, trävaruindustrin* samt *pappers- & massaindustrin*. Även *livsmedel* och *byggnadsindustri* har en låg utbildningsnivå.

Präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap

Förnyelse, innovation och entreprenörskap kan fångas på flera sätt. Ett är att titta på sektorns historiska tillväxt. Att *utgivning av dataspel* inom *IKT* har växt kraftigt fångar rimligen att branschen präglas av just förnyelse, innovation och entreprenörskap. På motsvarande sätt indikerar utvecklingen för *Life Science* problem med detta då sektorn har gått tillbaka kraftigt. Rapporten tittar även på hur stor andel i respektive sektor som arbetar i de mest snabbväxande företagen i Skåne, samt hur stor andel av förädlingsvärdet som kan tillskrivas nya företag.

Störst andel anställda i snabbväxande företag finns inom *fordonsindustri, byggnadsmaterial, social omsorg* och *e-handel*. Att det finns snabbväxande företag inom fordonsindustrin beror mycket på en stark konjunktur och att svensk fordonsindustri har gått bra. Men det synliggör också att Skåne är en del av det svenska fordonsklustret med flera konkurrenskraftiga företag. Däremot har sektorn inget betydande nyföretagande. Förnyelse sker i etablerade företag.

Två sektorer med en stor andel anställda i snabbväxande företag är *livsmedel* och *IKT*. Inom *IKT* betyder nyföretagande mer för värdeskapandet, något som delvis förklaras av låga trösklar för att starta ett IT-bolag i jämförelse med att rulla igång en livsmedelsindustri. *Förpackning* och *kemisk industri* har flera snabbväxande

företag men precis som övriga industrisektorer ett nyföretagande som inte sätter några spår i det totala värdeskapandet. Industrisektorer med få snabbväxande företag är *metallvaruindustri, verkstad, elektronik, textil, gummi- och plast* samt *pappers- och massa*. Även *Life Science*, en sektor med långt från idé till marknad, får ett litet bidrag från nya företag.

Andra sektorer har få snabbväxande företag men ett omfattande nyföretagande, företrädesvis *besöksnäring* och *areella livsmedelsnäringar*. De är sektorer som präglas av en snabb omsättning av näringslivet. Många företag startar samtidigt som många försvinner. Det är också delar av näringslivet med ett lågt kunskapsinnehåll och låg produktivitetsnivå. Samtidigt visar tillväxten inom *besöksnäring* på en förmåga till förnyelse, även om omvärldsfaktorer som en svag krona också gett bränsle till utvecklingen.

Konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad

Export fångar om en sektor finns på en global marknad. I absoluta tal är varuexporten störst från *livsmedel, kemisk industri, IKT* och *Life Science*. Stora exportörer är Orkla Foods, Scan, Lantmännen, Perstorp Speciality Chemicals, Sony Mobile, Axis Communications, Ericsson och Gambro. Sätts varuexporten i relation till omsättningen är de mest exportintensiva sektorerna *gummi- & plastindustri, pappers- och massaindustri, kemisk industri, stål- och metallindustri* samt *förpackning*.

Exporttyngden är slående i vissa mindre industrisektorer. Det återspeglas av ett fåtal dominerande företag med en omfattande internationell handel.

I *stål- och metallindustrin* finns Höganäs Sweden, inom *gummi- och plastindustri* Trelleborg Industri och i *pappers- och massaindustri* Stora Enso. Även *metallvaruindustri, textilindustri, elektronikindustri* och *verkstadsindustri* är exporttunga sektorer.

Flera av ovan nämnda sektorer är för små för att vara styrkeområden i sig själva. Men betraktas industrisektorerna som en grupp med gemensamma nämnare i hög produktivitetsnivå och global marknad förändras bilden. Aggregerat blir dessa sektorer mycket stora och betydelsefulla för Skåne, utifrån antal anställda och i rollen att efterfråga tjänster. Det är därför relevant att också prata om tillverkningsindustrin i bredare termer än sektorer i det regionala tillväxt- och innovationsarbetet.

Avseende konkurrenskraft jämfört med omvärlden finns det några sektorer som utvecklats starkare i Skåne än i övriga riket. Det gäller företrädesvis *förpackning, kemisk industri, verkstadsindustri, elektronikindustri, besöksnäring, företagservice* och byggnadsmaterial. Däremot har stora högproduktiva sektorer som *IKT, avancerade företagstjänster* och *Life Science* utvecklats sämre i Skåne än vad de borde gjort givet den nationella utvecklingen.

En flora av både små och stora företag

De flesta företag är små. Det som skiljer sektorer från varandra är primärt förekomsten av stora företag. Kunskaps- och teknikintensiva storföretag har betydande spridningseffekter som påverkar lokal näringslivsdynamik. De gör betydande investeringar i forskning och utveckling, de är inkubatorer för nya företag, de sprider tyst kunskap som anställda förvärvat till omkringliggande näringsliv och de har resurser att skala upp nya innovationer.

Sektorer med flest större företag är logistik & transport, *IKT*, livsmedel och byggnadsindustrin. Storföretag inom livsmedel är exempelvis Pågen, Scan och Lantmännen. Inom *IKT* finns bland annat Sony Mobile, Ericsson, CGI och UbiSoft medan de tunga spelarna inom byggnadsindustrin är Peab, Skanska och Bravida. Andra sektorer med en relativt hög produktivitetsnivå och flera stora företag är *verkstadsindustrin, avancerade företagstjänster, övrig partihandel, fordonsindustrin* samt byggnadsmaterial. *Life Science* har två, lika många som *kemisk industri, elektronikindustrin* samt stål- och metallindustri.

Inomregionala skillnader i näringsstruktur

Att en sektor ska vara väl representerad i hela Skåne är inget urvalskriterium. Men de styrkeområden som pekas ut bör tillsammans ha en relevans för hela regionen. I grova drag går det en skiljelinje mellan öst och väst. Areella livsmedelsnäringar, livsmedel och vissa industrisektorer är särskilt betydelsefulla i de östra delarna av Skåne. Där har däremot sektorer som *IKT, Life Science* och *avancerade företagstjänster* mindre betydelse.

I nordöstra Skåne är trävaruindustri, areella livsmedelsnäringar samt livsmedel relativt större sektorer i jämförelse med övriga Skåne. Detsamma gäller de mindre sektorerna elektronikindustri, pappers- & massaindustri samt byggnadsmaterial. I det sydöstra hörnet har areella livsmedelsnäringar, detaljhandel, besöksnäring samt i viss mån industrisektorerna fordonsindustri och gummi & plastindustri en relativt stor betydelse.

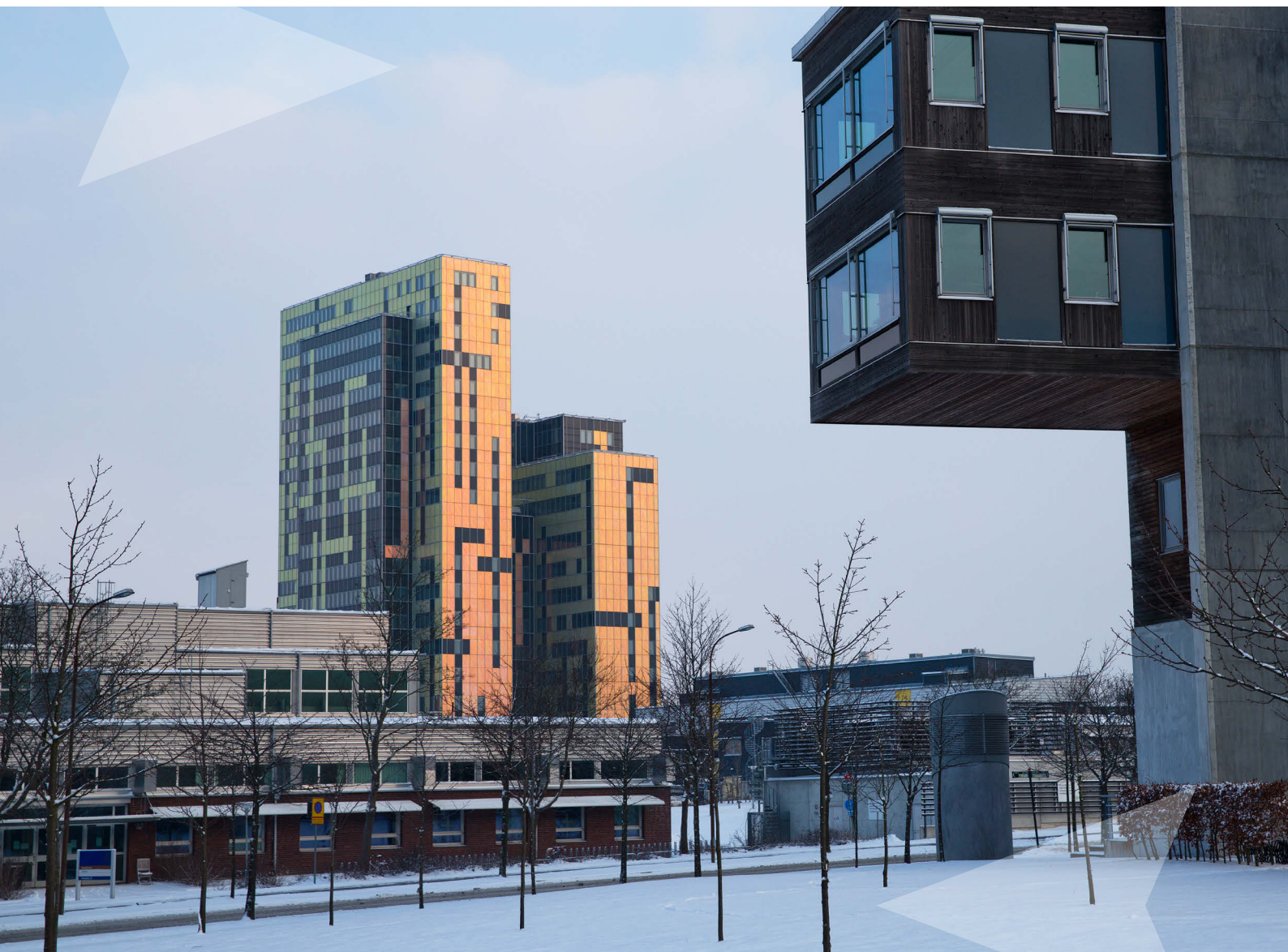
I västra Skåne tecknas ett annorlunda mönster. I nordväst är stål- & metallindustri samt logistik & transport jämförelsevis stora. I nordväst ligger även areella livsmedelsnäringar, *kemisk industri*, fordonsindustri och metallvaruindustri över det skånska genomsnittet. Sydväst har en större andel privatanställda inom särskilt *IKT*, *avancerade företagstjänster* och företagservice. Andra sektorer i sydväst som är relativt stora är *övrig partihandel* och i viss mån Media och *Life Science*.

Skånska styrkeområden

Sektorer som bedöms vara styrkeområden i Skåne är *förpackning*, *kemisk industri*, *IKT*, *Life Science*, *verkstadsindustrin*, livsmedel och byggnadsindustrin. I varierad utsträckning kännetecknas dessa av hög produktivetsnivå, kritisk massa, starka kopplingar till forskning och utveckling, hög kunskapsnivå, förnyelseförmåga och stor export.

Sektorer som inte valts ut som styrkeområden, men som på grund av viss kritisk massa och god produktivitet ändå är intressanta ur ett tillväxt- och innovationsperspektiv, är *avancerade företagstjänster*, *övrig partihandel*, byggnadsmaterial, fordonsindustri, elektronikindustri, gummi- och plastindustrin samt *stål- och metallindustrin*. I dessa sektorer finns flera intressanta företag med hög produktivetsnivå och stor export.

Sektorer som valts bort har i olika grad låg produktivetsnivå, lågt kunskapsinnehåll och svaga kopplingar till forskning och utveckling. De är besöksnäringen, företagservice, social omsorg, trävaruindustri, textilindustri, metallvaruindustri, utvinningsindustri, media, kulturella och kreativa näringar, FoU, glas och keramiska artiklar samt e-handel. Andra sektorer väljs bort för att de företrädesvis verkar på offentligt finansierade marknader, såsom hälso- och sjukvård.

Introduktion

En slutsats från den skånska produktivitetskommissionen är att Skåne har en stor potential. Regionala styrkor är flera stora globala företag, starka lärosäten, en växande befolkning och närhet till Köpenhamn och dess internationella flygplats. Samtidigt uttrycktes en oro för en svag produktivitet utveckling, vilken bland annat förklaras av att traditionellt starka branscher som läkemedel och telekom har gått dåligt. Produktivitetskommissionen konkluderar att det är angeläget att öka näringslivets produktivitet i Skåne.¹

Hur ska det regionala tillväxt- och innovationsarbetet bidra till ökad produktivitet och frigöra Skånes potential? Rapporten närmar sig den frågeställningen genom att identifierar styrkeområden i skånskt näringsliv. Ett styrkeområde är en del av näringslivet som är betydelsefullt för att driva produktivitet och därmed tillväxt framöver i Skåne. Rapporten är ett underlag för en diskussion om prioriteringar i det framtida regionala tillväxt- och innovationsarbetet. Den utgör även en bred orientering i näringslivets struktur och utveckling.

Kriterier för att peka ut styrkeområden

För att identifiera styrkeområden har näringslivet delats in i ett 40-tal sektorer utifrån officiell branschindelning. Rapporten beskriver och diskuterar näringslivets kunskapsinnehåll, struktur och utveckling utifrån dessa sektorer. Identifieringen av styrkeområden ska inte betraktas som val av branscher det offentliga ska stödja. Snarare är ett styrkeområde en del av skånsk ekonomi där det finns kompetenser väsentliga för förnyelse och utveckling av näringslivet. Näringslivsutveckling är en stigberoende process. Nya företag, kluster och branscher växer fram ur befintligt näringsliv.

Vidare är en sektor ingen självförsörjande entitet. Produktion organiseras i värdekedjor som korsar bransch- och nationsgränser. Tjänsteinnehållet i varuproduktionen ökar allt mer². Sådana samspel är svårfångade, men är avgörande för att förstå hur ekonomin fungerar. I rapporten strävar vi efter att kompensera för detta genom att föra allmänna resonemang om exempelvis hur industrin samspelar med tjänstenäringar.

För att välja ut vilka sektorer som är styrkeområden tillämpas sex vägledande kriterier.

- **Sektorn bör ha hög produktivitetsnivå och stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning**

Kriteriet diskuteras i två kapitel, näringslivets struktur och näringslivets utveckling. I det förstnämnda diskuteras variationen i produktivitetsnivå och storlek. En hög produktivitet fångar att företag inom en sektor är konkurrenskraftiga, har en förmåga till produkt- och processinnovation samt en öppenhet för nya marknader. I det senare kapitlet beskrivs hur sektorerna utvecklats de senaste åren.

- **Sektorn bör präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap**

I kapitlet näringslivets struktur beskrivs hur stor andel snabbväxande företag som finns i respektive sektor samt hur stor andel av totalt förädlingsvärde som kan tillskrivas nya företag i en sektor. En sektors förmåga till förnyelse, innovation och entreprenörskap fångas även i dess utveckling.

- **Sektorn bör ha en stark anknytning till forskning och utveckling**

I kapitlet humankapital beskrivs regionens forskningsstyrkor. Den analysen är gjord utifrån forskningsområden vilka i varierad utsträckning kopplar an till rapportens näringslivssektorer.

- **Sektorn bör ha ett högt kunskapsinnehåll**

I kapitlet humankapital beskrivs näringslivets kunskapshöjd i termer av andel högutbildade per sektor. I näringslivets struktur finns det även ett avsnitt som belyser andelen med en naturvetenskaplig eller teknisk utbildning.

- **Sektorn bör vara konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad**

Kapitlen näringslivets utveckling och shift-share sätter Skånes näringslivsutveckling i relation till övriga Sverige. I kapitlet näringslivets struktur beskrivs graden av internationalisering genom att mäta varuexport samt utländskt ägande.

- **Sektorn bör ha en flora av både små och stora företag**

Stora företag är betydelsefulla för att främja internationalisering, forskning och utveckling samt generera avknoppningar. Hur dessa fördelas efter sektorer i skånskt näringsliv synliggörs i näringslivets struktur.

¹ Andersson (2017a)

² Tillväxtanalys (2014)

Utöver ovanstående kriterier vägs två andra faktorer också in. Dels hur väl representerad en sektor är i olika delar av Skåne, vilket diskuteras i kapitlet *Inomregionala skillnader i näringslivsstruktur*. Dels sektors roll i att bidra till systemlösningar på samhällsutmaningar.

Att välja styrkeområden är att föra resonemang. Olika kriterier behöver vägas mot varandra. Särskilt viktigt är att en sektor har hög produktivitet, alternativt förutsättningar att radikalt lyfta sin produktivitet. Skälet till det är att produktivitetsutveckling är den främsta drivkraften bakom att skapa välstånd³. Det regionala tillväxt- och innovationsarbetets inriktning bör vara att främja en strukturomvandling där högproduktiva företag, branscher och sektorer växer. Lågproduktiva sektorer har självfallet en betydelsefull roll för ekonomin och sysselsättningen. Men det är inte inom sektorer med låg produktivitet och låga inkomster som Skåne företrädesvis behöver utvecklas. Det skulle göra oss till en ekonomiskt fattigare region.

Läsanvisningar

Rapporten disponeras i nio kapitel:

Datakällor, definition och sektorsindelning: Ett metodkapitel där datakällor beskrivs och diskuteras och de centrala begreppen förädlingsvärde, anställda och produktivitet definieras. Kapitlet introducerar och kommenterar också den sektorsindelning som rapporten tar avstamp utifrån.

Tillväxtens drivkrafter: Kapitlet ger en översiktlig orientering i ekonomisk teori och diskuterar varför produktivitet är betydelsefullt för ekonomisk tillväxt.

Omvärld: Beskriver översiktligt omvärldsfaktorer med betydelse för tillväxt och utveckling, som demografisk förändring, digitalisering och automatisering, långsam produktivitetstillväxt och ett ökat fokus på hållbarhet.

Humankapital: I detta kapitel beskrivs Skånes forskningsstyrkor och kunskapsinnehållet i näringslivet.

Näringslivets struktur: Kapitlet redogör för näringslivets struktur i termer av produktivitetsnivå, storlek, dynamik och nyföretagande, förekomsten av stora företag samt internationalisering.

Inomregionala skillnader i näringslivsstruktur: Visa på skillnader i sektors relativa storlek mellan regiondelar i Skåne.

Näringslivets utveckling: Beskriver utvecklingen i näringslivet mellan år 2008 och 2016. Sätter även utvecklingen i Skåne i relation till riket.

Från sektorer till styrkeområden: Argumentera för varför vissa sektorer identifieras som styrkeområden.

Sektorsfördjupningar: För de sektorer som identifieras som styrkeområden redovisas struktur och utveckling på bransch- och företagsnivå.

³ Ett mer utvecklat resonemang finns i kapitlet *Tillväxtens drivkrafter*.

Datakällor, definitioner och sektorsindelning

Rapporten använder två huvudsakliga grundmaterial, Bisnodes företagsdatabas och SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik.

Bisnodes företagsdatabas innehåller ekonomiska data för alla företag och arbetsställen i Skåne. Den har använts för att mäta förädlingsvärde, antal anställda och produktivitet. Före 2010 innehåller databasen endast data för aktiebolag samt ett antal större ekonomiska föreningar. Eftersom det är angeläget att kunna ge en bild av utvecklingen som inte enbart omfattar den kraftiga återhämtningen av ekonomin som skett efter finanskrisen 2008/09 har vi valt 2008 som startår. Detta innebär att rapporten baseras på utvecklingen för aktiebolag och större ekonomiska förening (som till exempel Lantmännen, Coop och Riksbyggen). Andra associationsformer, till exempel enskilda firmor och handelsbolag, utgör en stor andel av företagen, men står för en relativt liten andel av förädlingsvärdet i ekonomin och antal anställda. När datakällan är SCB har det inte varit möjligt att särskilja aktiebolag från andra associationsformer. För att ta hänsyn till prisförändringar i tidsserier har förädlingsvärdet beräknats i fasta priser med hjälp av BNP-delflateror från nationalräkenskaperna. Deflateror finns tillgänglig till och med 2016, varför tidsserierna i rapporten begränsas till perioden 2008-2016.

I Bisnodes databas fördelas ekonomiska värden på arbetsställen med antal anställda som nyckel. Metoden innebär implicit att alla anställda antas bidra med lika mycket till företagets ekonomi. Den övervägande majoriteten av företag har bara ett arbetsställe. För dessa utgör fördelning av ekonomiska värden på arbetsställen inget problem. Men det uppstår ett problem då företagen har flera arbetsställen. SCB har belagt det exakta antalet anställda per arbetsställe med sekretess, vilket innebär att Bisnode endast har tillgång till klassindelade uppgifter om antalet anställda. För att uppskatta antalet anställda per arbetsställe använder sig Bisnode av flera metoder, ibland kontaktas företaget, ibland fördelas antalet anställda efter hur många som genomsnittligt arbetar på ett arbetsställe i en viss storleksklass. Fördelningen anställda per arbetsställe sker så att summan av antalet anställda alltid summeras upp till rätt antal på företagsnivå. Osäkerheterna i skattningen av antalet anställda spiller även över i

skattningen av bokslutsvärden per arbetsställe, och därmed förädlingsvärdet, eftersom dessa fördelas efter arbetsställets andel av företagets anställda.

Definitioner

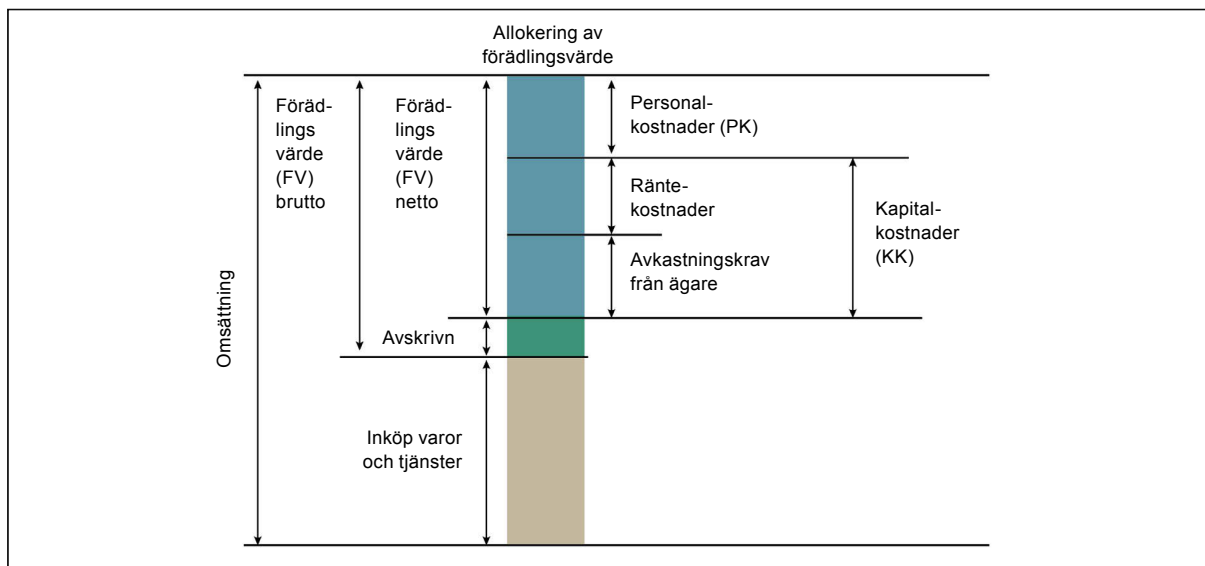
Förädlingsvärde, anställd och produktivitet är tre begrepp av central betydelse. Enligt Wikipedia definieras förädlingsvärdet som:

” det värde ett företag tillför genom sin verksamhet. Det brukar även uttryckas som företagets bidrag till bruttonationalprodukten (BNP). Värdet av ett företags produktion minus värdet av insatsvarorna som har använts.

För att ta ett exempel så köper Person A en mobiltelefon för 1 300 kronor, varav 300 kronor går till materialkostnaderna som det krävdes till att göra mobiltelefonen. Då har Företaget B kvar 1000 kronor, vilket är förädlingsvärdet.

Företagsekonomiskt sett, beräknas förädlingsvärdet som $F = K_p + Re_a + Av_{skr}$: där F är förädlingsvärde, K_p är personalkostnad, Re_a är resultat efter avskrivningar, Av_{skr} är avskrivningar.”

I Bisnodes företagsdatabas definieras förädlingsvärdet enligt Simpler-metoden, vilket är en analysmetod framtagen av Anders Grufman⁴. I figuren framgår att förädlingsvärdet ska täcka personalkostnader, avskrivningar och kapitalkostnader. Det som blir över är avkastningen till ägarna.

bas innehåller. Indelningen är ett försök att hitta en kompromiss mellan överskådlighet och detaljrikedom. Vi har strävat efter att föra ihop relaterade tjänste-, partihandels- och tillverkningsbranscher till samma sektor.

Produktivitet definieras som förädlingsvärdet dividerat med antalet arbetade timmar, alltså hur mycket värde varje arbetad timma skapar. När vi mäter produktivitet på företagsnivå eller på regional nivå saknar vi uppgifter över arbetade timmar och definierar därför produktiviteten som förädlingsvärdet dividerat med antalet anställda.

Avslutningsvis bör läsaren vara medveten om att uppgifter om anställda avser antalet helårsanställda enligt boks slut och inte antalet förvärvsarbetande enligt registerbaserad arbetsmarknadsstatistik. Två halvtidsanställda motsvarar en helårsanställd. Ägaren till ett enmansbolag räknas inte som anställd. Även detta innebär en felkälla eftersom kvaliteten på statistiken över årsanställda oftast är lägre än i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken.

Även om de källor som används i rapporten innehåller en mängd felkällor, vilka har beskrivits ovan, så bedömer vi att kvaliteten är tillräcklig för att uttala oss om övergripande trender. Läsaren bör dock tolka uppgifterna med viss försiktighet när de omfattar enskilda bolag eller små sektorer.

Sektorsindelning

Vi har delat in näringslivet i ett 40-tal sektorer utifrån de drygt 800 branscher som Bisnodes företagsdata-

I vissa fall har arbetsställen som vi ansett varit felklassade i SCB:s företagsregister flyttats. Tetra Pak respektive Sony Mobile är i Bisnode branschklassade som *övrig partihandel* respektive FoU. Vi har flyttat Tetra Pak till *förpackning* och Sony Mobile till *IKT*. Andra överflyttningar handlar om ett antal mindre företag som omklassats från FoU till *Life Science*, bland annat CellaVison och QPharma. HemoCue har omklassats från *IKT* till *Life Science*. Anledningen till omklassningarna är att öka sektorsindelningens relevans. Vi vill i så stor utsträckning som möjligt samla exempelvis *Life Science*-företag i samma sektor. Ett resultat av omklassningar är att FoU är dränerad på företag.

Vi har även konstanthållit branschklassningen så att alla arbetsställen har den branschklassning de hade vid senaste förekomsten i Bisnode. På så sätt har vi tagit bort omotiverade branschomklassningar som felkälla när vi mäter tidsserier. Samtidigt skapas en ny felkälla såtillvida att metoden inte fångar upp de omklassningar som beror på att verksamheten verkligen har ändrat inriktning under den studerade perioden. Dessa ingrepp har inte varit möjliga när datakällan är SCB.

Sektorsindelningen synliggörs i figuren nedan vilken redovisar antal företag efter sektor. Sektorerna huvudkontor, finans & försäkring, energi samt fastigheter har exkluderats i rapporten. Anledningen är att dessa

⁴ Grufman (2001)

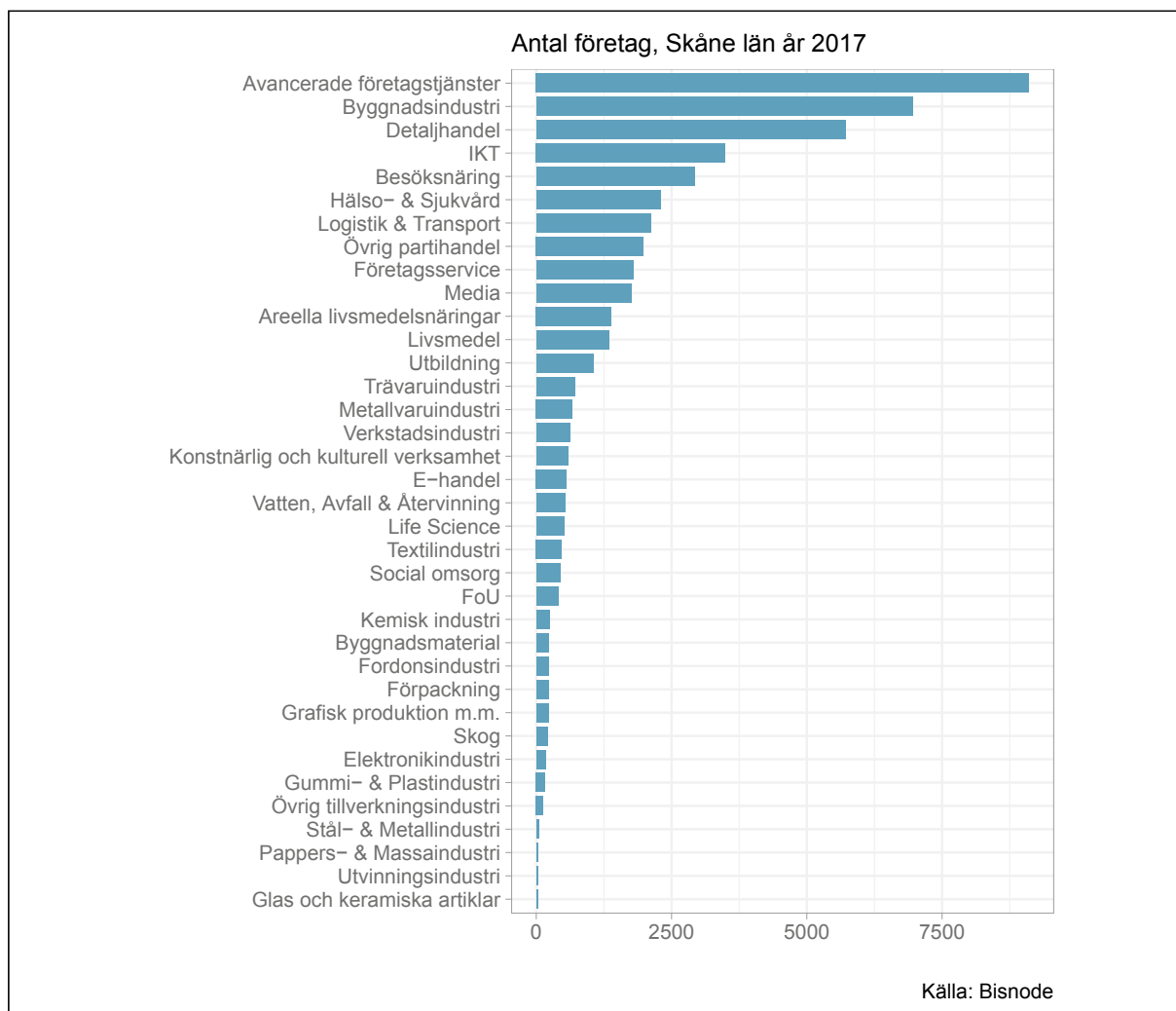
sektorer är väldigt kapitalintensiva. Här finns företag med huvudkontorsfunktioner och holdingbolag vilka inte sällan redovisar enorma förädlingsvärden med få anställda ett år, för att nästa ha ett stort negativt förädlingsvärde. Bakom ligger kapitalflöden snarare än förändrad produktivitet eller konkurrenskraft i någon reell mening. Andra sektorer som exkluderas i rapporten är offentlig förvaltning, intresseorganisationer och skog. Anledningen är få företag och ett litet förädlingsvärde. Inom skog finns det betydligt fler företag med andra associationsformer men eftersom denna rapport avgränsas till bolag blir skog en väldigt liten sektor.

Innehållet i några tjänstesektorer behöver kommenteras. Företag i *avancerade företagstjänster* levererar tjänster inom områden som juridik, ekonomi och teknik. All kvalificerad tjänsteproduktion är emellertid inte samlad där. Datakonsulter är företrädesvis klassificerade inom *IKT*, tekniska konsulter inom bygg och anläggning finns i byggnadsindustrin och konsulter verksamma i energi-, miljö och VVS-teknik hittas i *vatten, avfall*

och *återvinning*. Tjänsteproduktion med ett lägre kunskapsinnehåll, som städ, tvätt och catering, finns i företagsservice medan tjänsteföretag inom skönhet- och kroppsvård klassificeras som detaljhandel.

En ytterligare sektor är *övrig partihandel*. Här finns stora företag som Duni, vilka tillverkar produkter för dukning och servering, och vindkraftföretaget ENERCON Energy Converter. Övrig partihandel är en tematiskt spretig bransch där det är svårt att finna en gemensam nämnare bland företagen förutom att de är orienterade mot partihandel. Mer tematiskt orienterade partihandelsbranscher har fördelats ut i olika sektorer. *Partihandel med emballage* finns exempelvis inom *förpackning*.

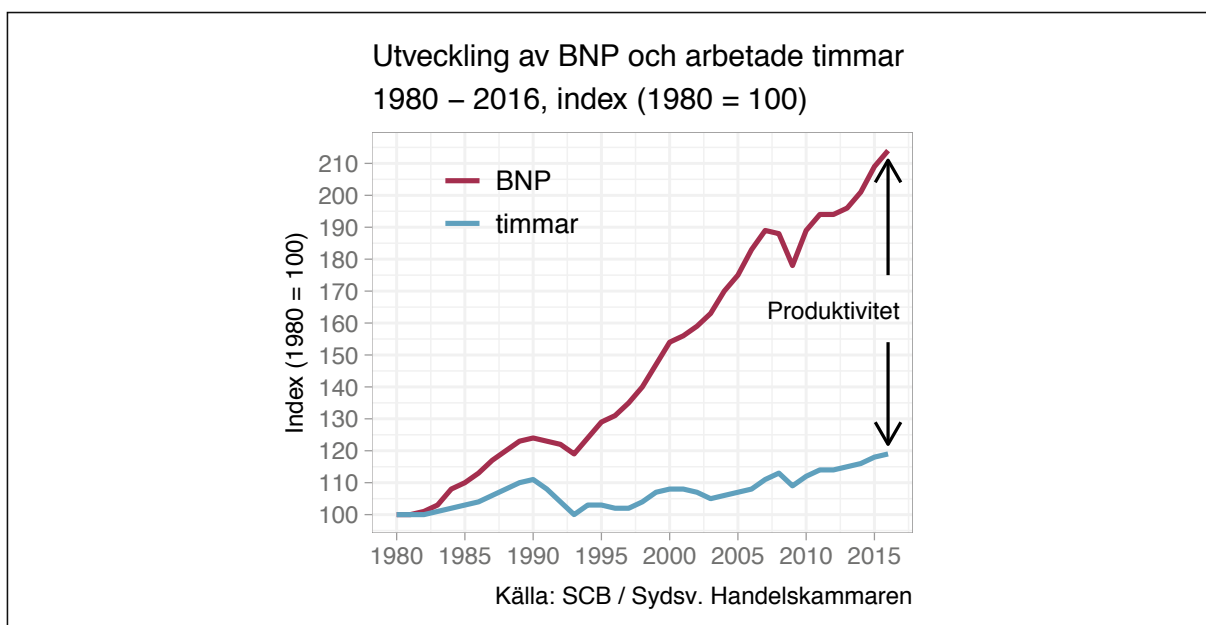
En ytterligare sak att vara medveten om är att många välkända storföretag i Skåne är organiserade i flera företag. Ibland finns dessa utspridda över flera sektorer. Företag inom IKEA-koncernen finns exempelvis inom *avancerade företagstjänster*, detaljhandel, *IKT*, fastigheter, media, huvudkontor, logistik & transport samt finans & försäkring.

Tillväxtens drivkrafter

I rapportens inledning konstaterades att om vi vill öka värdet av den totala produktionen i samhället finns det i princip två metoder: Det ena är att öka antalet arbetade timmar, den andra är att öka värdet av det vi producerar per timme – vår produktivitet. Men tillväxten i sig säger ingenting om hur de växande ekonomiska värdena fördelas. Inte heller säger den något om utvecklingen är hållbar ur ett ekologiskt eller socialt perspektiv. Vad som ska produceras, hur det ska produceras och hur produktionen ska fördelas är därför frågor som alltid omger den ekonomiska tillväxten.

Antalet arbetade timmar påverkar den ekonomiska tillväxten om den arbetsföra befolkningen växer och om andelen i befolkningen som förvärvsarbetar ökar samt om antalet arbetade timmar bland de förvärvsarbetande ökar. Kapitalintensiteten (kapitalstocken dividerat med befolkningen) påverkar den ekonomiska tillväxten genom att investeringarna växer snabbare än befolkningen. Det innebär att ju rikare ett land, eller en region är, desto större resurser kan avsättas för investeringar.

Mer detaljerat, vilka faktorer förklarar ekonomisk tillväxt? Enligt neoklassisk nationalekonomisk teori är det primärt tre faktorer:

Faktorer som förklarar ekonomisk tillväxt:

- Antalet arbetade timmar
- Kapitalintensiteten per invånare
- Teknisk utveckling och innovationer

Teknisk utveckling och innovationer påverkar den ekonomiska tillväxten framförallt genom ökad produktivitet vilket kan ge konkurrensfördelar på kort eller lång sikt. Däremot är det inte säkert att en ökad produktivitet på företags- eller branschnivå leder till en högre ekonomisk tillväxt per invånare. Det förutsätter att den arbetskraft som frigörs kan få jobb i andra växande företag och branscher.

Länge dominerade uppfattningen att de skillnaderna mellan länder och regioner vad gäller ekonomisk utveckling långsiktigt konvergerade, vilket det också länge fanns statistiskt stöd för. Men under senare tid har teorier som betonar strukturella skillnader fått större genomslag. Det avspeglar att skillnaderna i tillväxt och produktivitet under senare decennier snarare har ökat mellan länder och regioner än minskat.

Den Nya ekonomiska geografien menar att förklaringen till de ökande skillnaderna finns i att kapital söker sig till de mest produktiva regionerna. Det är platser med så kallade agglomerationsfördelar, det vill säga regioner med redan höga kunskapsnivåer och hög produktivitet, till exempel vissa storstadsregioner.⁵ Andra förklaringar till regionala skillnader i tillväxt är att det finns skillnader i näringsstrukturen som påverkar produktiviteten. Kapital, kunskap och arbetskraft rör sig inte friktionsfritt vare sig i tid eller rum. Dessa strukturella skillnader ändras ofta långsamt vilket gör att skillnader i produktivitet mellan branscher och regioner kan kvarstå under lång tid. Det innebär att företag och branscher som har bättre förmåga att ställa om utifrån nya teknologiska genombrott får ett försprång. Ofta finns ett stigberoende som präglar hur näringsstrukturen ser ut regionalt. Lundquist & Olander hävdar exempelvis att vissa regioner har fått ett försprång när nya radikala teknologier brutit fram.⁶

Innovation, eller teknisk utveckling, har under senare decennier kommit att betraktas som den avgörande faktorn för ekonomisk tillväxt. Något som förstärks av de växande skillnaderna mellan regioner vad gäller produktivitetens utveckling och ekonomisk tillväxt.

Även om innovationer och teknisk utveckling inte är den enda källan till tillväxt uppfattas de regionala ekonomiernas kunskapsbaser och innovationsförmåga brett som avgörande för regional ekonomisk tillväxt i ett långt tidsperspektiv.⁷

En framgångsrik lansering av nya produkter kan leda till en positiv produktivets- och sysselsättningsutveckling.⁸

Innovationer inom samtliga tre kategorier kan också få negativa effekter i form av utslagning av jobb och produktion. På global nivå leder innovation till högre produktivitet och ökad köpkraft, men på regional nivå kan det innebära stora utmaningar att klara av en större strukturell omställning för att möta de teknologiska förändringar som sker.

Tekniska utvecklingen och innovationer sker i hög grad internt i företagen men kan främjas av offentliga investeringar i FoU och utbildning (för att möta företagets behov av kompetens). När dessa processer samspelar på ett positivt sätt kan det leda till produktivitetshöjningar. Men även samspelet mellan företag är viktigt. Det förekommer att företag arbetar med "open innovation" och tillsammans med andra företag öppnar upp sina processer. Även samspelet mellan företag och underleverantörer är viktigt för att främja innovationer och innovationsspridning.

Innovations- och omställningsförmåga

Innovationer och teknisk utveckling sker i stor grad på företagsnivå.

Innovationer kan förenklat delas in i tre kategorier:

1. Processinnovationer som avser nya verktyg, maskiner och produktionsprocesser utvecklas eller introduceras i företagen. Effekten blir att produktiviteten ökar. Mer kan produceras med en lägre arbetsinsats.
2. Organisationsinnovationer som avser exempelvis just-in-time-logistik, digitala affärsmodeller eller outsourcing. Dessa innovationer har en tendens att leda ökad produktivitet genom att de möjliggör en ökad specialisering.
3. Produktinnovationer som avser nya produkter och tjänster som stimulerar en ökad efterfrågan från konsumenter i form av andra företag eller hushåll.

⁵ Krugman (1991)

⁶ Lundquist & Olander (2007)

⁷ Karlsson & Taalbi (2018)

⁸ Wigren m.fl. (2005)

Några viktiga interna faktorer som påverkar företagets förmåga att bedriva produkt- och innovationsutveckling eller implementera tekniska system är:

- Den interna viljan och ambitionen att växa (entreprenöriell orientering)
- Tidigare skapade vinster som kan återinvesteras
- Förmåga att hämta in och förädla ny kunskap och teknik (företagets kompetens)
- Företagsstorlek och marknadsandel (möjligheter till monopolpriser)

Företagets förmåga till innovation, produktivitet och tillväxt påverkas också av externa faktorer:

- Extern FoU
- Lagar, regler, normer
- Möjligheter att skydda intellektuella rättigheter
- Närhet till krävande kunder
- Underleverantörer och kvalificerade tjänster
- Kapital/finansiella lösningar
- Tillgång till arbetskraft med rätt kompetens
- Konkurrens och samverkan

En del forskningsstudier har pekat på att företagets prestationsförmåga (mätt som förädlingsvärde per anställd) förklaras av följande faktorer:

- Företagets interna humankapital (andel anställda med minst treårig högskoleutbildning)
- Innovativ input (FoU-utgifter per anställd)
- Innovativ output (hur stor del av förädlingsvärdet kommer från produktinnovationer)
- Tydlig innovationsstrategi med vilja till produkt- och processutveckling och en öppenhet för nya marknader.

En stor del av produktivitetsökningen bestäms av företagets förmåga att utveckla och/eller implementera nya innovationer i produktionen. Vid radikala tekniskiftet tar det ofta lång tid innan nya innovationer får genomslag.

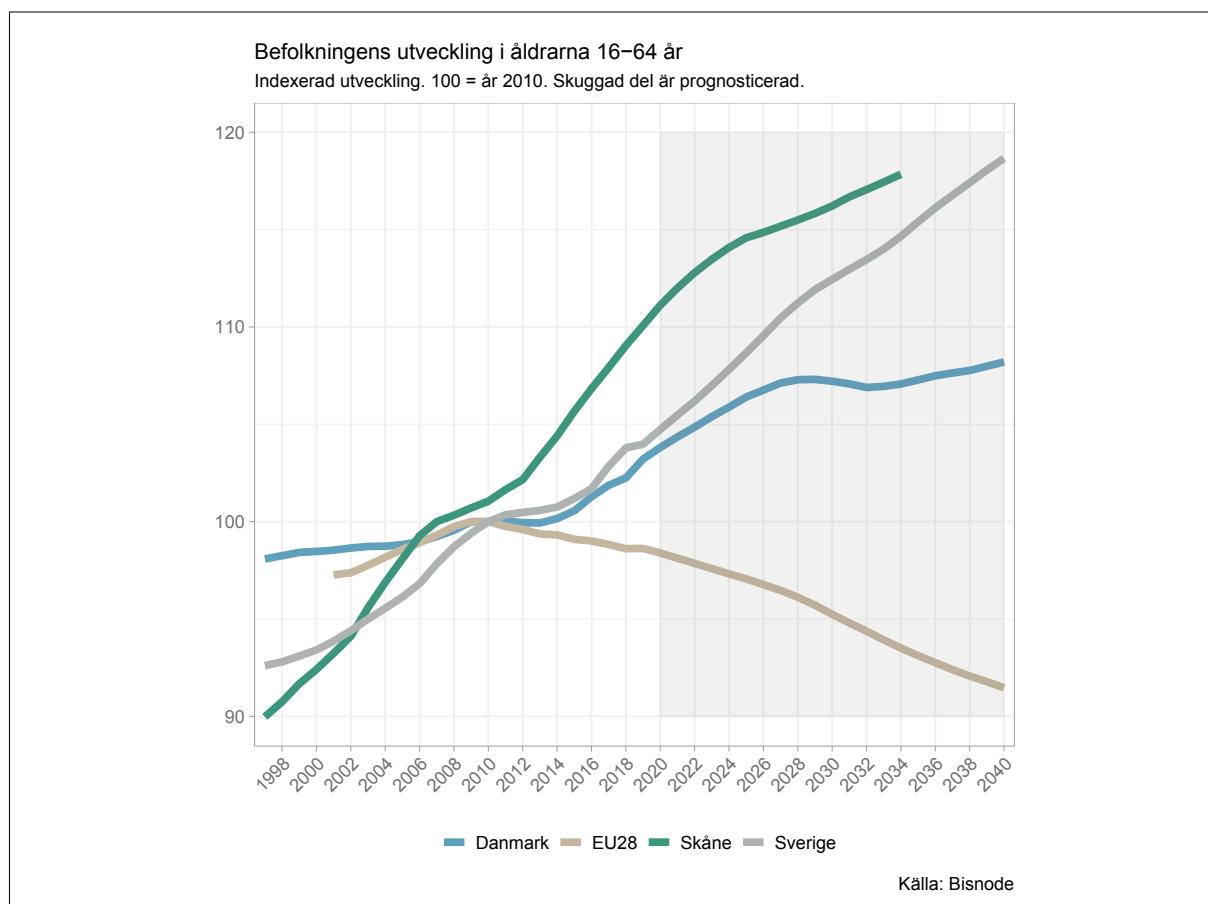

Omvärld

Näringslivet påverkas av demografisk förändring, urbanisering, digitalisering, globalisering och klimatförändringar. Dessa breda trender har flera implikationer för det regionala tillväxt- och innovationsarbetet. Framåt ser vi en demografisk utveckling som ökar betydelsen av en framtida produktivitet utveckling och skärper konkurrensen om internationella talanger. Förekomsten av globala värdekedjor gör att händelser som extremväder och konflikter utomlands har konsekvenser även för skånskt näringsliv. Dessutom ökar medvetenhet kring hållbarhetsfrågor i bred bemärkelse, något som påverkar lagstiftning, efterfrågan och konsumtionsmönster. Andra utvecklings skeenden med breda konsekvenser är den pågående digitaliseringen.

En mindre gynnsam demografi för ekonomisk tillväxt

Under det senaste decenniet har befolkningen i arbetsför ålder ökat försiktigt eller minskat i de flesta västländer. Inom Europa är variationerna stora. I grova drag minskar den arbetsföra befolkningen i de östra- och södra delarna av Europa, medan situationen är mer gynnsam i de norra och västra delarna. Sverige och särskilt Skåne har en åldersmässigt relativt gynnsam demografi. I Skåne prognosticeras befolkningen i arbetsför ålder att växa, men den kommer att växa långsammare än övriga befolkningen. Det innebär att andelen i arbetsför ålder minskar trendmässigt även i Skåne.⁹ Kompetensförsörjningsbekymmer som uppstår som en följd av demografisk förändring kan till viss mildras av invandring. Men det är en utmaning att öka andelen förvärvsarbetande för utrikes födda.¹⁰

⁹ Region Skåne (2018a)

¹⁰ Region Skåne (2018b)

I andra länder, inte minst i Sydeuropa, är åldersstrukturen mindre fördelaktig, men där finns å andra sidan en outnyttjad reserv på grund av ett lågt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor och äldre. Som ett resultat av färre invånare i arbetsför ålder i Europa ökar betydelsen av att vara attraktiv för specialiserad och högt utbildad arbetskraft.

Det kan krasst konstateras att ekonomierna i västvärlden sannolikt inte kommer att få ett lika stort tillväxtbidrag från den arbetsföra befolkningen framöver som under de senaste decennierna. Därmed blir produktivitetstillväxt än viktigare för ekonomisk tillväxt.

Framväxten av globala värdekedjor

Förutsättningarna för produktion globalt har succesivt förändrats sedan tidigt 1990-tal. Tekniska framsteg inom informations- och kommunikationsteknik möjliggjorde att kommunicera och koordinera aktiviteter över stora avstånd. Därmed påbörjades det som ekonomen Richard Baldwin benämner som den andra frikopplingen, att produktionskedjan splittrades upp geografiskt. Den första frikopplingen handlade om att varor producerades på en annan plats än vad de konsumerades. Bakom den första frikopplingen låg innovationer som ångmaskinen, vilken minskade transportkostnader och möjliggjorde en ökad produktion.

Idag organiseras produktionen i globala värdekedjor. Företag har kunnat sänka sina kostnader genom att flytta ut arbetsintensiva moment till länder med lägre löneläge. Därmed kunde högkvalificerat tekniskt kunnande kombineras med billig arbetskraft på ett sätt inte var möjligt tidigare när värdekedjorna var nationella. Utvecklingen har ställt nya krav på policy. Traditionell industripolitik med bransch- och företagsstöd har blivit föråldrad. Istället har policy allt mer kommit att inriktas på humankapital, eftersom personer är betydligt mindre rörliga än kapital, samt på att utveckla agglomerationsfördelar.¹¹ Det senare innebär att företag finner stöd i sin närmiljö i frågor som handlar om kompetensförsörjning och utveckling eftersom det finns en kritisk massa av kompetenser, leverantörer och infrastrukturer.¹²

Ökat fokus på hållbarhet

De klimatförändringar och miljöproblem som idag är synliga globalt är ett resultat av våra konsumtions- och produktionsmönster. En växande världsbefolkning, ökad levnadsstandard och konsumtion tänjer på gränserna för vad planeten långsiktigt tål vad gäller resursuttag, utsläpp samt överutnyttjande av ekosystem.¹³

Hållbarhetsfrågor har fått ökad uppmärksamhet de senaste åren. Förflyttningen kan illustreras med hjälp av organisationen World Economic Forum, vilka år 2010 skattade de två största riskerna globalt till ett plötsligt fall i tillgångspriser samt lågkonjunktur i Kina. Dessa hade 2019 ersatts av extremväder och naturkatastrofer.¹⁴ Att svenskt och skånskt näringsliv är uppkopplat i globala värdekedjor gör att klimatrelaterade händelser i form av extremväder skapar risker och kostnader också här.¹⁵ Samtidigt som medvetenheten ökar i den ekonomiska eliten finns en växande global klimataktivism.

Näringslivs- och innovationsutveckling kan inte frikopplas från varken effekterna av klimatförändringarna eller det växande fokus som klimatfrågan och andra hållbarhetsdimensioner nu rörer. Rimligen kommer dessa rörelser att påverka regelverk, efterfrågan och konsumtionsmönster framöver. Omställningsbehovet är stort i branscher med stora växthusgasutsläpp som transport, bygg och tillverkningsindustri.¹⁶ Det kan fördyra och försvåra verksamhet i energikrävande branscher, men skapar också nya möjligheter. Det finns marknadsandelar att vinna på att ta fram nya produkter, tjänster och systemlösningar som kan adressera klimat- och hållbarhetsutmaningar.

Digitalisering och automatisering

Under ett antal år har effekterna från befintliga och prognosticerade framsteg inom informations- och kommunikationsteknologi diskuterats flitigt. Flera samhällsdebattörer och forskare har pekat på att avancerad maskininlärning eller artificiell intelligens kan revolutionera arbetsmarknaden i hänseendet att avancerade yrken med kognitivt innehåll slås ut. Bedömningarna spretar emellertid.

11 Baldwin (2019) & Tillväxtanalys (2014)

12 Tillväxtanalys (2011:08)

13 Region Skåne (2018c)

14 World Economic Forum (2019)

15 Industrins ekonomiska råd (2018)

16 SCB: Miljöräkenskaperna

Vissa menar att mer än 50 procent av jobben riskerar att försvinna de närmaste 20 åren. Andra menar att nettoeffekten på antalet anställda blir positiv. Ett tredje förhållningssätt är att inte vara upptagen med antalet jobb som eventuellt försvinner utan istället på hur innehållet i yrken förändras.¹⁷

Hur företag använder ny teknik är avgörande för en positiv strukturomvandling. För regional utveckling är det centralt att företag inför ny digital teknik som exempelvis löser informations- och kommunikationsproblem, tar fram individanpassade varor och tjänster eller åstadkommer ett högre resursutnyttjande.¹⁸ Strukturomvandlingens implikationer är svåra att sätta om, men det är troligt att omställningstakten i ekonomin kommer att vara hög i takt med teknologiska framsteg och ökad mognad på användningssidan. Det sätter fokus på regioners, företags och individers omställningsförmåga.

Fortsatt urbanisering

I flera decennier har det skett en ökad koncentration av ekonomiska aktiviteter till storstadsområden i Sverige. Människor vill ha närhet till arbetsplatser och samhällsservice och företag (i synnerhet tjänsteföretag) är beroende av närhet till kunder och leverantörer samt till ett stort utbud av kvalificerad arbetskraft. En konsekvens av denna utveckling är större ekonomiska skillnader mellan regioner men också inom regioner. I Skåne märks dessa tendenser på så sätt att både den ekonomiska tillväxten och befolkningstillväxten alltmer koncentreras till sydvästra Skåne och i synnerhet till Malmö.

Svag produktivitetstillväxt sedan finanskrisen

Globalt har produktivitetstillväxten varit svag sedan mitten av 1990-talet. Det har förbryllat många ekonomer i och med att vi är inne i en period med snabba teknologiska framsteg. Detta brukar omnämnas som produktivetsparadoxen.

Ett antal tänkbara orsaker brukar diskuteras. En är att produktivitetseffekterna av IT- och internetrevolutionen på 90-talet har börjat ebba ut.

Samtidigt kan det breda teknikskifte som för närvarande pågår i många branscher kopplat till digitalisering vara ett sänke för produktiviteten.

Så länge den nya tekniken inte helt är på plats behöver det gamla systemet finnas kvar. Ett exempel är att upprätthålla och utveckla både en fysisk butik och ett e-handelssystem. En ytterligare orsak är att det tar tid att förstå hur ny teknik inom exempelvis maskininlärning bäst kan användas för att vara produktivitetshöjande.

En annan anledning är att tjänstesektorer, med relativt låg produktivitet, växer snabbare än varuproducerande sektorer sedan ett par decennier tillbaka. Detta förklaras dels av att tjänsteinnehållet ökar i varuproduktionen. Ibland går denna utveckling så pass långt att företag omklassificeras från industriföretag till tjänsteföretag, till exempel Ericsson år 2015. Dels av att industrin lejer ut delar av den egna tjänsteproduktionen till externa tjänsteföretag alternativt knoppar av tjänstedelar av företaget. Andra anledningar är förändrade konsumtionsmönster där hushållen styr om sin konsumtion alltmer mot tjänster, samt att it-teknik möjliggjort leverans av tjänster på ett allt större avstånd.

Det finns även penning- och finanspolitiska förklaringar. Normalt brukar det ske en utslagning av ineffektiva företag i samband med en konjunkturnedgång, men detta har, på grund av en expansiv penning- och finanspolitik, inte ägt rum i samma utsträckning som tidigare. En annan bidragande orsak är ett mindre uppsving i investeringstillväxten efter finanskrisen än vad som är brukligt efter konjunkturuppgångar.

Den svaga produktivitetstillväxten efter finanskrisens orsaker kan även sökas i en bromsad globalisering. Under perioden 1990-2010 fick globaliseringen bränsle av sjunkande fraktkostnader, färre tullar, teknikutveckling och finansiell liberalisering. På senare år har emellertid fraktkostnader slutat att falla, den ekonomiska aktiviteten har blivit mer tjänsteorienterad och svårexporterad, Kina som tidigare var starkt beroende av insatsvaror från västländerna har blivit mer självförsörjande i sin produktion. Dessutom har protektionistiska vindar tilltagit med hot om högre tullar och handelskonflikter.

¹⁷ Henning m.fl. (2016)

¹⁸ SOU (2016:4)

Humankapital

Tidigare präglades näringslivet i en region av tillgången till naturresurser, hamnar och vattenleder. Idag är kvalificerad arbetskraft en allt viktigare lokaliseringfaktor. Samspelet mellan näringsliv, akademi och utbildning är en drivkraft för tillväxt. Följaktligen är en stark anknytning till forskning och utveckling samt ett högt kunskapsinnehåll viktigt när styrkeområden ska identifieras.

Forskningsstyrkor i Skåne

I en bibliometrisk analys av Skånes forskningsstyrkor har starka forskningsområden och forskningsfält identifieras genom att titta på specialisering och kvalitet relativt andra lärosäten i Norden.¹⁹ Specialisering mäts i antal publikationer 2011-2015 och kvalitet i hur ofta publikationerna citeras. Analysen tar avstamp i 27 forskningsområden under vilka det finns 334 forskningsfält.

Sammanfattningsvis bedrivs en omfattande och framstående forskning i Skåne. Regionen har flera starka forskningspositioner med potential att förnya näringslivet och försörja det med kvalificerad kompetens. Mest framträdande är forskningen inom livsvetenskaper som medicin och fysiologi. Där finns en kombination av volym, bredd och kvalitet som kan driva utvecklingen inom *Life Science*. Andra framskjutna positioner finns inom naturvetenskap, teknik, datavetenskap, agronomi, energi och material.

Skånsk forskning är överlag stark

Skåne har fyra lärosäten – Lunds universitet, Malmö universitet, Högskolan i Kristianstad samt SLU Alnarp. Artiklar publiceras även av Skånes Universitetssjukhus, European Spallation Source, Region Skåne, World Maritime University, Centralsjukhuset i Kristianstad och Skogsstyrelsen. Lunds universitet svarar för 84 procent av publikationerna.

I Skåne finns flera forskningsinfrastrukturer.²⁰ De mest framträdande i storlek är European Spallation Source (ESS) och MAX IV i Lund. Där finns även Lund Nano Lab och ICOS för koldioxidmätning. Betydande

Organisation	Antal publikationer i 2011-2015 (Scopus)
Lunds Universitet	24 838
Skåne Universitetssjukhus	5 971
Malmö Universitet	1 673
Sveriges Lantbruksuniversitet Alnarp	1 029
Högskolan i Kristianstad	433
European Spallation Source (ESS)	353
Region Skåne	265
World Maritime University	65
Centralsjukhuset Kristianstad	46
Skogsstyrelsen	20
Totalt	34 692

forskningsinfrastrukturer finns också vid SLU Alnarp som kopplar an till landskapsarkitektur, biobaserade material och klimat.

Överlag står sig skånsk forskning stark. Den genomsnittliga kvalitén relativt Norden är 1.08, vilket innebär att citeringsgraden för en skånsk artikel i genomsnitt är åtta procent högre jämfört med en nordisk. Skåne har en styrkeposition inom tio av 27 forskningsområden. En styrkeposition innebär att det produceras relativt fler vetenskapliga artiklar i Skåne i området samt att dessa dessutom citeras oftare än det nordiska genomsnittet för samma område. Talande för den goda standarden är att de flesta forskningsområden har en högre kvalitet än det nordiska genomsnittet.

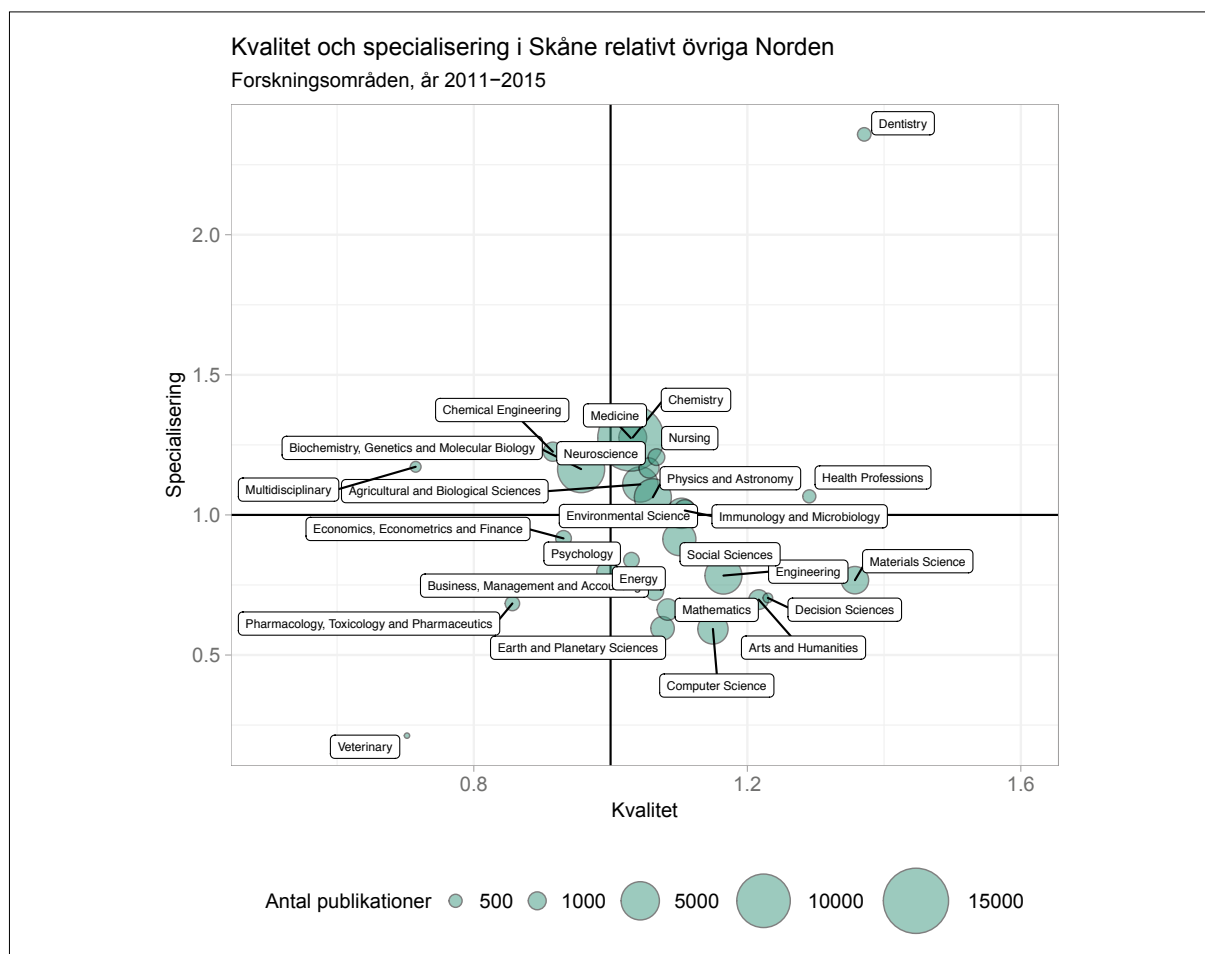
¹⁹ Ramboll (2019)

²⁰ En forskningsinfrastruktur enligt Vetenskapsrådet är verktyg för forskare som databaser, anläggningar, laboratorium, biobanker och storskaliga beräkningsverktyg.

Figuren nedan visar kvalitet och specialisering för 27 forskningsområden. Dentistry utmärker sig särskilt med en hög kvalitet och en mycket stark specialisering. Det är emellertid ett litet område om totalt 500 artiklar. Övriga nio styrkepositioner är Agricultural & Biological Sciences, Chemistry, Environmental Sciences, Medicine, Health Professions, Immunology & Microbiology, Neuroscience, Nursing samt Physics & Astronomy. Största forskningsområdet är Medicine med 15 000 artiklar. Därefter följer Agricultural & Biological Sciences samt Physics & Astronomy med runt 4 000 artiklar vardera.

forskningsområden har god kvalitet, omfattande produktion men låg specialisering. Exempelvis Engineering med 4 500 artiklar, Computer Science med 3 000 och Material Science med 2 500.

Material är ett forskningsområde med breda tillämpningar, bland annat inom livsmedel, *Life Science*, flera industrisektorer och energi.²¹ Angående materialforskning har Skånes position förstärkts med etableringar av European Spallation Source (ESS) och synkrotronljusanläggning MAX IV. Fullt utbyggt kommer MAX IV att ta emot mer än 2 000

Styrkepositioner utifrån specialisering och kvalitet säger inte allt. Intressant också är att Biochemistry, Genetics & Molecular Biology är det näst största området med 7 500 publicerade artiklar, en positiv specialisering och kvalitet strax under genomsnittet. Tittar vi på total forskning i regionen dominerar forskningsområden som relaterar till livsvetenskaperna. Dessa svarar för cirka 40 procent av publicerade artiklar. Här finns en forskningsmässig bas för innovation och utveckling inom *Life Science*. Andra

forskare årligen från Sverige och resten av världen. ESS är en forskningsanläggning baserad på en kraftfulla neutronkälla som är under uppbyggnad där användarprogrammet för forskare inleddes 2023.

På bägge anläggningarna går det att studera olika material för att förstå hur de är uppbyggda och fungerar. Anläggningarna kan liknas vid gigantiska mikroskop, där de minsta beståndsdelarna av material studeras. Det kan vara plaster, proteiner eller metaller.

21 FIRS (2016)

Ett flertal branscher kan ha intresse av anläggningarna i deras produktutveckling, såsom livsmedel-, läkemedel- och bilindustrin. Forskarna kommer till största delen från materialvetenskap, strukturbologi, kemi och nanoteknologi.

Forskningsfält

Det bedrivs en omfattande och framstående forskning i Skåne inom flera forskningsområden. För en mer högupplöst bild av regionens forskningsstyrkor tittar analysen även på underliggande forskningsfält, sorterade tematiskt nedan.

Livsvetenskaperna

Forskning inom livsvetenskaperna är Skånes främsta vetenskapliga styrka. Bland de tio främsta styrkepositioner relaterar sex forskningsfält till livsvetenskaperna. Bland annat Neurology, Urology, Biomedical Engineering, Dentistry (general) samt Endocrinology, Diabetes and Metabolism. Bredden är stor. Antalet betydande forskningsfält är för många för att redovisa i löpande text.

Den omfattande forskningen skapar förutsättningar för att driva utveckling och förnyelse inom *Life Science*. En central frågeställning för det regionala tillväxt- och innovationsarbetet är hur den breda och kvalitativa forskningen som bedrivs i regionen än bättre kan nyttiggöras i näringslivet. En samproduktion av artiklar sker mellan Lunds universitet, Malmö universitet och Skånes Universitetssjukhus och företag som Camurus, Novo Nordisk och AstraZeneca.

Agronomi och livsmedel

Skåne har flera starka forskningsfält med viss kritisk massa som kan knytas till områdena agronomi och livsmedel. Företrädesvis Agricultural and Biological Sciences (general), Soil Sciences, Agronomy and Crop Science, Plant Science samt Food Science. Det finns dessutom en skärningspunkt mellan forskning inom agronomi och livsmedel och den inom livsvetenskaperna som handlar om diabetes och metabolism.

Fysik och kemi

Två andra starka forskningspositioner finns inom fysik och kemi. Starka positioner finns exempelvis i forskningsfälten Physics and Astronomy samt Surfaces and Interfaces. Inom kemi är fält som Fluid Flow en styrkeposition tillsammans med Analytical Chemistry, Electrochemistry, Physical and Theoretical Chemistry samt Spectroscopy. I sammanhanget kan även

Bioengineering nämnas, ett högspecialiserat fält med en kvalitet strax under nordiskt genomsnitt.

Material

Inom materialvetenskap finns en styrkeposition i Material Science (general). Andra fält med god kvalitet är Surfaces, Coatings and Films, Electronic, Optical and Magnetic Materials samt Materials Chemistry. Ett forskningsfält med viss specialisering men en något sämre kvalitet är Biomaterials.

Klimat, miljö och energi

Framskjutna forskningspositioner här är särskilt Environmental Sciences. Andra fält med gott renommé är Global and Planetary Change, Waste Management, Environmental Chemistry och Renewable Energy.

Flera av dessa forskningsfält har bredare tillämpningsområden än specifika näringslivssektorer. De adresserar frågor som handlar om hållbara samhällen utifrån olika perspektiv. Dessa forskningsfält är intressanta som delmängd i ett innovationsarbete inriktat på systemlösningar som adressera utsläpp, energi, klimat och cirkularitet.

Teknik

Starka forskningsfält inom teknik är Automotive Engineering, Electrical and Electronic Engineering, Mechanical Engineering, Industrial and Manufacturing Engineering, Engineering (general) och Mechanics of Materials. Forskningsfälten har flera beröringspunkter med industriell utveckling. Det finns också en omfattande samproduktion mellan skånska lärosäten och industri- och teknikföretag, inte minst Ericsson och Volvo. Andra företag som varit partners i sampublicerade artiklar är Siemens och Tetra Pak.

Datavetenskap

Inom forskningsområdet Computer Science har Skåne inga styrkepositioner i strikt bemärkelse. Men flera forskningsfält har en hög kvalitet, om än en låg specialisering. Bland annat inom Signal Processing, Computer Networks and Communications, Computer Science (general) samt Computer Science Applications. Andra forskningsfält med en god kvalitet är Computer Vision and Pattern Recognition samt Hardware and Architecture.

Vidare finns ett behov av fortsatta studier av inte bara Skånes forskningsstyrkor utan även hela Öresundsregionen.

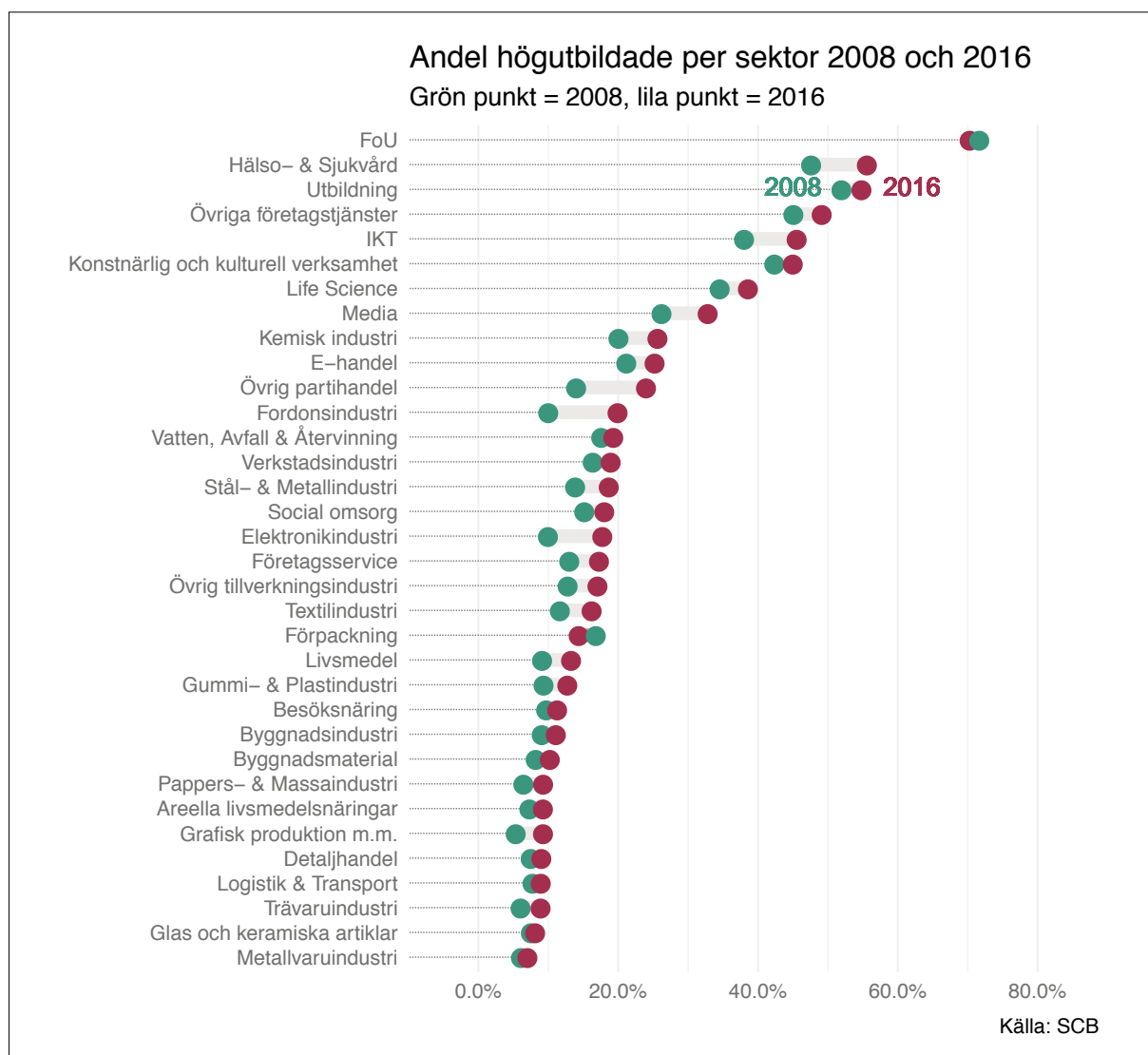
Utbildning

Utbildning är en avgörande faktor för att stärka konkurrenskraften hos näringslivet. Sedan 2008 har utbildningsnivån - mätt som andelen sysselsatta med minst 3 års eftergymnasial utbildning – ökat inom nästan alla sektorer i Skåne. Det är dock oklart vad som är en effekt av strukturomvandling och vad som är en demografisk effekt: Många relativt lågutbildade sysselsatta slogs ut av finanskrisen, vilken främst drabbade tillverkningsindustrin. Samtidigt lämnar många äldre personer arbetskraften och ersätts med yngre generationer som genomsnittligen har en högre utbildningsnivå.

De högsta utbildningsnivåerna finns inom FoU, hälso- och sjukvård, utbildning och *avancerade företagstjänster* medan den lägsta andelen finns inom metallvaruindustri och glas- och keramiska artiklar. Några sektorer uppvisar kraftiga öknings av andelen högutbildade,

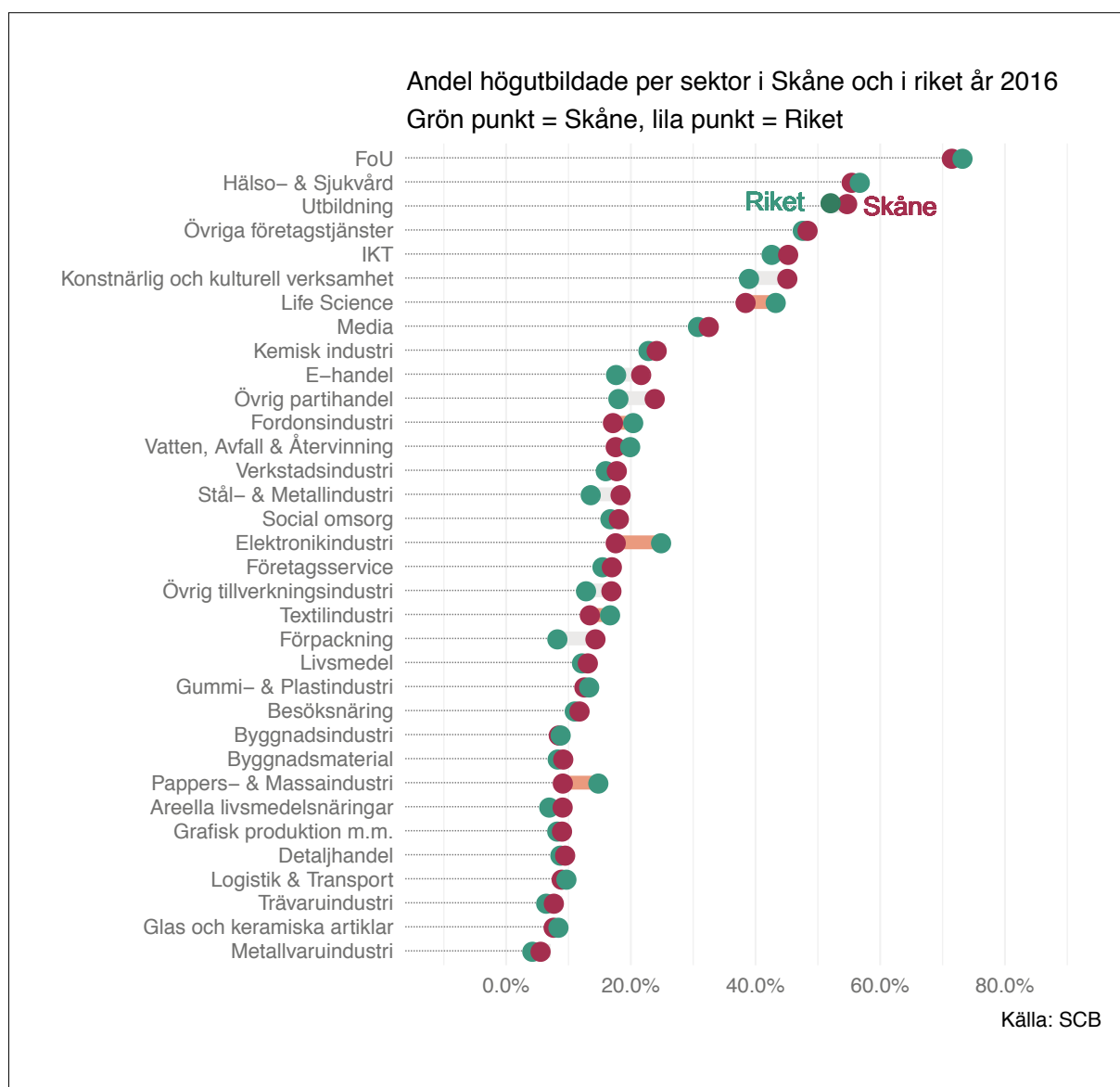
exempelvis fordonsindustri, *IKT*, utbildning och *övrig partihandel*. Ett fåtal sektorer uppvisar smärre minskningar, såsom FoU och *förpackning*. Det bör dock noteras att smärre förändringar av andelen högutbildade kan orsakas av att företagsbranschtilhörighet omklassats mellan åren.

Det finns stora skillnader i andelen högutbildade mellan industrisektorer. Särskilt kemisk industri avviker med relativt många högutbildade bland de sysselsatta. Andra sektorer med relativt hög utbildningsnivå är *fordonsindustrin*, *verkstadsindustrin*, *stål- och metallindustrin* samt *elektronikindustrin*.

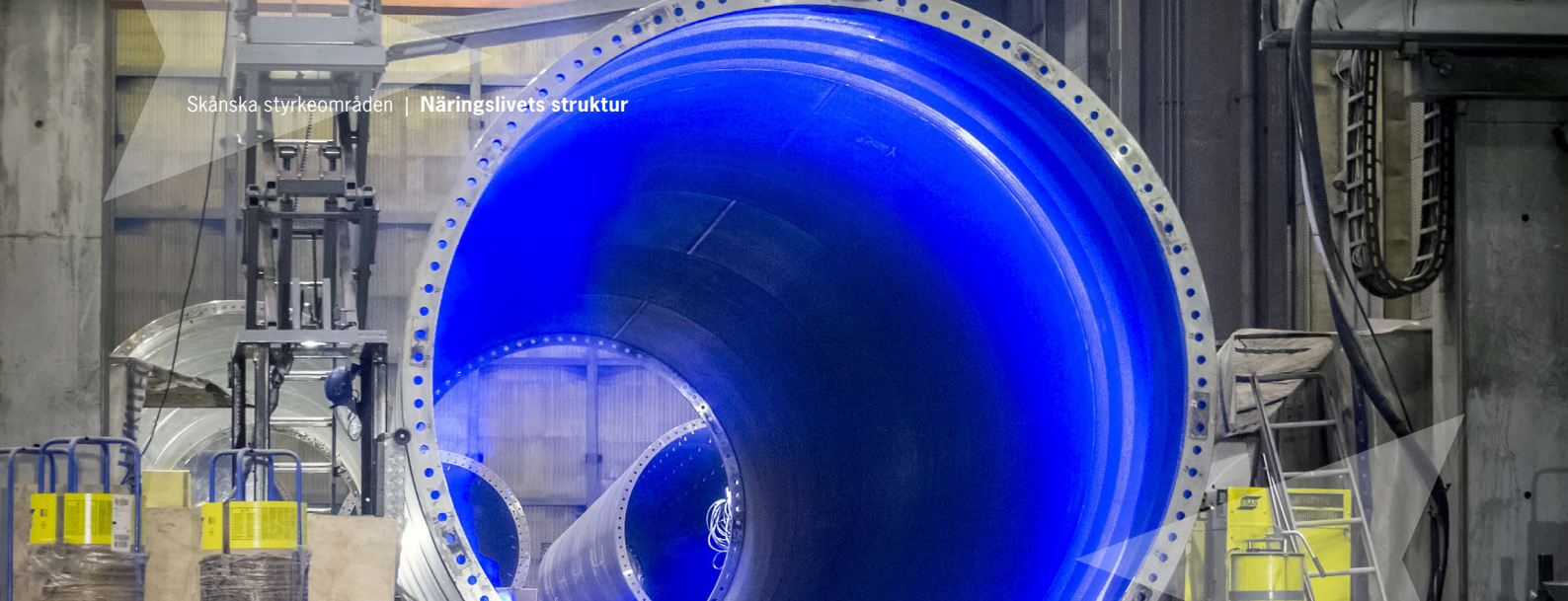

Andra sektorer med relativt hög utbildningsnivå är fordonsindustrin, verkstads-industrin, *stål- och metallindustrin* samt *elektronikindustrin*. Industrisek-torer med ett lägre kunskapsinnehåll är företrädesvis metallvaruindustrin, trävaruindustrin samt pappers- & massaindustrin. En lågutbildningsnivå finner vi även i byggnadsindustrin och byggnadsmaterial.

Andelen högutbildade i Skåne ligger relativt nära riksgenomsnittet för flertalet sektorer. Övrig partihandel och *förpackning* har väsentligt högre andel högutbildade än i riket, medan det motsatta gäller för *Life Science*, elektronikindustri och pappers- och massaindustri.²²

22 Notera att Tetra Pak inte ingår i Förpackning när datakällan är SCB.

Näringslivets struktur

I detta kapitel diskuteras sektorers produktivitetsnivå och storlek, både i absoluta och relativa termer. Kapitlet tittar även på sektorers dynamik, förekomsten av stora företag samt dess internationalisering.

Produktivitetnivå, förädlingsvärde och antal anställda

För att vara ett styrkeområde bör en sektor ha en hög produktivitetsnivå och ha en stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning. En hög produktivitetsnivå i en sektor tyder på att dess företag är konkurrenskraftiga, har en förmåga till produkt- och processinnovation samt en öppenhet för nya marknader. Högproduktiva sektorer driver dessutom ekonomisk tillväxt. Även om dessa sektorer kan vara relativt små efterfrågar de tjänster som produceras och konsumeras lokalt, exempelvis inom detaljhandel, logistisk & transport och byggnadsindustrin.²³

Produktivitetsnivån varierar kraftigt mellan sektorer. Eftersom produktivitet är centralt för rapporten delas sektorerna in i tre grupper utifrån deras produktivitetsnivå – hög, medel och låg. Sektorer med hög produktivitetsnivå och en betydande storlek är *avancerade företagstjänster*, *IKT*, *verkstadsindustri*, *förpackning*, *kemisk industri*, *övrig partihandel* och *Life Science*. Mindre sektorer med en hög produktivitetsnivå är *elektronikindustrin*, *stål- och metallindustri* samt *övrig tillverkning*.

I de senare sektorerna finns en del större företag som ABB, Backer och Höganäs Sweden. Men som sektorer betraktat saknar de kritisk massa.

Avancerade företagstjänster och *IKT* försörjer i stor utsträckning övriga ekonomin med kvalificerade tjänster. Dess samspel med andra sektorer fångas däremot inte i statistik. Rent allmänt inkluderar många industriföretag värdeskapande tjänster för att utveckla, producera, sälja och marknadsföra sina fysiska produkter. Det kan handla om forskning och utveckling, IT-tjänster, reklam, finansiell service, logistik, rådgivning och utbildning.²⁴ I takt med tjänstefieringen av industriproduktionen blir tillgången till kvalitativa tjänster en del av den industriella basen i en region.²⁵

Större sektorer med en medelhög produktivitetsnivå är livsmedel och byggnadsindustrin. Byggnadsindustrin är den största sektorn i hela näringslivet sett till både antal anställda och förädlingsvärde. Inom sektorn varierar produktivitetsnivån mellan branscher. Exempelvis har branschen *teknisk konsultverksamhet* inom bygg och anläggning en produktivitetsnivå i paritet med *avancerade företagstjänster*. Mindre sektorer med medelhög produktivitetsnivå är fordonsindustrin, trävaruindustrin, media, *vatten*, *avfall & återvinning* och metallvaruindustri. Här återfinns även hälso- och sjukvård, med företag som företrädesvis verkar på en offentlig finansierad marknad. Största företag är folktandvården.

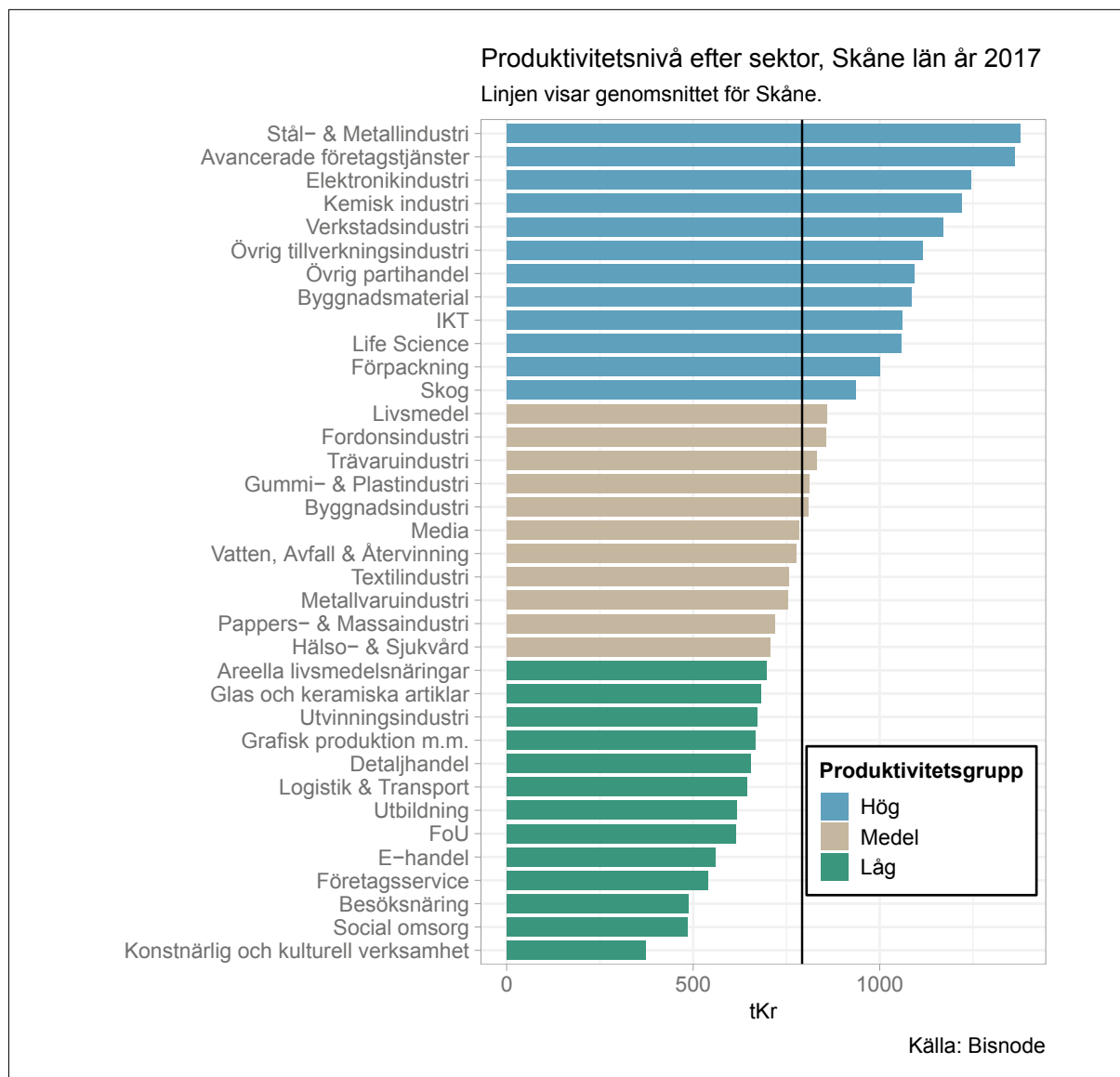
²³ Moretti (2013)

²⁴ Lind (2010)

²⁵ Baldwin (2019)

Lågproduktiva sektorer är ofta personalintensiva. Detaljhandel, företagservice samt logistik & transport är de största sett till antal anställda. Därefter följer besöksnäring och areella livsmedelsnäringar. I kraft av deras storlek är de betydelsefulla sektorer

för ekonomin i stort, men deras produktivetsnivå är låg. Storleken och utvecklingen i dessa sektorer bestäms i hög utsträckning av demografiska faktorer. Det gäller även till viss del besöksnäring där restaurangverksamhet ingår.

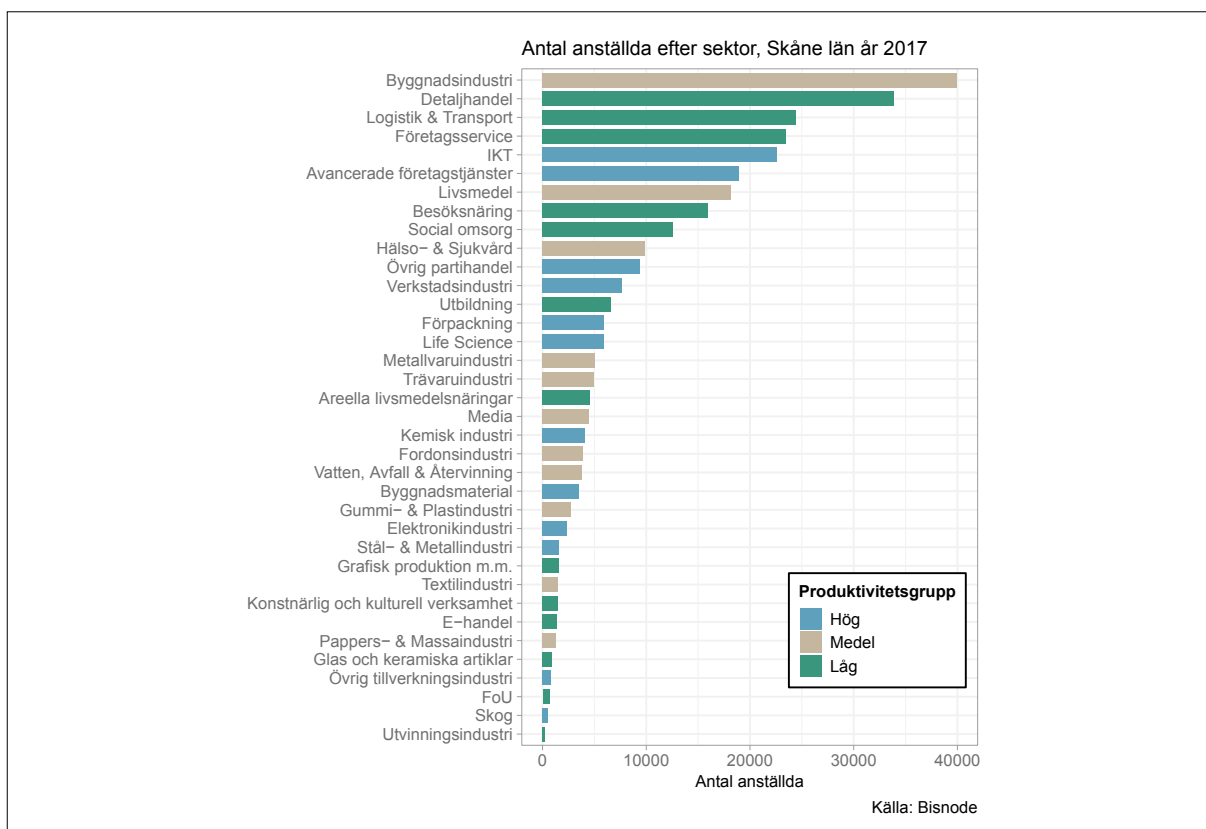
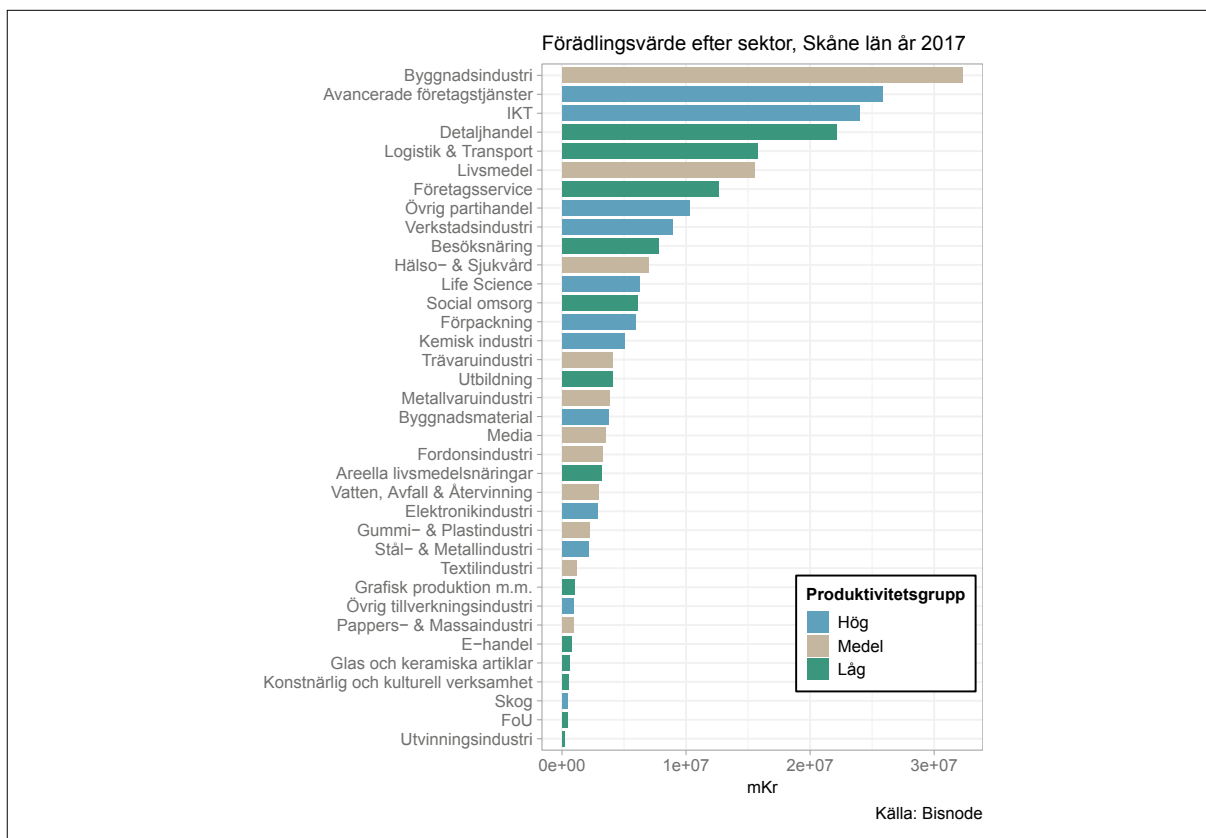
Kombineras rapportens kriterier om storlek och produktivitet utkristalliseras ett antal sektorer som särskilt intressanta. Dessa är *avancerade företagstjänster*, *IKT*, *Life Science*, livsmedel, byggnadsindustrin, *övrig partihandel* samt industrisektorerna *kemisk industri*, *verkstadsindustri* och *förpackning*.

Avancerade företagstjänster och *övrig partihandel* är tematisk spretiga. *Avancerade företagstjänster* säljer tjänster till hela näringslivet inom områden som revision, juridik och teknik. Sektorn består av generella kompetenser som inte säger särskilt mycket om

Skånes specifika näringslivstyrkor. Däremot finns det flera betydande företag i sektorn, exempelvis konsultföretagen WSP och ÅF med kompetenser i hållbarhet, samhällsbyggnad och industriell utveckling. Övrig partihandel fångar inte heller något specifikt tematiskt område. Delar av sektorn har ett avancerat kunskapsinnehåll, och partihandel ackompanjeras ofta av en överföring av kunskap. Men det är svårt att finna en gemensam nämnare bland företagen förutom att de är orienterade mot just partihandel. Sektorn består av vitt skilda företag som Duni, vilka tillverkar produkter för dukning och

servering, och vindkraftföretaget ENERCON Energy Converter. Även om *avancerade företagstjänster* och *övrig partihandel* har en hög produktivitetsnivå, är

viktiga för ekonomin och har betydelsefulla samspel med andra sektorer är det svårt att tala om dem som styrkeområden.

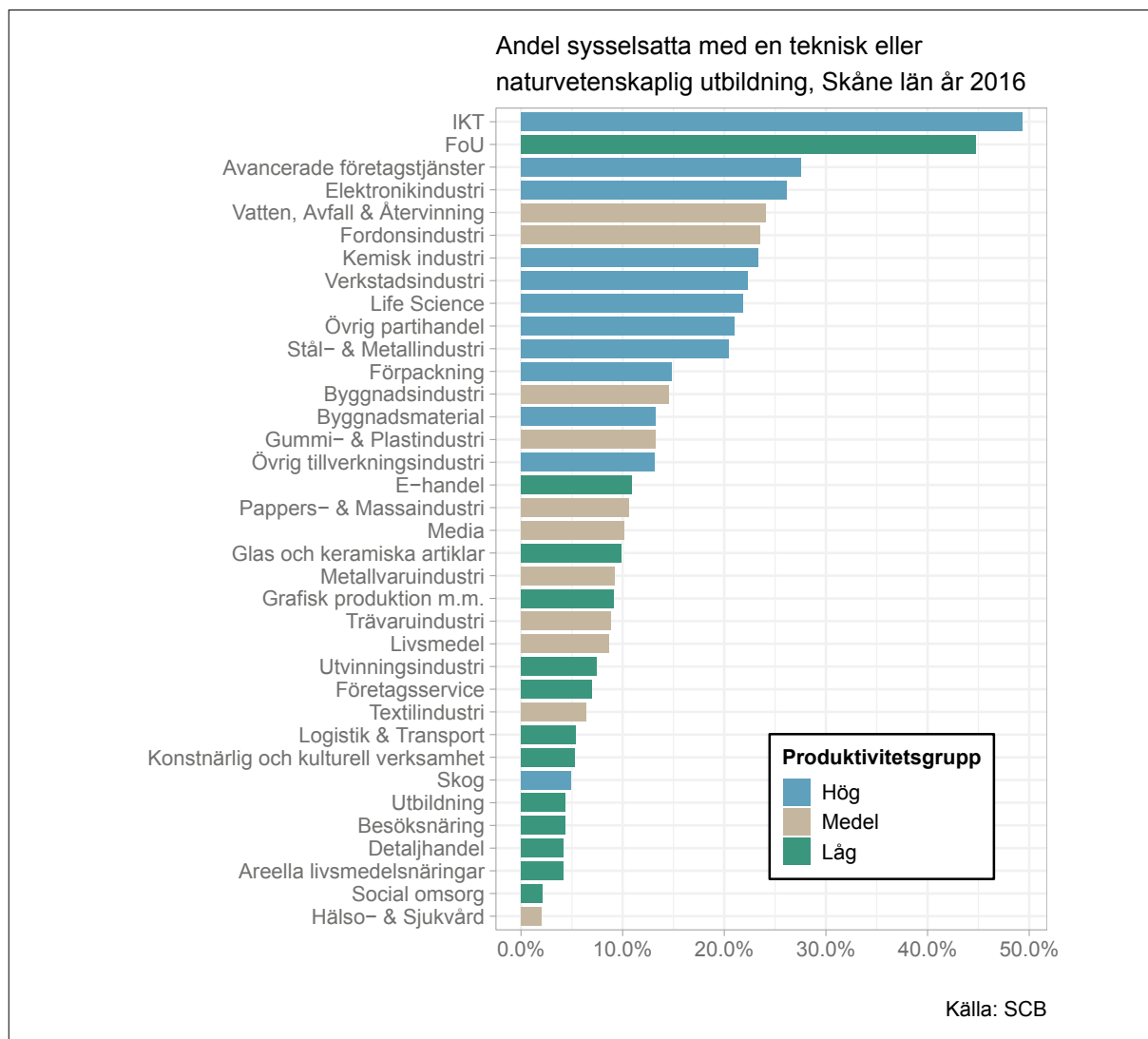
Karaktäristiskt för högproduktiva sektorer

Utifrån produktivetsnivå och storlek har *IKT*, *Life Science*, livsmedel, byggnadsindustri, *kemisk industri*, *verkstadsindustri* och *förpackning* pekats ut. De flesta av dem förenas av att de efterfrågar personal med eftergymnasial utbildning inom teknik och naturvetenskap. Undantaget är livsmedel och byggnadsindustrin. Ingenjörer och programmerare arbetar i en högre utsträckning i högproduktiva sektorer. Detta tydliggör att kompetensfrågor behöver gå hand i hand med innovationsfrågor i det regionala tillväxt- och innovationsarbetet.

En förenande faktor är också innovation. Sedan 90-talet har skånsk innovationsaktivitet koncentrerats till *IKT*, *Life Science*, livsmedel och *förpackning*. Inom *IKT* är Ericsson en framträdande aktör

tillsammans med bland annat Axis Communications och Qlicktech. Skånes *förpacknings*- och materialutveckling, med Tetra Pak som drivande innovationsaktör, har i en hög utsträckning varit riktad mot livsmedelshandling. Även verkstadsföretaget Alfa Laval har innoverat med kopplingar till livsmedelsindustrin och skånska livsmedelsinnovationer som ProViva och Oatly kan också lyftas fram.

Skåne har en tradition av utveckling inom *Life Science*. Historiska exempel är Gambros konstgjorda njure och processer för att rena blodtransfusioner liksom Dracos astmamedicin bricanyl och sårläkande spray från Camurus.²⁶ Det finns ett stigberoende i näringslivsutveckling. Den innovativa förmåga som finns inom *IKT*, *Life Science*, livsmedel och *förpackning* är betydelsefull att bygga vidare på.

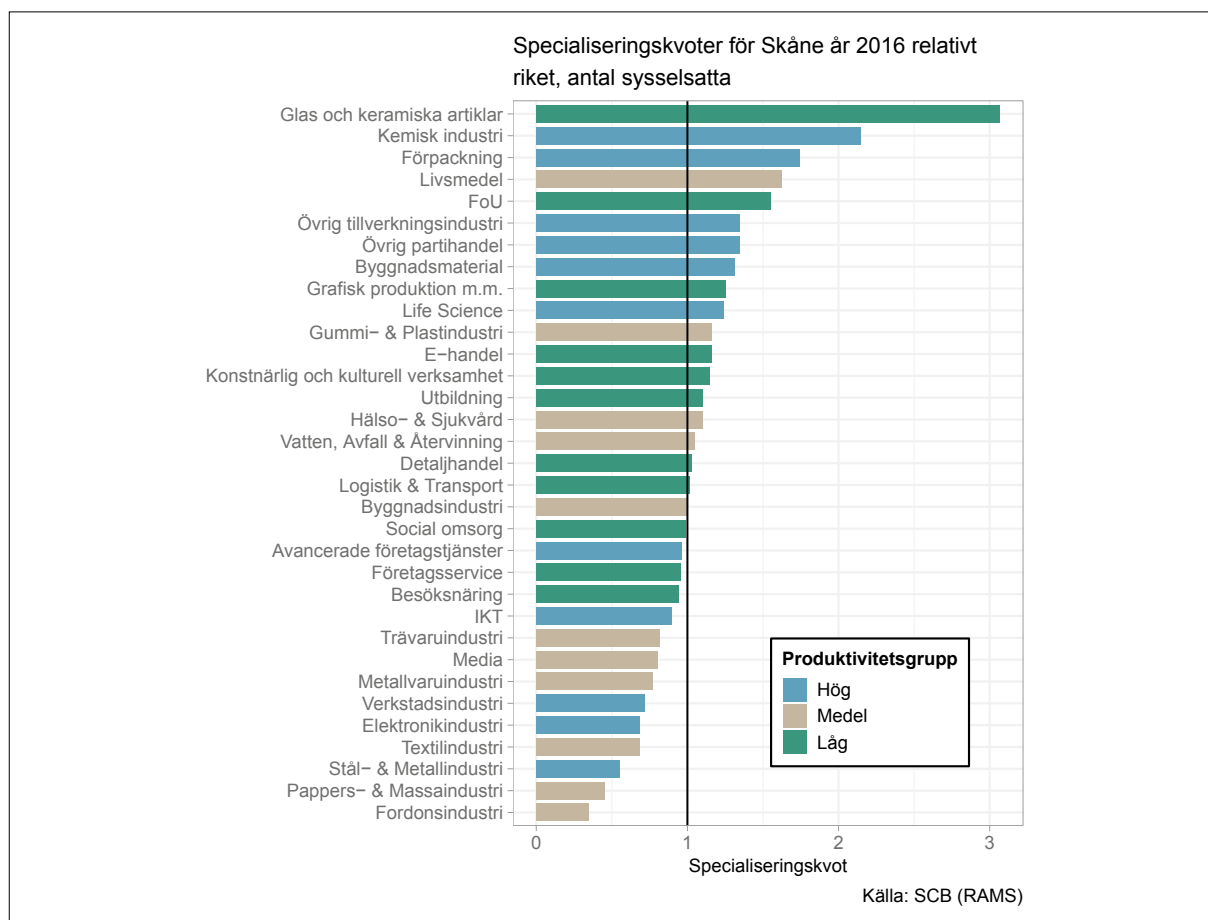
Det kan också konstateras att befintligt klustersarbete i regionen, där företag arbetar med utvecklingsfrågor tillsammans med andra företag, forsknings- och utbildningsaktörer, finansierare och offentlig sektor, är riktat till högproduktiva sektorer. Region Skåne finansierar åtta klusterinitiativ. Två har kopplingar till *IKT*, *Media Evolution* och *Mobile Heights*, men dessa engagerar företag bredare än så eftersom digitalisering är relevant för hela ekonomin. Bland de 400 medlemsföretagen finns exempelvis *IKEA* och *Hövding*. I *Mobile Heights* är fokus Internet of Things, trådlös kommunikation och mobila tjänster. Medlemmar är bland annat *Sony Mobile*, *Ericsson* och *Eon*.

Vidare fångas företag inom *Life Science* upp i *Medicon Valley Alliance* och livsmedel har en utvecklingsarena i *Livsmedelsakademin*. *IUC Syd* arbetar med industriföretag i bred bemärkelse medan *förpackningsindustrin* har *Packbridge*. Energi- och miljöfrågor har en arena för utveckling i *Sustainable Business Hub* och det finns även ett klusterinitiativ för besöksnäringen.

Specialiseringskvoter

I detta avsnitt sätts sektorernas storlek i relation till riket, Västra Götaland och Stockholms län. Måttet benämns specialiseringskvot. Om kvoten är lika med ett (1) har sektorn samma relativa storlek och utgör en lika stor andel av totalen. Ett värde större än ett (1) innebär att sektorn är relativt större i Skåne än i jämförelseregionen, medan ett värde mindre än ett (1) betyder att sektorn är relativt mindre.²⁷

En första frågeställning är hur relativt stora de högproduktiva större sektorerna är i Skåne relativt riket. Resultatet visar att *IKT*, *avancerade företagstjänster* och *byggnadsindustrin* är ungefär lika stora i Skåne som i övriga Sverige. En tydlig specialisering finns inom *kemisk industri* och *förpackning*. Medan en viss specialisering råder för *övrig partihandel* och *Life Science*. Sektorer med en medelhög produktivitet snivå framträder livsmedel och gummi- och plastindustrin som relativt stora sektorer. Sektorer med en svagare specialisering i Skåne är bland annat *verkstadsindustrin*, *elektronikindustrin*, *stål- och metallindustrin*, *trävaruindustri*, *metallvaruindustri* samt *fordonsindustrin*.

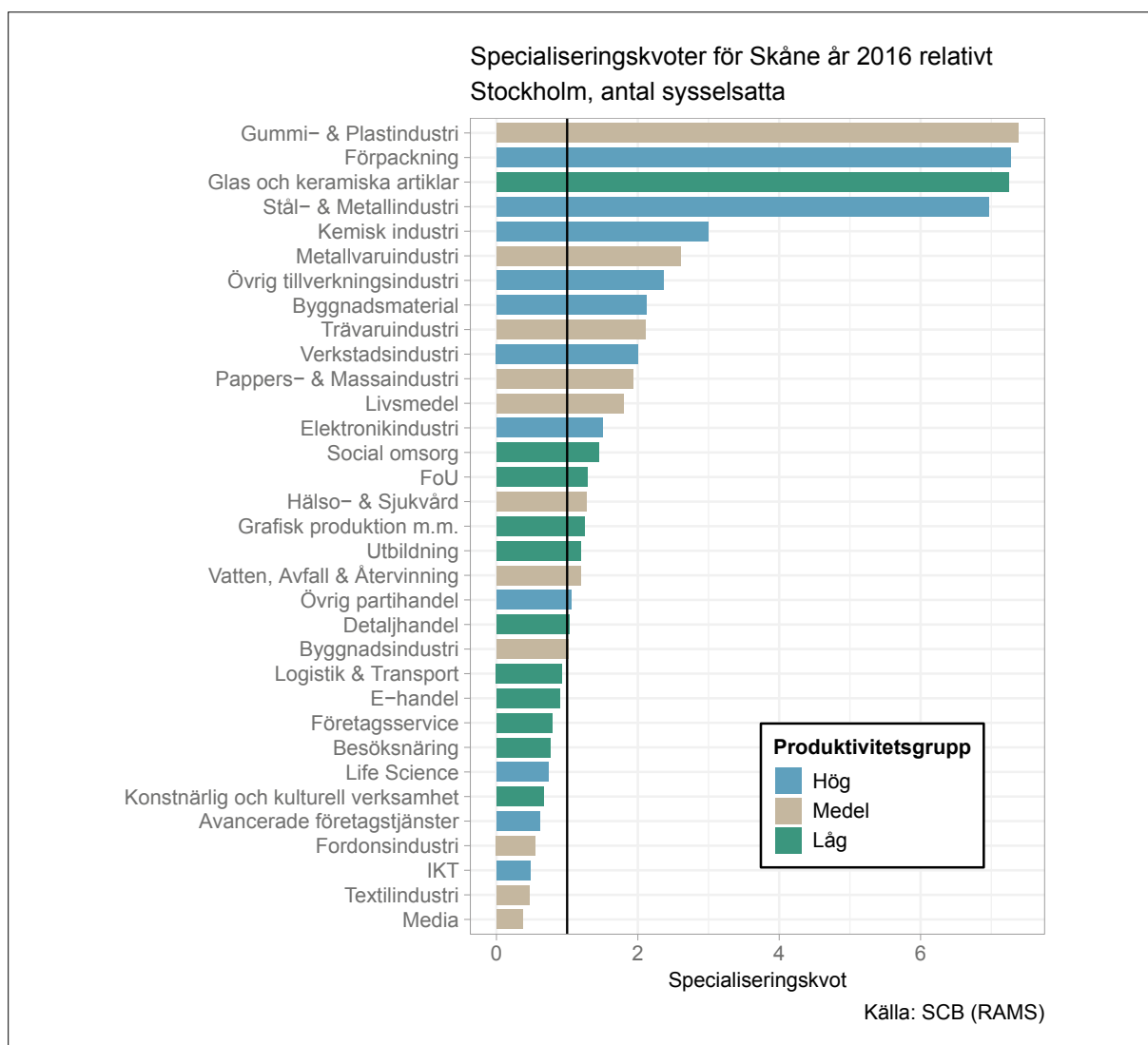
²⁷ För att räkna ut specialiseringskvoter används arbetsmarknadsstatistik från SCB (RAMS). Där finns inte samma möjligheter göra justeringar på företagsnivå, vilket bland annat betyder att Tetra Pak ingår i övrig partihandel istället för förpackning och Sony Mobile i FoU istället för IKT.

Stora sektorer som detaljhandel, logistik & transport, företagsservice samt besöksnäring är ungefär lika stora i relativa termer som i riket i stort. Glas och keramiska artiklar framstår som mycket specialiserad, men är en väldigt liten sektor, i Skåne såväl som i riket.

Specialisering ska tolkas med försiktighet. Dels för att det är ett relativt mått. Bilden förändras när Skåne istället jämförs med Stockholms län eller Västra Götaland. Dels för att det utifrån ett innovationsperspektiv kan finnas intressanta företag i sektorer med svag specialisering. Att *IKT* är en sektor med hög produktivitet, många anställda och intensiv innovationsaktivitet i Skåne går inte att utläsa ur specialiseringskvoten. Utöver det är det viktigt att vara medveten om att länsindelningen i sig påverkar resultatet.

Tittar vi på industrisektorer är Skåne specialiserat gentemot de övriga storstadslänen inom stål- och metallindustri, *kemisk industri*, livsmedel samt *förpackning*. Nämnvärt är att *stål- och metallindustrin* är relativt liten i jämförelse med riket. Vidare är *avancerade företagstjänster*, *IKT* och *Life Science* ungefär lika stora i Skåne som i Västra Götaland men betydligt mindre än i Stockholm. Något som visar de agglomerationsfördelar kvalificerad tjänsteproduktion har i större och tätare regioner.

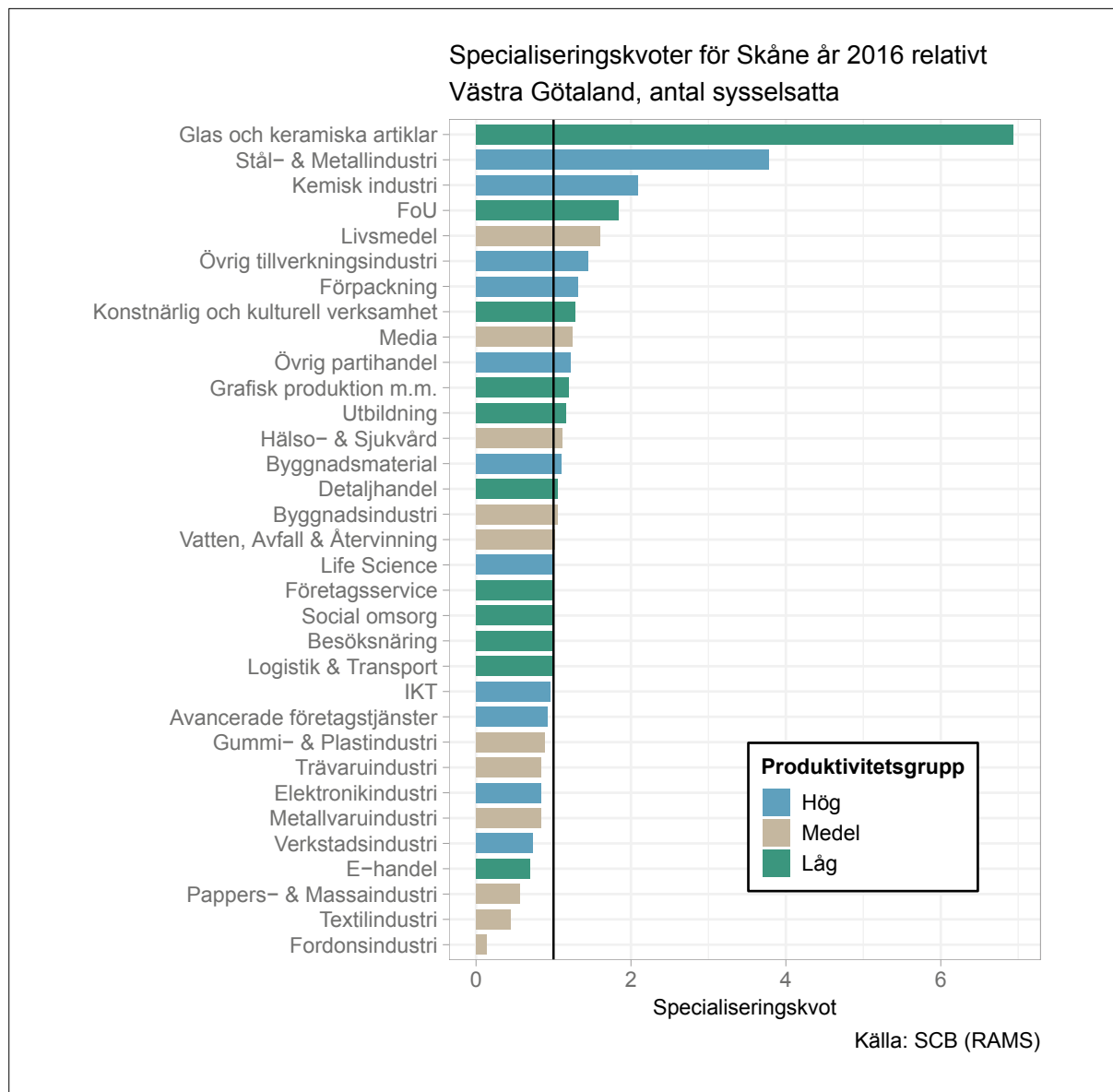
Skåne är också specialiserat inom FoU relativt både Stockholm och Västra Götaland. Det ska inte tolkas som att Skåne har ett mer forsknings- och utvecklingsintensivt näringsliv överlag. Anledningen är snarare branschklassningsomständigheter i form av Sony Mobiles verksamhet i Lund. Forskning och utveckling sker självfallet även i andra sektorer.²⁸

28 När datakällan är Bisnode har Sony Mobile flyttats till IKT-sektorn.

Svaret på frågan om vilka sektorer Skåne är specialiserade på beror på jämförelseregion. Sektorer där Skåne har en hög produktivitet och en stark

specialisering, oavsett om riket, Västra Götaland eller Stockholm utgör jämförelseregion, är *kemisk industri, förpackning*, livsmedel och byggnadsmaterial.

Dynamik – snabbväxare och nya företag

I detta avsnitt studeras näringslivets dynamik på två sätt. Först tittar vi på andelen snabbväxande företag i respektive sektor, därefter på andelen nya företag.

Snabbväxare

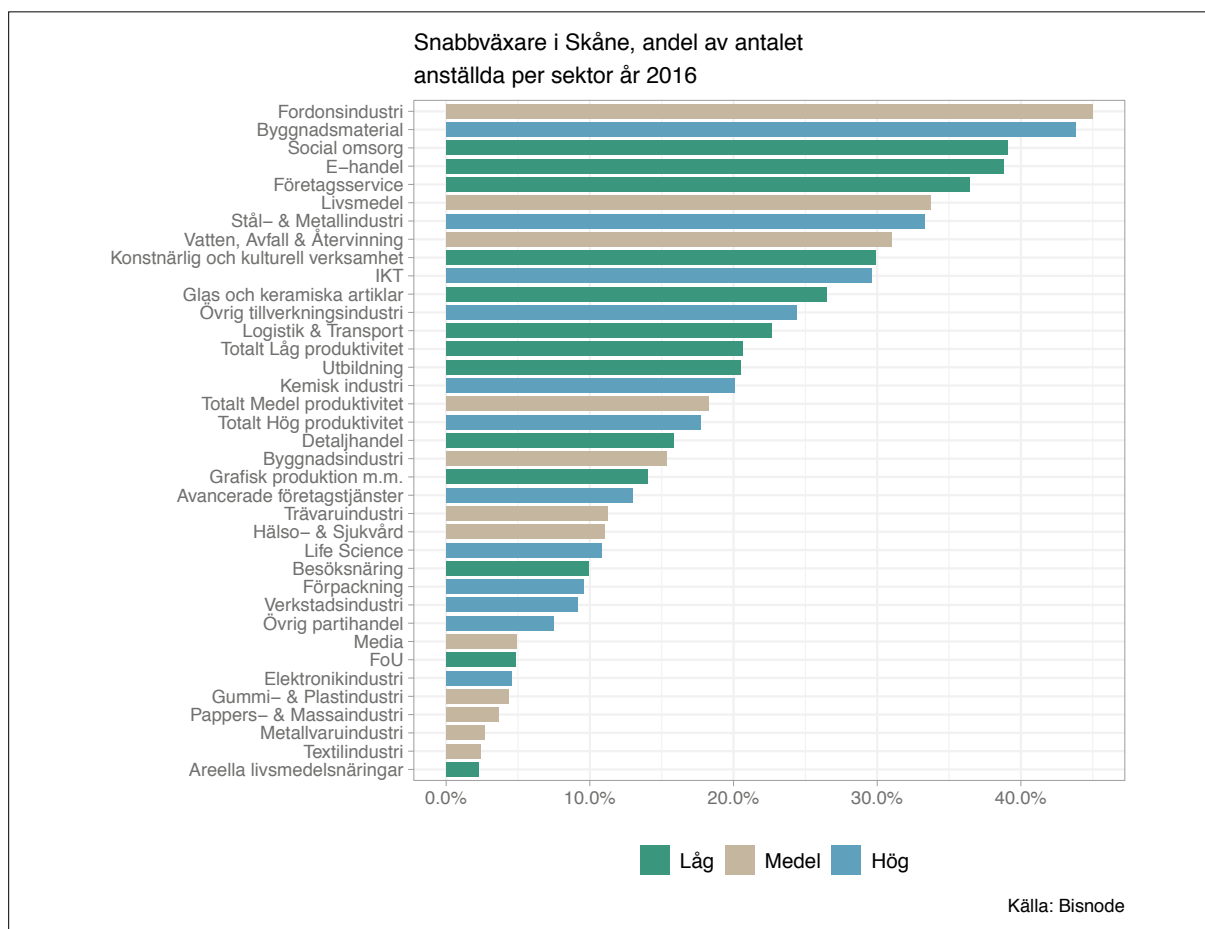
En stor andel av nya arbetstillfällen skapas i snabbväxande företag, ofta omnämnda som gasellföretag. OECD:s definition av gasellföretag är att det är de tio procent av företagen som har haft den högsta organiska tillväxten av ekonomi eller sysselsättning över en treårsperiod. Tillväxten beräknas enligt ett Birch-index, vilket innebär att tillväxten i absoluta tal viktas med den procentuella tillväxten för att skapa en avvägning mellan absolut och relativ tillväxt. OECD sätter en minimigräns på antalet anställda på 9 personer i sina beräkningar.

Myndigheten för Tillväxtanalys genomförde år 2011 en studie av snabbväxare, vilken omfattar företag under tidsperioden 1999-2008, vilka i periodens början hade minst tre anställda, en nettoomsättning på minst 1 mil-

jon och minst 300 000 kr i förädlingsvärde.²⁹ I rapporten konstaterades att snabbväxarna stod för hela sysselsättningsökningen under perioden och en oproportionerligt stor andel av ökningen av förädlingsvärdet. Tillväxtanalys konstaterade att gasellföretagen var yngre jämfört med övriga företag, fanns i alla storleksklasser även om antalet tillväxtföretag var fler bland små och medelstora företag. Gasellföretagen fanns i alla branscher, men de var något överrepresenterade bland tillväxtbranscher som företagsinriktade tjänster. Storstadsregionerna var överrepresenterade bland gasellföretagen, men de fanns i alla län.

En viktig slutsats från Tillväxtanalys undersökning var att det inte finns något starkt samband mellan om ett företag varit ett gasellföretag en period och fortsatt snabb tillväxt i kommande perioder. Det är alltså en stor omsättning bland de företag som klassas som gasellföretag.

I denna rapport har en förenklad metod för att mäta snabbväxare använts. Företag som fanns både 2010 och 2017 och hade minst 9 anställda år 2010 har valt ut. Populationen omfattar 3 399 företag. För dessa företag har vi beräknat ett Birch-index och valt ut den översta

29 Tillväxtanalys(2011)

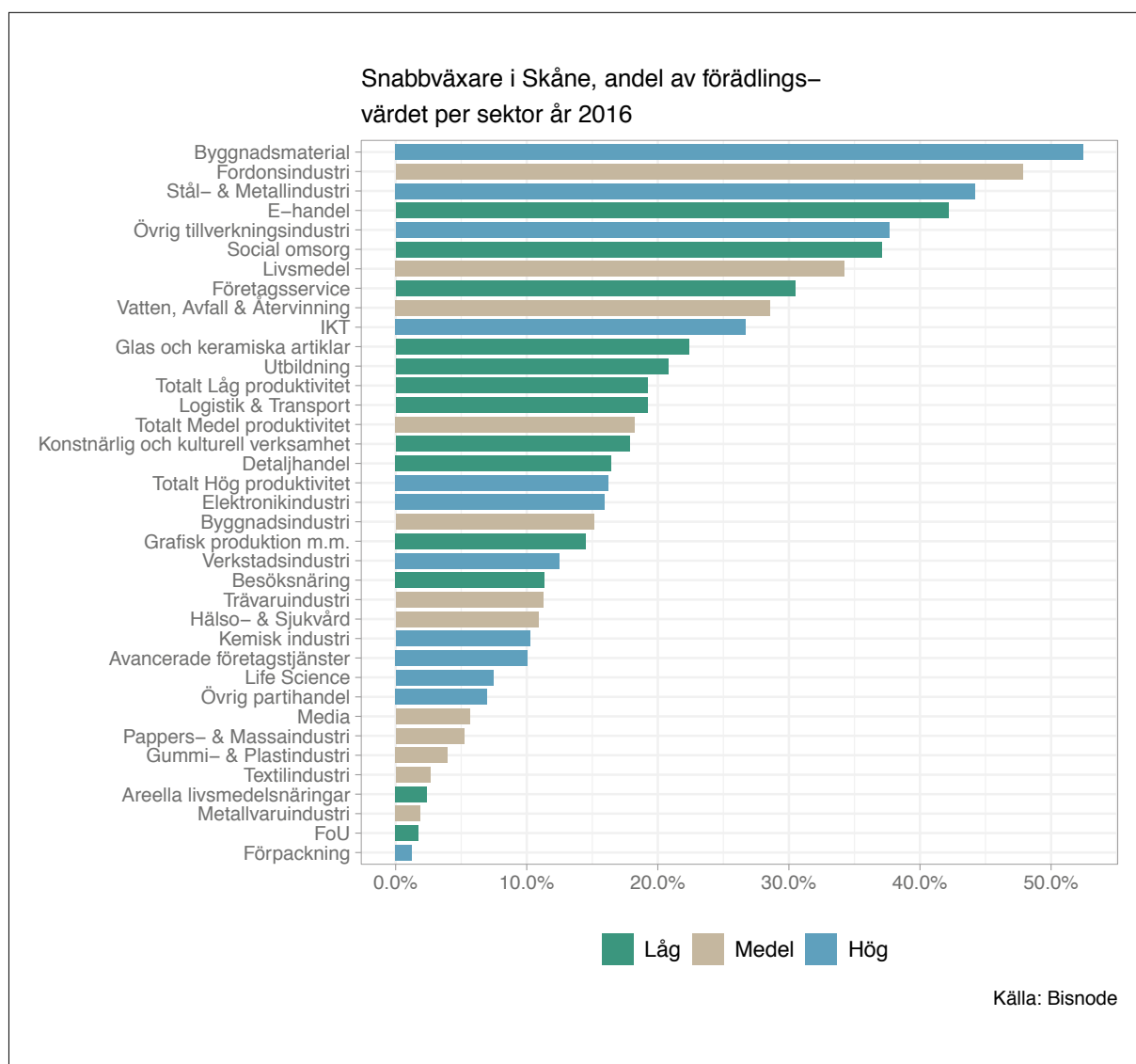
decentilen, det vill säga de tio procent av bolagen som haft högst tillväxt när den absoluta tillväxten av antalet anställda viktas med den procentuellt tillväxten. De 340 mest snabbväxande företagen har därefter fördelats på sektor. En viktig skillnad jämfört med Tillväxtanalys studie är att vi inte kunnat ta hänsyn till om tillväxten varit organisk eller till exempel skett genom förvärv eller uppköp.

Figurerna nedan visar hur stor andel de snabbväxande företagen står för av antal anställda respektive förädlingsvärde i respektive sektor. Störst andel anställda hittar vi inom fordonsindustri, byggnadsmaterial, social omsorg och e-handel. En liknade bild målas upp när andelen av förädlingsvärdet studeras. Snabbväxarna står då för störst andel inom byggnadsmateriel, fordonsindustri och stål & metallindustrin. En kommentar till resultatet är att stål & metallindustrin är en liten sektor

med ett stort dominerande företag som expanderat kraftigt under mätperioden (Höganäs Sweden).

Tidigare i kapitlet har ett antal sektorer lyfts fram som intressanta utifrån produktivitetsnivå och storlek. Exempelvis *IKT*, *Life Science*, livsmedel, *förpackning* och *kemisk industri*. Av dessa står snabbväxare för en stor andel av antal anställda och förädlingsvärde inom livsmedel och *IKT*. En mer genomsnittlig position har *kemisk industri* medan *förpackning* och *Life Science* har en mindre andel anställda i snabbväxande företag.

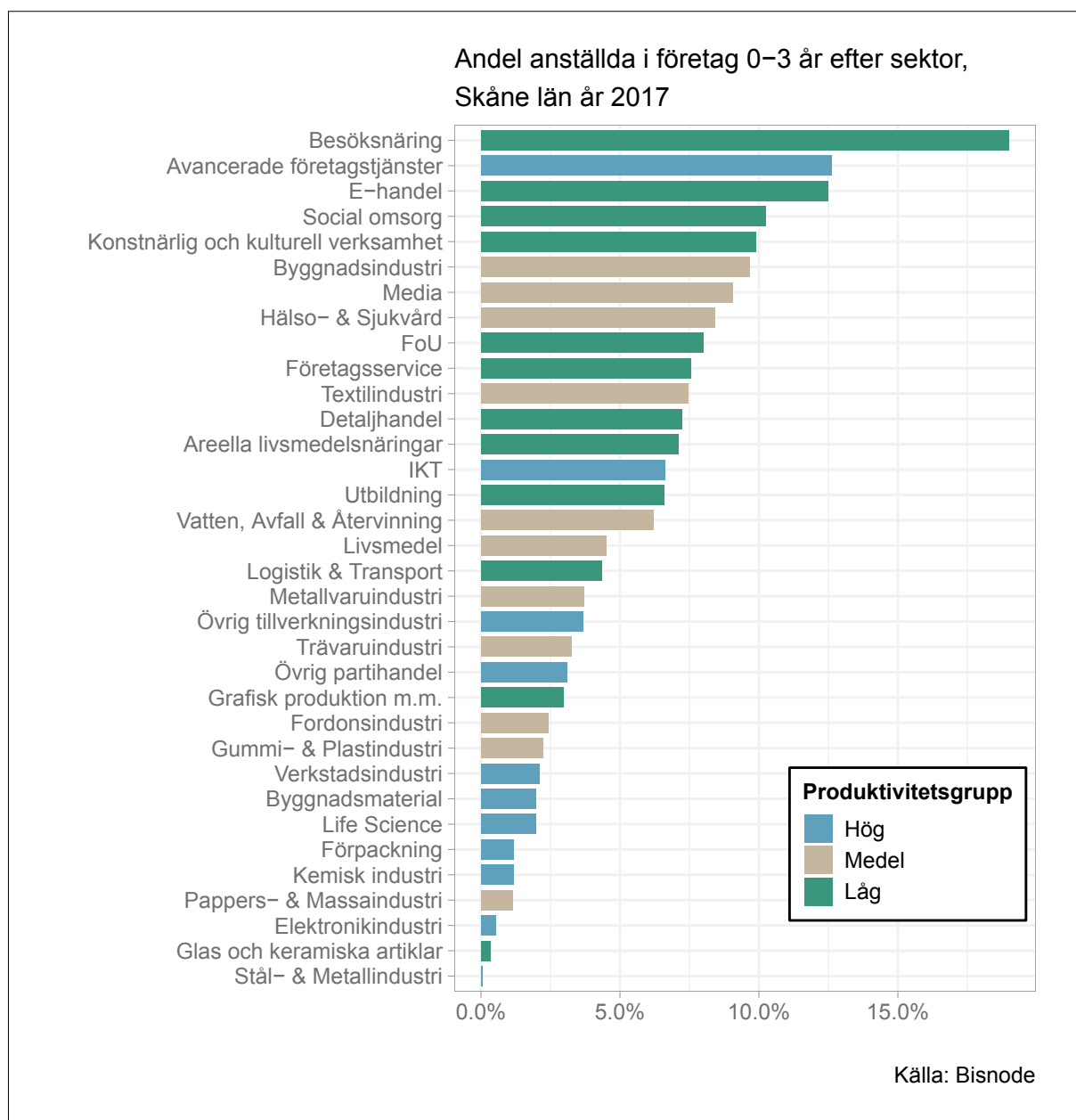
Omvänt är det intressant att titta på de sektorer där snabbväxarna inte står för en så stor del av sektorns anställda eller förädlingsvärde. Där finns areella livsmedelsnäringar, metallvaruindustri, textilindustri, gummi- och plastindustri samt pappers- och massaindustri. I dessa sektorer är väldigt få anställda i snabbväxande företag, något som indikerar en svag dynamik.

Nya företag

Ett annat sätt att fånga dynamik är att titta på hur stor andel av förädlingsvärdet som kan tillskrivas nya företag. Sektorer där nya företag står för en stor andel av förädlingsvärdet kännetecknas av låga trösklar för att starta företag. Det är betydligt enklare att starta ett företag inom konstnärlig och kulturell verksamhet, besöksnäring eller *avancerade företagstjänster* än vad det är att göra detsamma inom *kemisk industri*. I sektorer som besöksnäring finns det också en snabb omsättning. Många nya företag startar samtidigt som många försvinner.

Högproduktiva sektorer med stor dynamik är *avancerade företagstjänster*, *IKT* samt övrig tillverkningsindustri, men det är en väldigt liten sektor. Andra sektorer med en hög produktivitetsnivå kännetecknas av högre trösklar. Ett nytt företag inom *Life Science*, där det är långt från idé till marknad, kommer av naturliga skäl inte bidra till sektorns förädlingsvärde i en särskild hög utsträckning. Det går att konstatera att de flesta industrisektorer får inga signifikanta bidrag till totalt förädlingsvärde från nya företag.

Stora företag

Stora företag som verkar i kunskapsintensiva och högproduktiva sektorer spelar en särskild roll i näringslivet. För även om sysselsätningstillväxten i stor utsträckning sker i små och medelstora tjänsteföretag har kunskaps- och teknikintensiva storföretag spridningseffekter som påverkar lokal näringslivsdynamik.

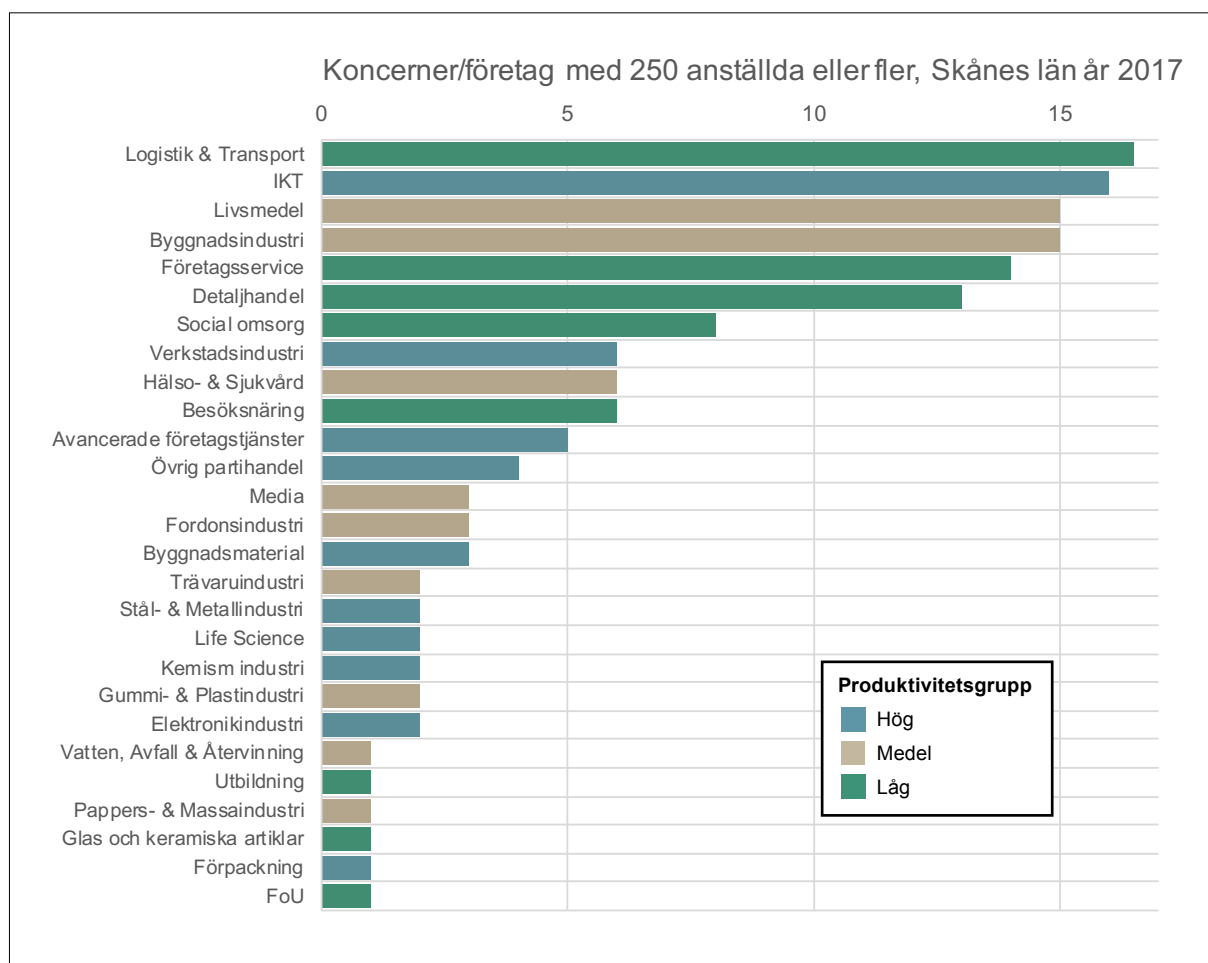
Spridningseffekterna kommer från att kunskaps- och teknikintensiva storföretag gör betydande investeringar i FoU.

Den samhälleliga avkastningen av FoU överstiger den företagsinterna eftersom kunskap och metoder sprids och nyttiggörs på andra ställen i ekonomin. Ur storföretag avknoppas också nya tillväxtbolag och genom arbetskraftsrörlighet sprids tyst kunskap som anställda förvärvat till omkringliggande näringsliv. Och det är stora företag som har resurser i form av kunskap, global försäljning, produktion och marknadsföring att skala upp nya innovationer.³⁰ I Skåne syns detta i att de tre företag

som ligger bakom flest innovationer under perioden 1990-2013 är Ericsson, Alfa Laval och Tetra Pak.³¹

Sektorer med flest större koncerner och företag är logistik & transport, IKT, livsmedel samt byggnadsindustrin. Av dessa är IKT, livsmedel och byggnadsindustrin särskilt intressanta eftersom de är stora och har hög produktivitetsnivå. Storföretag inom livsmedel är exempelvis Pågen, Scan och Lantmännen. Inom IKT finns bland annat Sony Mobile, Ericsson, CGI och UbiSoft medan de tunga spelarna inom byggnadsindustrin är Peab, Skanska och Bravida.

Andra sektorer med en hög eller medelhög produktivitetsnivå och flera stora företag är *verkstadsindustrin*, *avancerade företagstjänster*, *övrig partihandel*, fordonsindustrin, media samt byggnadsmaterial. *Life Science* har färre storföretag, de två som identifierats är Baxter (Gambro) i Lund och Johnson & Johnson (McNeil) i Helsingborg. Lika många har *kemisk industri*, *elektronikindustrin*, *stål- och metallindustrin* samt gummi- & plastindustrin.

30 Andersson (2017)

31 Taalib & Karlsson (2018)

Internationalisering

Sedan början på 90-talet har produktionen allt mer organiserats i globala värdekedjor. Drivkrafter har varit färre handelshinder och utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknik som möjliggjort att koordinera produktion och aktiviteter på avstånd. När det var möjligt att bryta isär produktionskedjan internationellt utlokaliseras allt mer arbetsintensiv produktion till länder med lägre löner.³² Detta avsnitt belyser två aspekter av näringslivets internationalisering, utländskt ägande och export.

Utländskt ägande

Globaliseringen syns i skånskt näringsliv. 25 procent av de anställda i näringslivet arbetar för ett företag med utländska ägare. För anställda i företag med över 50 anställda är motsvarande 40 procent. Motiven bakom ett utländskt ägande kan variera. Det kan vara en strategi att få access till svensk marknad, alternativt köps ett bolag upp för att komma åt kompetensen i det förvärvade företaget.

Vissa sektorer är särskilt internationaliserade i termer av ägande. Inom *kemisk industri*, pappers- & massaindustri och *Life Science* arbetar över hälften av de anställda i utländskt ägda bolag. Det utländska ägandet är också betydande inom *IKT*, livsmedel och gummi- & plastindustri. I glas och keramiska artiklar, där det utländska ägandet också är mycket stort, är en liten sektor med knappt 1 000 anställda i ett 30-tal företag. Två stora företag dominerar sektorn, schweiziska Geberit Produktion samt franska Saint-Gobain Sekurit. Resultatet för *förpackning* beror på att Tetra Pak har Nederländerna som ägarland.

Inom sektorer som areella livsmedelsnäringar och besöksnäring är det utländska ägandet litet. Detsamma gäller de större sektorerna byggnadsindustri och *avancerade företagstjänster*.

Varuexport

Exportvärden fördelade på sektorer är skattade i en modell som matchar information om företags export utifrån olika intervall med företags omsättning samt Sveriges export på aggregerad nivå. Utöver det har en viss handpåläggning gjorts för att justera de största företagens export i Sverige.³³ Tjänsteexporten har inte varit möjlig att skatta fram på samma sätt.

Varuexporten i absoluta tal är störst från livsmedel, *kemisk industri*, *IKT* och *Life Science*. Stora exportörer i dessa sektorer är Orkla Foods, Scan, Lantmännen, Perstorp Speciality Chemicals, Sony Mobile, Axis Communications, Ericsson och Gambro.

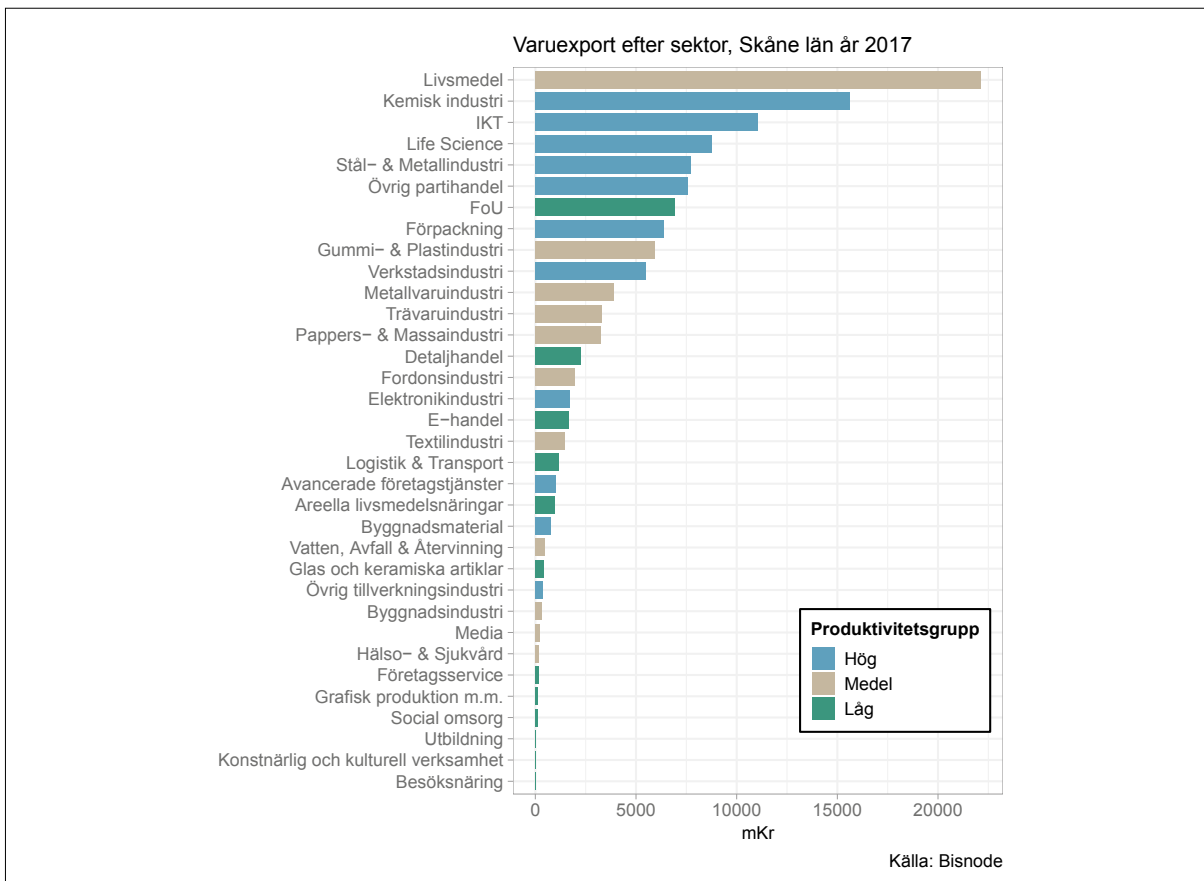
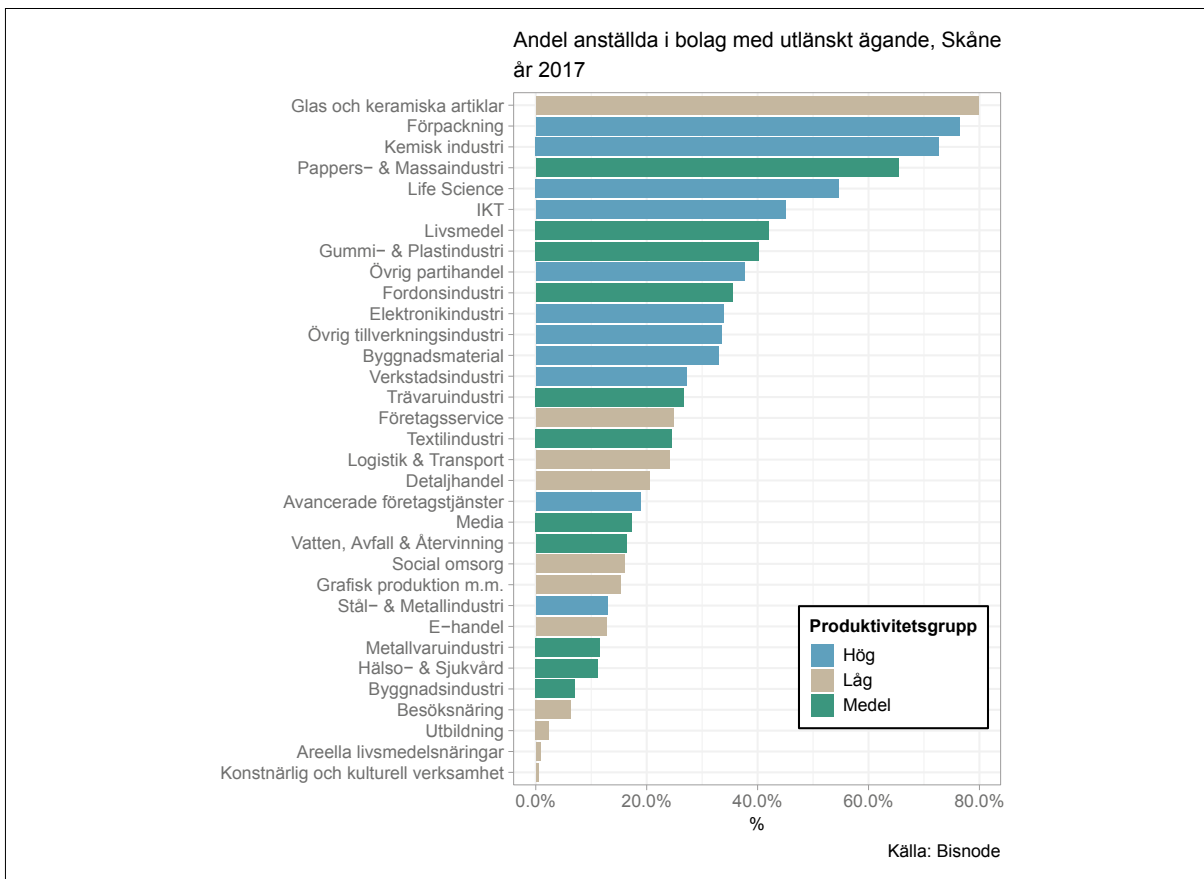
Sätts varuexporten i relation till omsättningen är de mest exportintensiva sektorerna gummi- & plastindustri, pappers- och massaindustri, *kemisk industri*, stål- och metallindustri samt *förpackning*. De skattade exportvärdena för dessa sektorer utgör över hälften av omsättningen. Slående är exporttyngden i några mindre industrisektorer i Skåne. Den återspeglar ett fåtal dominerande företag med omfattande internationell handel. I *stål- och metallindustrin* finns Höganäs Sweden, inom gummi- och plastindustri Trelleborg Industri medan Stora Enso i Bromölla är i pappers- och massaindustrin.

Flera av ovan nämna sektorer är för små för att vara styrkeområden i sig själva. Men betraktas industrisektorerna som en grupp med gemensamma nämnare i hög produktivitetsnivå och global marknad förändras bilden. Aggregerat blir dessa sektorer mycket betydelsefulla för Skåne utifrån antal anställda, förädlingsvärde och även i rollen att efterfråga tjänster. Det är därför relevant att också prata om tillverkningsindustrin i bredare termer än sektorer i det regionala tillväxt- och innovationsarbetet.

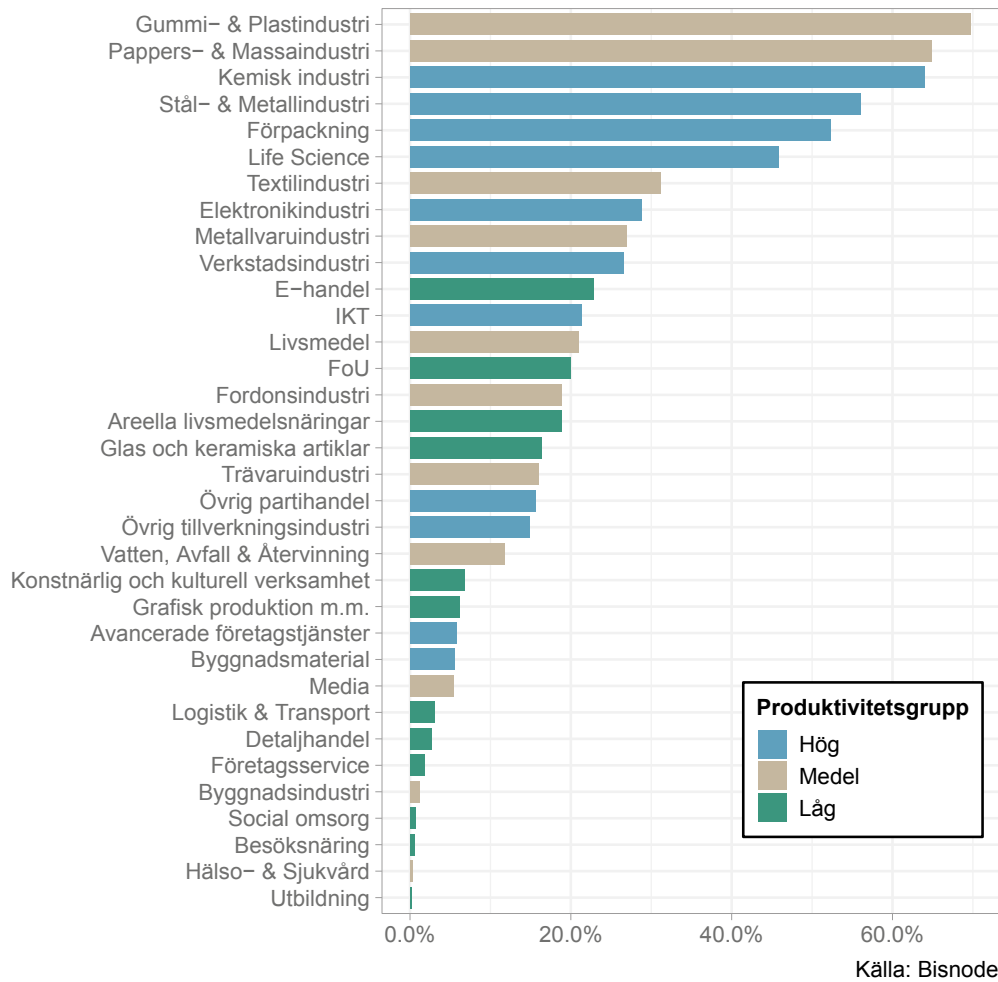
Av naturliga skäl är varuexporten från tjänstesektorer som *avancerade företagstjänster* liten. Andra sektorer med liten varuexport är exempelvis byggnadsmaterial, byggnadsindustri och media. Generellt är högproduktiva sektorer betydligt mer exportbenägna än medel- och lågproduktiva.

³² Baldwin (2019)

³³ Bisnode (2019)

Varuexportens andel av omsättningen efter sektor, Skåne län år 2017

Inomregionala skillnader i näringslivsstruktur

Det regionala tillväxt- och innovationsarbetet behöver vara relevant för hela regionen. Därför är det av betydelse att visa hur näringslivsstrukturen skiljer sig åt geografiskt. I detta kapitel diskuteras skillnader och likheter i näringsstruktur mellan Skånes fyra regiondelar.

För hela Skåne är byggnadsindustrin, detaljhandeln, logistik & transport samt företagservice stora sektorer. Två andra sektorer som är väl representerade regionalt är livsmedel och besöksnäring. Ur ett helaregionens perspektiv, med hänsyn till resonemanget i föregående kapitel om produktivitetsnivå, framstår särskilt livsmedel och byggnadsindustrin som intressanta sektorer. Dessa kombinerar bred regional täckning, många anställda och medelhög produktivitetsnivå.

För vissa sektorer är skillnaden i andel anställda liten mellan regiondelar. Förutom de allra minsta sektorerna framträder *verkstadsindustri*, social omsorg, utbildning och hälso- och sjukvård som sektorer med en jämn rumslig fördelning i Skåne. I andra sektorer är spridningen stor. Störst är den inom *IKT* och areella livsmedelsnäringar.

I några fall är en sektor särskilt betydelsefull för en specifik regiondel. I nordost är det företrädesvis trävaruindustri, areella livsmedelsnäringar samt livsmedel som avviker i storlek i jämförelse med övriga Skåne. Även elektronikindustri, byggnadsmaterial och pappers- & massaindustri är relativt sett större i nordost. Det beror på större företag som Ballingslöv i Hässleholm inom trävaruindustrin, Backer i samma kommun inom elektronikindustri och Stora Enso i Bromölla vilket finns i papper- och massaindustrin. Jordbruk och livsmedelsförädling har också en stor betydelse i nordöstra Skåne. Dessa näringar anställer mycket folk, bland annat i företag som Scan och The Absolute Company. Men inom areella livsmedelsnäringar och livsmedel finns det även många småföretag.

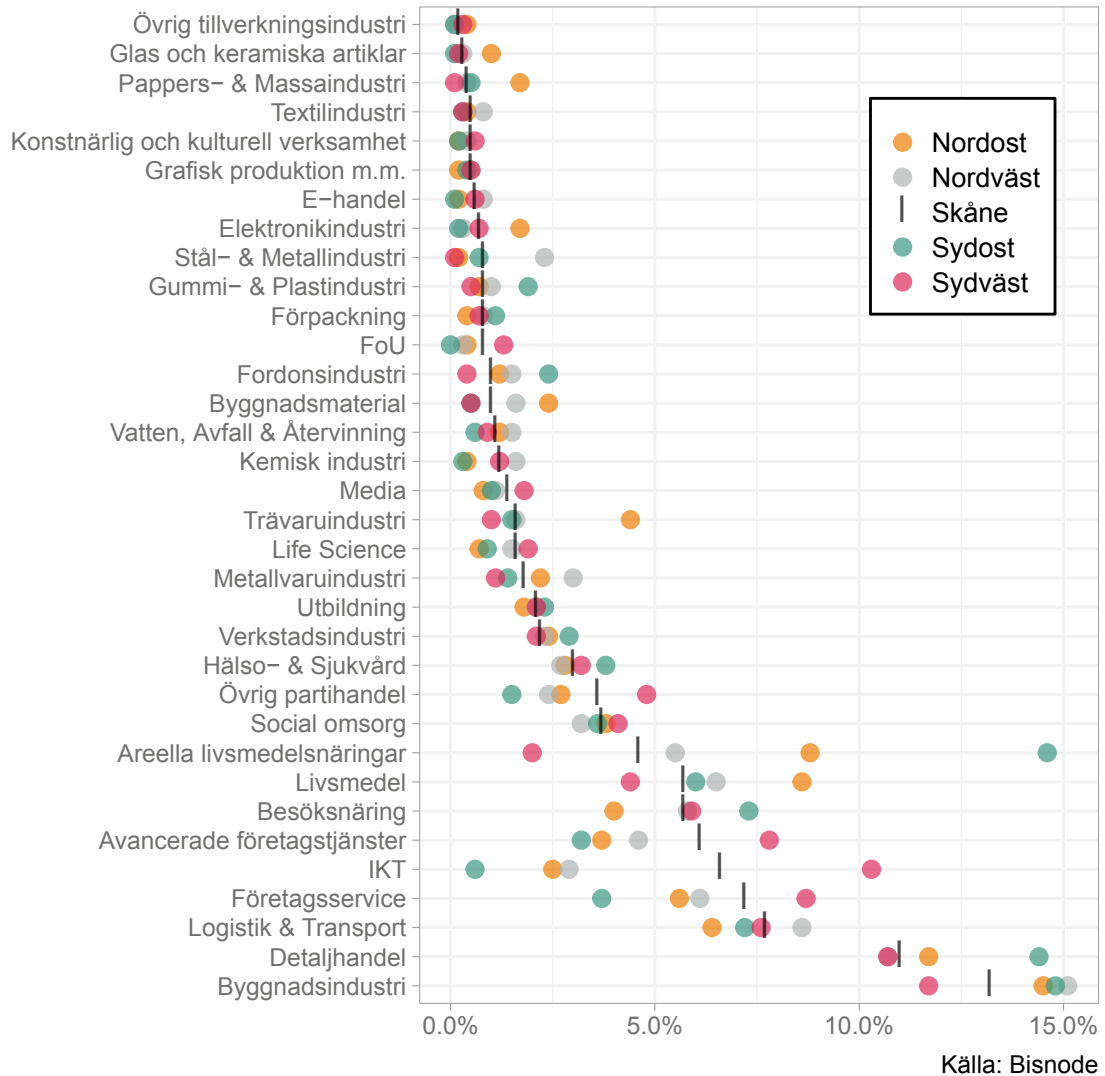
I det sydöstra hörnet har sektorerna areella livsmedelsnäringar, detaljhandel, besöksnäring samt i viss mån fordonsindustri och gummi & plastindustri en relativt stor betydelse. Andra sektorer är framträdande på grund av dess litenhet. Däribland företagservice, *IKT* och *övrig partihandel*.

I västra Skåne tecknas ett annorlunda mönster. I nordväst avviker stål- & metallindustrin samt logistik & transport markant från övriga regiondelar i storlek. Andra sektorer där nordväst ligger något över det skånska genomsnittet är areella livsmedelsnäringar, *kemisk industri*, fordonsindustri och metallvaruindustri. I mindre sektorer är det ofta ett fåtal stora företag som ligger bakom en överrepresentation. Stål- och metallindustrin är framträdande i nordväst på grund av Höganäs Sweden, och *kemisk industri* på grund av företag som Perstorp Speciality Chemicals, Kemira Kemi samt GELITA Sweden. Fordonsindustrin har en koncentration till Landskrona med BorgWarner och Haldex.

Sydväst har en större andel privatanställda inom särskilt *IKT*, *avancerade företagstjänster* och företagservice i jämförelse med övriga regiondelar. Över tio procent av de privatanställda arbetar inom *IKT*, en mer än dubbelt så stor andel som i nordväst. Detta speglar att kunskapsintensiva tjänstesektorer utvecklas bäst i täta miljöer. Där uppnås agglomerationsfördelar som delning av investeringar med höga fasta kostnader, effektiv matchning och lärande genom överspillningseffekter av kunskap.³⁴ Andra sektorer i sydväst som är större än Skånesnittet är *övrig partihandel*, FoU och i viss mån Media och *Life Science*.

34 Tillväxtanalys (2017)

Andel privatanställda efter sektor i regiondelar i Skåne, år 2017

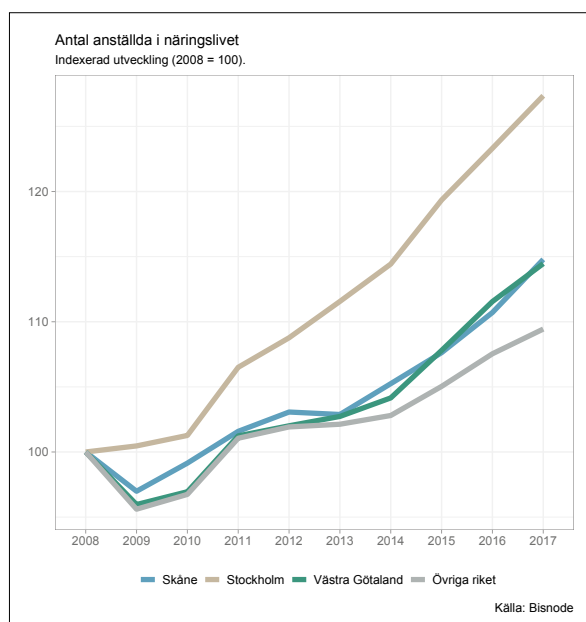

Näringslivets utveckling

Ett styrkeområden har en stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning. Betydelsen får också gärna vara växande. Detta kapitel belyser därför hur näringslivet i Skåne utvecklats sedan år 2008.

Försiktig utveckling i Skåne jämfört med övriga storstadsregioner

Övergripande har det skånska näringslivet haft en moderat ekonomisk utveckling under perioden 2008-2016. Finanskrisen fortsatte att tynga den ekonomiska aktiviteten fram till år 2014, då återhämtningen tog fart på allvar. Sett till förädlingsvärde har utvecklingen varit svagare i Skåne än i de andra storstadsregionerna. När det gäller antal anställda i skånskt näringsliv har utvecklingen varit i paritet med Västra Götaland och något starkare än i övriga riket. Däremot har Stockholms län växt betydligt snabbare.

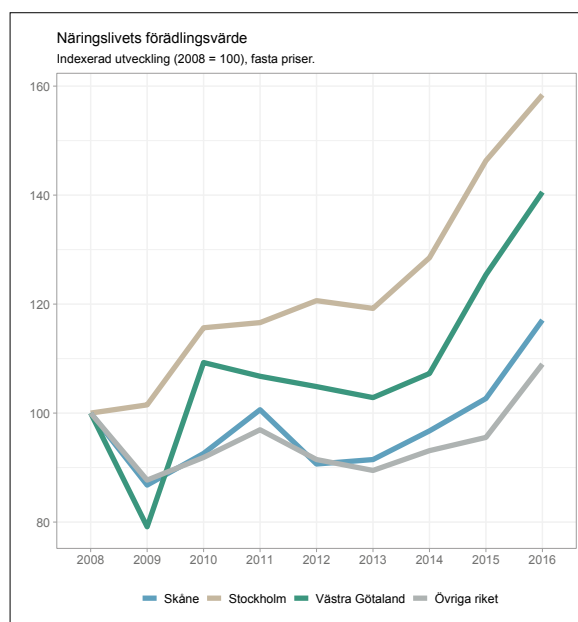

Utvecklingen i förädlingsvärde och antal anställda innebär att produktivitetstillväxten har varit snabbare i de två andra storstadsregionerna än i Skåne det senaste decenniet, även om Skåne har tagit igen något av tappet de senaste åren. Statistik över bruttoregionalprodukten (BRP) samt förädlingsvärdet i löpande priser tyder dock

på en i relativa termer starkare utveckling i Skåne år 2017.

Överlag har lågproduktiva sektorer utvecklats starkare än högproduktiva, både när det gäller förädlingsvärde och antal anställda.³⁵ Detta gäller i Skåne såväl som i riket i stort. Utvecklingen av lågproduktiva sektorer har fått bränsle från en immigrationsdriven befolkningsökning, vilket gynnar sektorer som social omsorg, utbildning och detaljhandel. Likaså har den åldrande befolkningen börjat sätta tydliga avtryck på efterfrågan av äldreomsorg. Andra drivkrafter är privatisering av tidigare offentligt drivna verksamheter.

Högproduktiva sektorer har utvecklats svagt sedan finanskrisen. Förädlingsvärdet i fasta priser i Skåne har växt långsammare än i de andra storstadsregionerna sedan 2008. I den skånska produktivitetskommissionen drogs slutsatsen att det beror på dålig utveckling i några stora företag

inom *Life Science* och *IKT* samt relativt sett få stora tekniktunga företag generellt.³⁶ Men det har också att göra med att exporttunga företag har arbetat i motvind det senaste decenniet. Världsekonomin har nyligen gått igenom den djupaste recessionen sedan 1930-talet.

³⁵ Se Näringslivets struktur för vilka sektorer som ingår i produktivetsgrupperna hög, medel respektive låg

³⁶ Johansson (2017a)

Europa, som är Sveriges viktigaste exportmarknad, har utöver finanskrisen även genomlevt en skuldcris och en efterföljande lång period av konsolidering. Det är först de senaste åren som vi har sett en återhämtning av efterfrågan från omvärlden. Följaktligen är det också först de senaste åren som svenska exportföretag har fått ett uppsving. En annan anledning är den fortsatta globaliseringen och automatiseringen, vilken har medfört nedläggningar och utflyttning av produktion till lägstkostnadsländer inom den högproduktiva industrin samt en mindre arbetskraftsintensiv produktion.

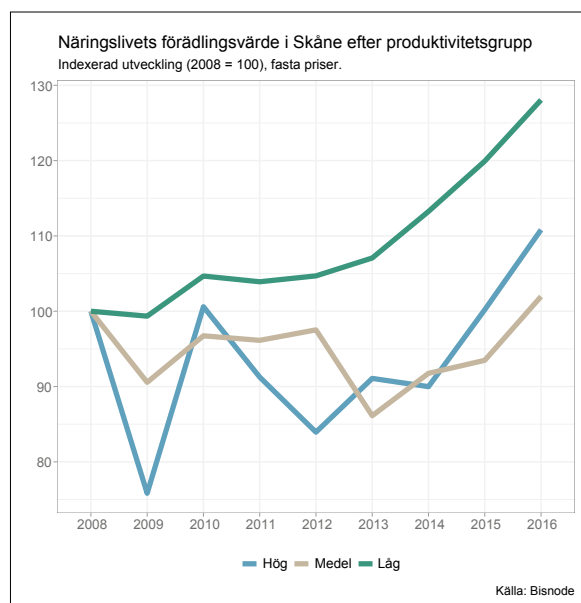
Högproduktiva sektorer

Utvecklingen för sektorer med hög produktivitetsnivå är högst skiftande i Skåne. Starkast har *avancerade företagstjänster* utvecklats. Det är en stor och viktig sektor för skånsk ekonomi som utgör sju procent av näringslivets förädlingsvärde. Sedan 2008 har förädlingsvärdet i fasta priser i denna sektor ökat snabbare än för näringslivet i stort, och utvecklingen ser likadan ut i övriga Sverige. Utfallet för sektorn har direkt gynnats av att IKEA utökade sin verksamhet i regionen eftersom IKEA Retail Services och IKEA Services klassas som *avancerade företagstjänster*. Mer generella anledningar till uppgången är ett ökat tjänsteinnehåll i svensk industri och svensk export, liksom en ökad efterfrågan av avancerade tjänster överlag. I synnerhet har utvecklingen varit stark sedan 2014 då konjunkturen tog fart. Eftersom *avancerade företagstjänster* i stor utsträckning riktar sig till varuproducerande företag är sektorn konjunkturkänslig.

IKT

IKT i Skåne har utvecklats svagare än näringslivet i stort sedan 2008. Det är en stor sektor som svarar för sju procent av näringslivets förädlingsvärde. Den förhållandevis svaga utvecklingen beror i stor utsträckning på att två av de största spelarna – Ericsson och Sony Mobile – genomlevt ett decennium med sparprogram och omstruktureringar. Däremot är skillnaderna stora mellan branscher inom *IKT*. Datakonsultverksamhet och utgivning av dataspel är exempel på branscher med god utveckling. Samtidigt har andra branscher stått och stampat det senaste decenniet.³⁷

Sedan 2014 har utvecklingen i skånsk *IKT* varit starkare. Den snabba digitaliseringen av samhället och rådande högkonjunktur har varit gynnsam för sektorn.

Utvecklingen inom 5G är central för stora delar av det skånska telekomklostret och på den marknaden finns ett starkt momentum.

Life Science

Life Science har utvecklats negativt i såväl förädlingsvärde som antal anställda. Sedan 2008 har förädlingsvärdet i fasta priser minskat med 60 procent och antalet anställda har fallit med fyra procent om året i genomsnitt. Bakgrunden är att under åren 2009-2012 beslutade flera stora *Life Science* företag med verksamhet i Skåne att skära ned eller flytta utvecklingsverksamhet och produktion. Det hårdaste slaget var nedläggningen av Astra Zenecas forskningsverksamhet i Lund då 900 anställda blev uppsagda. En del av förklaringen är att Sverige, liksom övriga Västeuropa, har tappat mark gentemot Indien, Kina och Japan när industrin valt att koncentrera verksamhet till färre platser.

Skånsk *Life Science* finns också i bredare sammanhang. Det är en del av Medicon Valley där även den danska sidan ingår. Medicon Valley betonar att sektorn är inne i en transformativ fas för tillfället med tre nya forskningsinstitutioner under uppbyggnad. Dessa är BioInnovation Institute vid Köpenhamns universitet samt ESS och Max IV i Lund. Antalet anställda på den danska sidan inom *Life Science* är fler än vad Stockholms län och Västra Götaland har tillsammans, vilket fångar att skånska företag inom *Life Science* är del av en större kontext.³⁸ Även om utvecklingen ser dystert ut för *Life Science* sammantaget finns det också branscher inom sektorn som är växande.

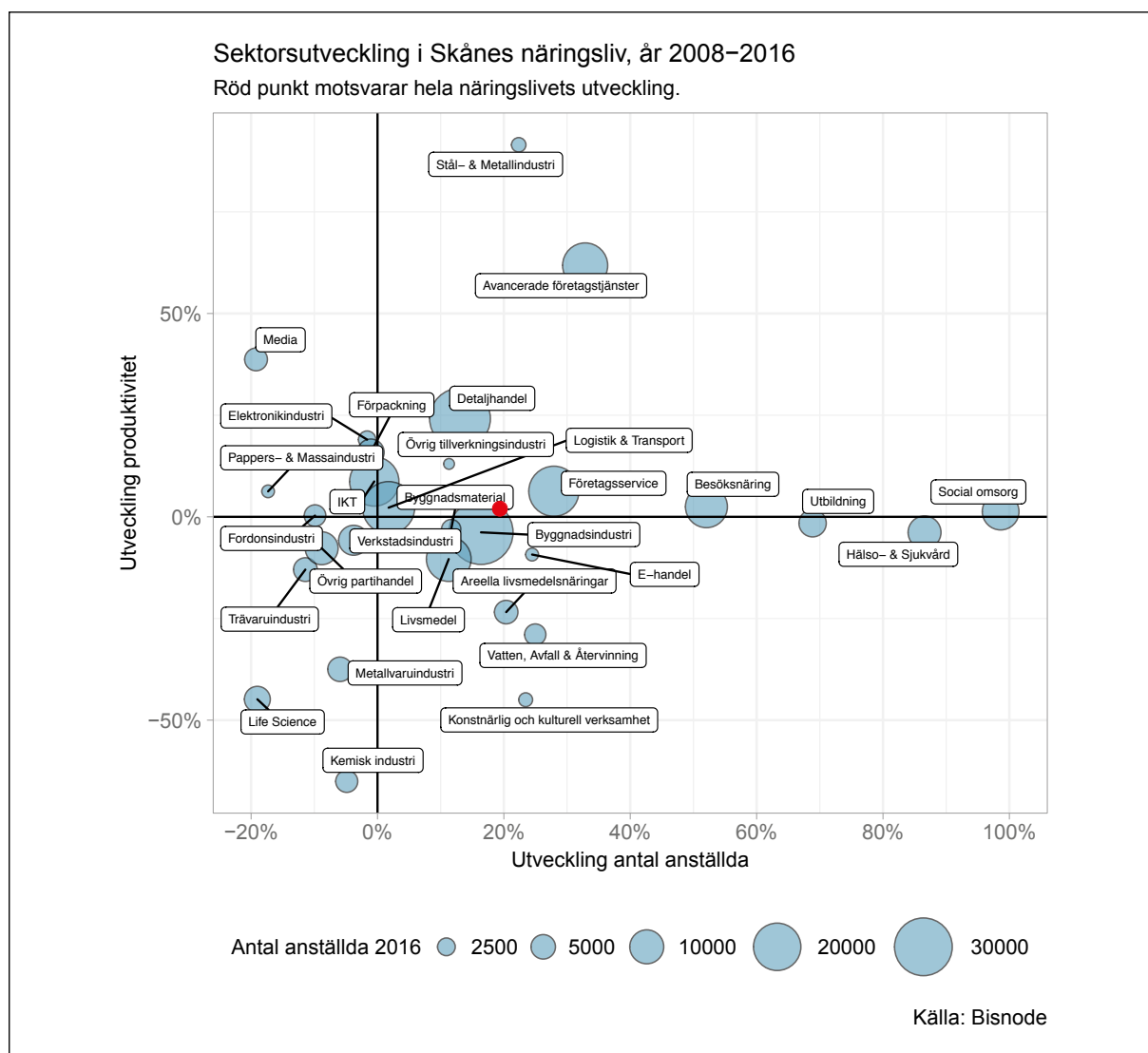
³⁷ Se sektorsfördjupning: IKT

³⁸ Medicon Valley (2018)

Industrisektorer med hög produktivitet

Flera högproduktiva industrisektorer har haft en svag utveckling. Verkstadsindustrin har sedan 2008 tappat tio procent av förädlingsvärdet i fasta priser och antalet anställda har minskat något. Även *förpackning*, en sektor som är nära knuten till

livsmedelsproduktion, har haft en förhållandevis svag utveckling. Till viss del följer *förpackning* industrikonjunkturen, men eftersom 70 procent av alla *förpackningar* är kopplade till livsmedel är sektorn något mindre konjunkturkänslig än annan tillverkningsindustri.

Kemisk industri är en liten sektor som utgör strax över en procent av förädlingsvärdet i skånskt näringsliv. Utvecklingen har varit svag. Förädlingsvärdet i fasta priser, antal anställda liksom produktivitet har fallit under perioden. Däremot har förädlingsvärdet i löpande priser stigit vilket indikerar en positiv prisutveckling. Snävas tidsperspektivet av till 2014-2016 har *kemisk industri* faktiskt ökat antal anställda med tre procent. En annan mindre industrisektor är *elektronikindustrin*, vilken utvecklats svagt med fall

i såväl förädlingsvärde som antal anställda sedan år 2008. Bättre har det gått för stål- och metall industrin, men dess fina utveckling är i allt väsentligt ett resultat av att ett enskilt företag, Höganäs Sweden, gått bra. Byggnadsmaterial är en liten sektor som utgör drygt en procent av förädlingsvärdet och antalet anställda i skånskt näringsliv. Utvecklingen i sektorn sedan 2008 har varit något starkare än näringslivet överlag sett till antal anställda, men svagare i termer av produktivitet.

Medelproduktiva sektorer

Den största sektorn i skånsk ekonomi är byggnadsindustrin. Utvecklingen av antal anställda har varit i något starkare än näringslivet i stort sedan år 2008, men däremot svagare än de andra storstadsregionerna och övriga riket. En svagare utveckling av den köpkraftiga efterfrågan i Skåne och närheten till den danska byggmarknaden, som drabbades hårt under finanskrisen och vars byggkonjunktur samvarierar med Skånes, har sannolikt inverkat. Men under de senaste åren har utvecklingen tagit fart. Sedan 2014 har förädlingsvärdet i fasta priser växt med runt tio procent om året och antal anställda med knappt fem procent om året. Kombinationen stark konjunktur, låga räntor, snabb befolkningsökning och ett lågt bostadsbyggande under decennier har bidragit.

En annan stor sektor med en genomsnittlig utveckling av antal anställda och en något negativ produktivitet utveckling är livsmedel. Det är en sektor med stor export där Skåne har en viss specialisering, en historia av innovation och flera stora företag.

Hälso- och sjukvård i privat regi anställer tre procent av de privatanställda i regionen. Sektorn har haft en mycket stark utveckling sedan 2008. Både förädlingsvärdet i fasta priser och antalet anställda har ökat med i genomsnitt åtta procent årligen.

Drivkrafterna är en åldrande befolkning samt en fortgående privatisering. Även vatten, avlopp & återvinning har växt sett till antal anställda, men däremot tappat i produktivitet.

Medelproduktiva industrisektorer som sedan 2008 backar i termer av antal anställda och produktivitet är fordon-, trävaru- och metallindustrin. Skånsk fordonsindustri består i huvudsak av underleverantörer till bilindustrin. De senaste åren har dock varit starka och antalet anställda har växt snabbt. Detta speglar det faktum att motorfordon har varit en av Sveriges viktigaste exportmotorer de senaste åren. Också trävaruindustrin har gynnats av stark konjunktur efter en svag period mellan 2008-2014. Även för metallvaruindustrin syns en ljusning de allra senaste åren, vilket sannolikt har att göra med den starkare konjunkturen, stigande metallpriser samt en svag krona.

Relaterat till fordonsindustri pågår en korsbefruktning med den kompetens som finns i regionen inom IT, telekom och sakernas internet. Volvo Cars etablerade 2016 ett forsknings- och utvecklingscenter i Lund vilket har växt från 35 till 125 anställda på två år.³⁹ Bosch har också en utvecklingsenhet i samma kommun med inriktning på mjukvara för bilindustrin och sakernas internet.⁴⁰ Det är ett exempel på hur tjänsteinnehållet i varuproduktionen ökar.

39 <https://www.sydsvenskan.se/2018-12-21/volvo-vaxer-kraftigt-i-lund-tar-over-helt-hus-pa-ideon> Hämtat: 2019-03-14

40 <https://www.bosch.se/om-bosch/bosch-i-sverige/lund/> Hämtat: 2019-03-14

Lågproduktiva sektorer

Utvecklingen i flera lågproduktiva sektorer drivs av demografi, privatiseringar av offentlig verksamhet samt outsourcing. Social omsorg samt utbildning i privat regi svarar för fyra respektive två procent av de anställda i skåniskt näringsliv. Det är två sektorer med en väldigt stark utveckling. Förädlingsvärdet och antal anställda har årligen ökat med sju till nio procent. Social omsorg, vilken omfattar äldrevård, personlig assistans, individ- och familjeomsorg, flyktingförläggningar och LSS boenden, har fått en rejäl skjuts av den stora flyktinginvandringen.

Andra lågproduktiva sektorer som utvecklats starkt sedan 2008 är företagsservice och besöksnäring, Antal anställda motsvarar sju respektive fem procent av de privatanställda i regionen. Förädlingsvärdet har i genomsnitt ökat med tre till fyra procent årligen sedan 2008 i dessa sektorer medan antalet anställda stigit med mellan tre till sex procent om året. Företagsservice, där bemanningsföretag utgör en stor andel, har gynnats av högkonjunkturen och den höga efterfrågan på

kompetens som följer. Besöksnäringen har också dragit nytta av rådande konjunkturläge i såväl Sverige som omvärlden, men framförallt av försvagningen av den svenska kronan med 19 procent i handelsviktade termer och 17 procent gentemot EUR sedan början av 2014.

Detaljhandel, en stor sektor med 11 procent av de anställda i Skånes näringsliv, har utvecklats något starkare än näringslivet överlag. Uppenbart har sektorn gynnats av befolkningsökningen. Däremot har segmentet sällanköpsvaror under en längre tid haft utmaningar med en växande internethandel, prisjämförande sökmotorer och förändrade konsumtionsmönster. Detaljhandeln drabbas dessutom av den svagare kronan eftersom den gör stora inköp i utlandet men övervägande säljer på den svenska marknaden.

Logistik- och transport har utvecklats svagare än näringslivet som helhet sedan 2008, både avseende antal anställda och i produktivitet. Den omfattar taxibolag, kollektivtrafik och godstransporter. Sektorn är för närvarande inne i en digitaliseringsomvandling. I synnerhet gäller det godstransporter som behöver matcha

Shift-share

En shift-share analys besvarar frågan hur stor del av utvecklingen i en sektor som kan härledas till regionala faktorer, respektive hur stor del som kan förklaras av utvecklingen nationellt, både i ekonomin i stort och i specifik sektor. Beräkningen sker i tre steg:

1. För en specifik bransch beräknas den nationella komponenten, alltså hur många anställda eller hur mycket en sektor växt under studerad tidsperiod om den följt nationell utveckling i stort.
2. Sedan beräknas branschkomponenten, hur mycket en sektor skulle ha växt, utöver den nationella trenden för utvecklingen som helhet, om den följt den nationella utvecklingen för sektorn.
3. Efter att dessa båda komponenter beräknas återstår en restpost som utgör skillnaden i antalet anställda/förädlingsvärde mellan det faktiska talet och det beräknade värdet för sektorn om den följt både den allmänna utvecklingen och den sektorspecifika utvecklingen i riket. Denna residual – den regionala komponenten – fångar hur den regionala miljön har påverkat utvecklingen.

transportflödena för att inte lastbilar eller fartyg ska gå tomma ena vägen. Dessutom har sektorn gynnats av en tilltagande internethandel. Fehmarn Belt, som beräknas vara färdigställd år 2028, borde dessutom leda till en betydande uppgång av i synnerhet godstransporterna.

I detta avsnitt fördjupas bilden av utvecklingen i Skåne genom att analysera den regionala komponenten. Vi tittar på först på utvecklingen av förädlingsvärde och därefter på utvecklingen av antal anställda.

Förädlingsvärde

Figuren nedan visar den regionala komponentens andel av tillväxten i förädlingsvärde per sektor i Skåne samt sektorns faktiska tillväxt. Färgerna delar in sektorerna i fyra grupper. När resultatet tolkas är det viktigt att ha med sig att sektorer är olika stora. Små sektorer har lättare att få en stark relativ utveckling. Det gäller särskilt stål- och metallindustri, övrig tillverkningsindustri, e-handel, glas- och keramiska artiklar, pappers- & massaindustri, textilindustri samt konstnärlig och kulturell verksamhet.

Lila färgade sektorer har en positiv regional komponent och en positiv tillväxt i förädlingsvärde. Det är växande sektor som verkar vinna fördelar av att vara lokaliserade i Skåne. Här återfinns industrisektorer som *förpackning* och elektronikindustri. Andra sektorer är besöksnäring, företagsservice och byggnadsmaterial. De stora lågproduktiva sektorerna social omsorg och detaljhandel har en regional komponent som är positiv men nära noll.

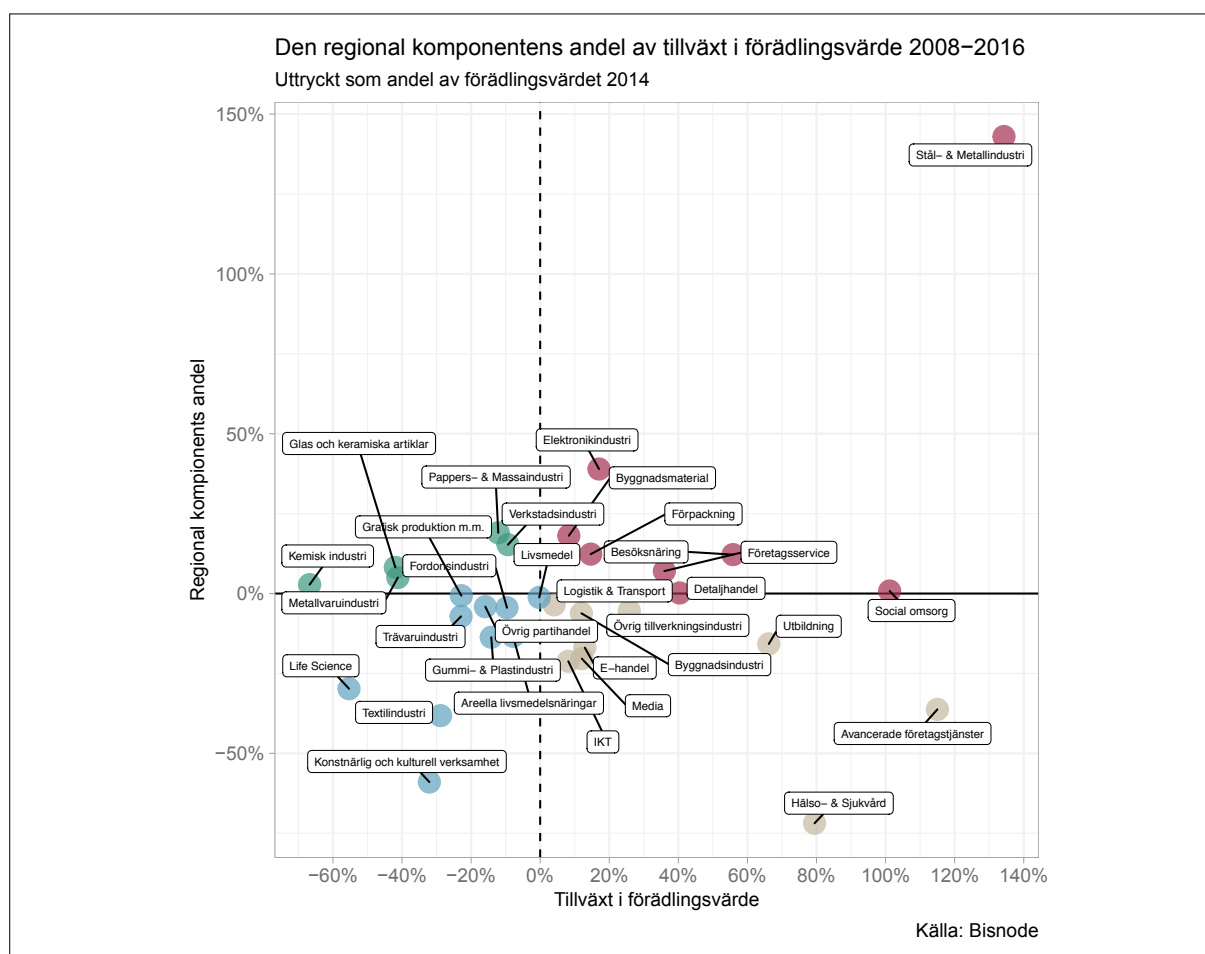
Den gröna gruppen fångar växande sektorer med en negativ regional komponent. Det betyder att tillväxten är svagare än vad som kan förväntas utifrån nationell utveckling. Gröna sektorer är bland annat *avancerade*

företagstjänster, *IKT*, byggnadsindustri och media. Den regionala komponenten för *IKT* är fortfarande negativ även om tidsperioden snävas in till tillväxtåren 2014-2016. Däremot förändras komponenten för *avancerade företagstjänster* till starkt positiv med det kortare tidsperspektivet.

Sektorer får en blå färg om de har en positiv regional komponent men en negativ tillväxt. Kemisk industri, metallvaruindustri och *verkstadsindustri* är krympande sektorer men som borde ha minskat ännu mer givet nationell utveckling.

I det nedre vänstra hörnet samsas sektorer med både en negativ tillväxt och en negativ regional komponent. Det är sektorer som har krympt i Skåne sedan år 2008 och som fått ett negativt bidrag från att befinna sig i regionen. Dessa sektorer färgas röda och är bland annat fordonsindustrin, *Life Science*, gummi- & plastindustrin, *övrig partihandel* och areella livsmedelsnäringar.

Två sektorer ligger väldigt nära origo – livsmedel samt logistik & transport. Det är sektorer som sammantaget står still i Skåne och analysen tyder på att det finns ingen, varken positiv eller negativ, regional påverkan på deras tillväxt i förädlingsvärde.

Antal anställda

Figuren nedan visar den regionala komponentens andel av tillväxt i antal anställda per sektor i Skåne samt sektorns faktiska tillväxt. Färgerna delar in sektorerna i fyra grupper.

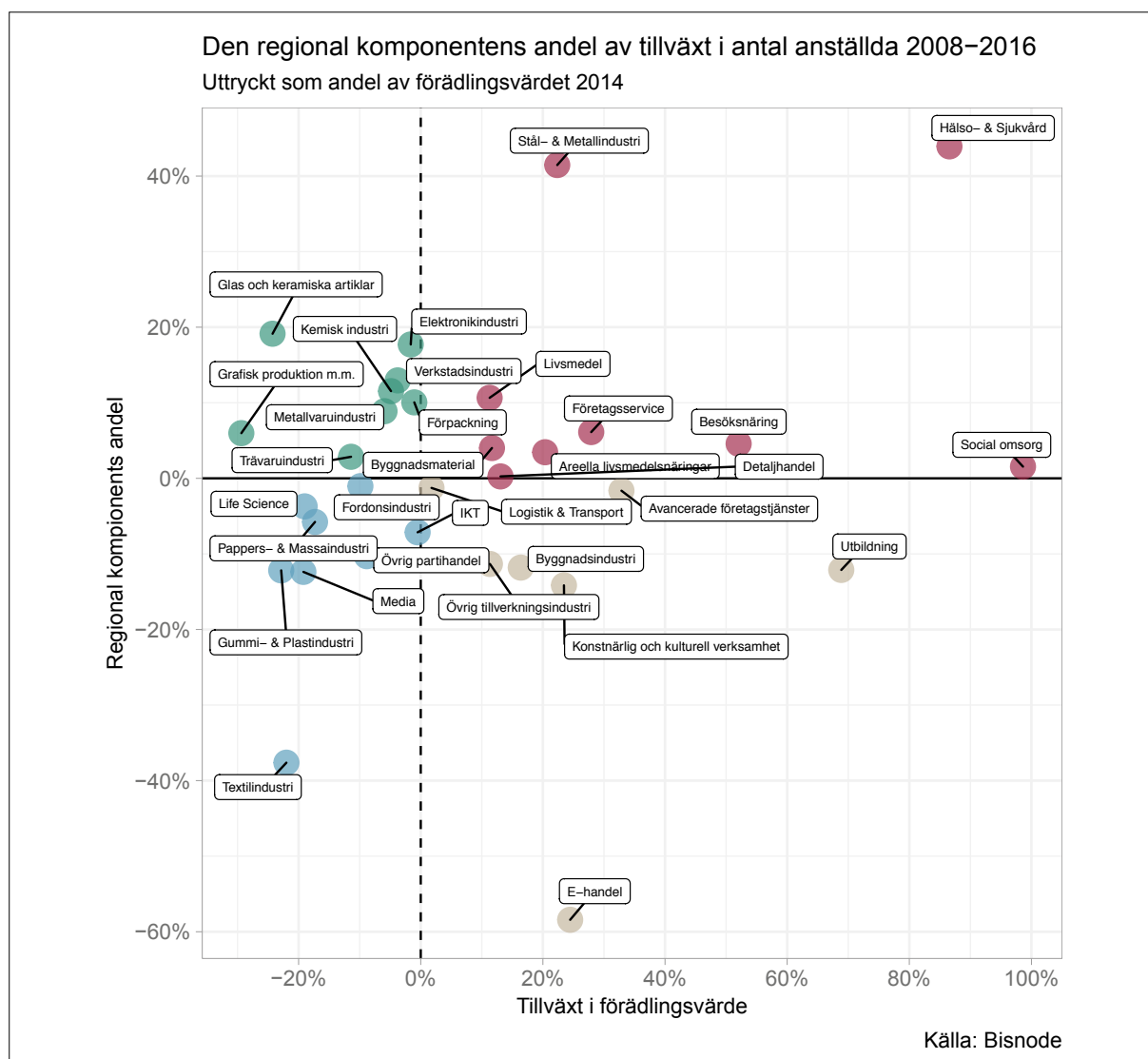
Lila färgade sektorer har en positiv regional komponent och en positiv tillväxt i antal anställda. Det är växande sektorer som vinner fördel av att vara lokaliserade i Skåne. Här återfinns livsmedel, besöksnäring, byggnadsmaterial och areella livsmedelsnäringar. Noteras kan att hälso- och sjukvård, livsmedel och areella livsmedelsnäringar får bättre utfall på den regionala komponenten när antal anställda mäts istället för förädlingsvärde.

Den gröna gruppen fångar växande sektorer med en negativ regional komponent. Det betyder att tillväxten för dessa sektorer är mindre än vad som kan förväntas utifrån nationell utveckling. Gröna sektorer är bland

annat IKT, byggnadsindustri, e-handel och utbildning. Sektorer med en regional komponent som är nära noll är *avancerade företagstjänster* och logistik & transport.

Sektorer med en positiv regional komponent men negativ tillväxt i antal anställda har färgats blå. I denna grupp finns industrisektorer som *kemisk industri*, *förpackning*, *verkstadsindustri* samt elektronikindustri. Det är sektorer som minskar i antal anställda, men som utifrån nationell utveckling borde krympt än mer. Den regionala påverkan är positiv.

I det nedre vänstra hörnet finns sektorer med både en negativ tillväxt och en negativ regional komponent. Det är sektorer som har krympt i Skåne sedan år 2008 och som dessutom verkar få ett negativt bidrag från att befinna sig i regionen. Dessa sektorer färgas röda och är bland annat gummi- & plastindustrin, *Life Science*, fordonsindustri, *övrig partihandel* och media.

Från sektorer till styrkeområden

Rapportens syfte är att identifiera delar av näringslivet som bedöms ha goda förutsättningar att driva produktivitet och därmed tillväxt framöver i Skåne. Dessa benämns som styrkeområden. För att peka ut styrkeområden har ett antal vägledande kriterier använts. Dessa är att en sektor bör:

- Ha hög produktivitetsnivå och stor betydelse för regionens ekonomi och sysselsättning
- Ha stark anknytning till forskning och utveckling
- Ha ett högt kunskapsinnehåll
- Präglas av förnyelse, innovation och entreprenörskap
- Vara konkurrenskraftig jämfört med omvärlden och verka på en global marknad
- Ha en flora av både små och stora företag

Att välja styrkeområden är att föra resonemang. Vi bedömer att byggnadsindustri, *förpackning*, *IKT*, *kemisk industri*, *Life Science*, livsmedel och *verkstadsindustri* är skånska styrkeområden. Dessa sektorer tittar vi närmare på i sektorsförstudjupningar i nästa kapitel. Men det finns också andra intressanta sektorer för det regionala tillväxt- och innovationsarbetet att förhålla sig till vilka kommenteras längre ned i detta kapitel. Avslutningsvis kommenteras sektorer som valts bort.

Byggnadsindustri

Är den största sektorn i Skåne sett till både antal anställda och förädlingsvärde. Antal anställda räknas till 42 000 i över 12 000 företag. Sektorn har flera stora företag som Skanska, Peab, ÅF, Sweco, Ramboll och Tyréns. Däremot är sektorn inte större i relativa termer än i övriga landet, och utvecklingen har sedan 2008 varit något svagare än i riket. Produktivitetsnivån är medelhög och utbildningsnivån sammantaget ganska låg.

Byggnadsindustrin har en väsentlig roll i att bygga ett hållbart samhälle. Inom sektorn finns högproduktiva branscher som *teknisk konsultverksamhet* inom bygg och anläggning som tillsammans med de stora byggbolagen är viktiga kompetenser för att adressera hållbarhetsutmaningar kopplat till bostadsbyggande,

boende och samhällsbyggnad i det regionala tillväxt- och innovationsarbetet. Andra pusselbitar är starka forskningspositioner i Skåne inom bland annat klimat, miljö och energi.

Förpackning

Förpackning anställer 6 000 personer i 275 företag, produktivitetsnivån är hög, exporten stor och sektorn har en tydlig specialisering. Dessutom har Skåne en tradition inom *förpacknings- och materialutveckling* med stark forskning och ny framväxande forskningsinfrastruktur kopplat till materialutveckling med ESS och Max IV. Tetra Pak i Lund är det stora företaget och pådrivande som innovationsaktör, inte minst riktat mot livsmedelshandling. Men *förpackningsindustrin* i regionen är även del av andra värdekedjor, såsom läkemedel.

Sett till antal anställda är sektorn svagt krympande. Däremot har produktiviteten växt snabbare än näringslivet i genomsnitt. Och *förpackning* som sektor har en bättre utveckling i Skåne jämfört med övriga landet. Förnyelse och entreprenörskap finns i befintliga företag. Däremot sätter nyföretagande inga spår i värdeskapandet. Kunskapsinnehållet, fångat med de sysselsattas utbildningsnivå, är något lägre än i andra högproduktiva industrisektorer som *kemisk industri* och *verkstadsindustri*.⁴¹

IKT

IKT är en stor kunskapsintensiv sektor med hög produktivitetsnivå och betydande export. Den anställer nästan 23 000 i 4 800 företag. Flera företag är stora med en påtaglig innovationsaktivitet, exempelvis Ericsson, Axis Communications och QlikTech. Vidare har sektorn en god dynamik med många snabbt växande företag samt ett betydande nyföretagande. Skåne har dessutom en god forskningsposition inom datavetenskap. I huvudsak finns de stora *IKT*-företagen koncentrerade till Malmö-Lund.

Utvecklingen sedan 2008 har varit försiktig både sett till antal anställda och produktivitet. Men det beror mycket på omstruktureringar och neddragningar hos Sony Mobile och Ericsson. Flera branscher inom *IKT* har utvecklats väl, exempelvis utgivning av dataspel och

41 Utbildningsstatistiken är missvisande för förpackning eftersom Tetra Pak inte inkluderas när datakällan är SCB.

datakonsultverksamhet. Tittar vi på utvecklingen för hela sektorn sedan 2014 är den starkt positiv. Däremot är tillväxten inte starkare än vad som kan förväntas utifrån nationell utveckling i sektorn. *IKT* är inte heller en större sektor i Skåne än i riket som helhet.

IKT är ett brett kompetensblock med tillämpningar i hela ekonomin. Moderna industriföretag inkluderar exempelvis många värdeskapande tjänster för att utveckla, producera, sälja och marknadsföra sina fysiska produkter, bland annat olika IT-tjänster. Ett exempel är korsbefruktningen mellan fordonsindustrin och den kompetens som finns i regionen inom IT, telekom och sakernas internet. Detta visar hur *IKT* kan positionera regionen i industriella värdekedjor, vilket stärker valet av *IKT* som styrkeområde.

Kemisk industri

Med hög produktivitetsnivå, stor export, tydlig specialisering och högt kunskapsinnehåll är *kemisk industri* ett styrkeområde. Betydande företag är bland annat Akzo Nobel, Perstorp samt Kemira Kemi. Dessutom har skånska lärosäten starka forskningspositioner i forskningsområden som kemi och materialutveckling.

Sektorn har drygt 4 000 anställda fördelade på cirka 300 företag och är därmed det minsta styrkeområde som pekas ut. Antalet anställda har minskat sedan 2008, men däremot ökat något om 2014 tas som startår. En relativt stor andel anställda finns i snabbväxande företag. Det visar att förnyelsekraft finns, men precis som i andra industrisektorer kommer den inte till uttryck i form av nyföretagande. Företag äldre än tre år står för nästan allt förädlingsvärde.

Life Science

Det arbetar 5 500 personer inom *Life Science* i Skåne fördelade på drygt 500 företag. Sektorn präglas av fyra faktorer. För det första finns det en omfattande och kvalitativ forskning i regionen. En forskningsposition som kan förstärkas ytterligare när ESS och Max IV är fullt operationella. Därmed finns en bas för förnyelse och innovation. Samtidigt är utvecklingen i näringslivet oroande svag. Astra Zenecas nedläggning av forskningsverksamhet i Lund tillsammans med neddragningar hos McNeil och Gambro tynger ned sektorn. Något som inte hindrar att sektorn fortsatt har en viss specialisering, en hög produktivitetsnivå, omfattande varuexport och ett stort kunskapsinnehåll.

För det fjärde finns ett flertal växande mindre FoU-inriktade företag i regionen som visar att det finns en mylla för utveckling inom *Life Science*.

Det finns en rik historia av innovation inom skånsk *Life Science* - med Gambros konstgjorda njure och processer för att rena blodtransfusioner, Dracos astmamedicin bricanyl och sårhelande spray från Camurus. Sektorn är också en del av Medicon Valley tillsammans med den danska sidan, med fler anställda inom *Life Science* än vad Stockholms län och Västra Götaland har tillsammans.

Livsmedel

Livsmedel är en stor sektor i Skåne med företag väl spridda i hela regionen. Antalet anställda är drygt 19 000 i nära 2 000 företag. Sektorn har en tydlig specialisering, en massiv export och flera stora företag som The Absolute Company, Orkla och Scan. Ett ytterligare argument för sektorn är en viss dynamik med flera snabbväxande företag, exempelvis Oatly. Men sektorn står också inför utmaningar. Produktivitetsnivån är medelhög, kunskapsnivån låg och utvecklingen försiktig.

Skåne har en tradition inte bara inom livsmedelsproduktion utan också inom livsmedelsinnovation. Samspel mellan livsmedel och förpackningsföretaget Tetra Pak samt verkstadsföretaget Alfa Laval har resulterat i nya lösningar för livsmedelshandling och livsmedelsproduktion. Regionen har även starka forskningspositioner inom agronomi och livsmedel.

Verkstadsindustrin

Verkstadsindustrin är den största industrisektorn i Skåne. Den anställer 7 700 i drygt 900 företag. Sektorn har en hög produktivitetsnivå, stor export och regionen har starka forskningspositioner inom för sektorn relevanta områden som teknik och material. Alfa Laval är det dominerande företag och en betydande innovationsaktör.

Sektorn har utvecklats svagt. Den har backat i termer av både förädlingsvärde och antal anställda. Förnyelseförmågan verkar dessutom vara något svagare än i andra industrisektorer. Störst förädlingsvärde genereras i branschen *tillverkning av maskiner och apparater för kyla och ventilation* där Alfa Laval och SWEP International huserar.

Intressanta sektorer som inte är styrkeområden

Sektorer som inte valts ut som styrkeområden, men som ändå är intressanta ur ett tillväxt- och innovationsperspektiv är avancerade företagstjänster, övrig partihandel, byggnadsmaterial, fordonsindustri, elektronikindustri, gummi- och plastindustrin, vatten, avfall & återvinning samt stål- och metallindustrin.

Anledningen till att *avancerade företagstjänster* och *övrig partihandel* inte pekas ut är för att dessa är tematiskt spretiga. Därför blir dessa problematiska att prata om som styrkeområden. Andra har valts bort för att de är små och betyder som sektorer betraktat lite för regionens ekonomi, eller för att produktivitet eller kunskapsnivån är låg. Däremot finns det starka intressanta företag i dessa sektorer. För att få en översiktlig bild av dessa exkluderade sektorer synliggör de största företagen nedan. Totalt 25 stycken med 200 anställda eller mer år 2017, varav flera är tekniktunga.

Stål- och metallindustrin är en liten sektor med 1 500 anställda i knappt 50 företag. 60 procent är anställda

hos de två största arbetsgivarna, Höganäs Sweden och Lindab Ventilation. Sektorn höga produktivitetsnivå beror till stor del på bidraget i förädlingsvärde från Höganäs Sweden. Något större är *elektronikindustrin* med 2 300 anställda i knappt 200 företag. Den höga produktivitetsnivån drivs upp av ett fåtal större internationella företag som ABB och Backer. I ungefär samma storlek befinner sig gummi- & plastindustrin. Trelleborg Industri samt Flextrus är de betydande företagen i sektorn. Sammanlagt anställer sektorn 2 800 i 190 företag. Vidare är Byggnadsmaterial en högproduktiv sektor med drygt 3 500 anställda. Här identifieras Swerock, två företag inom Saint-Gobain koncernen samt Ahlsell Sverige som stora företag.

3 900 är anställda i Skånes fordonsindustri. Dessa fördelas på cirka 300 företag. Skånska fordonsindustrin är liten i jämförelse med riket i stort och inte minst relativt Västra Götaland. Men det finns ett antal underleverantörer till fordonsindustrin med hög kompetens och med en stor betydelse för lokala arbetsmarknader i regionen, exempelvis BorgWarner, Haldex och Plastal. I sektorn finns också ubåtstillverkaren Saab Kockums. Ett uppmärksammat företag med stark utveckling de senaste åren i termer av antal anställda är sportbilstillverkare i Koenigsegg Automotive. Emellertid hade dessa fortfarande färre än 200 anställda år 2017.

En betydligt större sektor är *Avancerade företagstjänster*. Sektorn kännetecknas av många småföretag. Cirka 20 000 anställda fördelas på 14 000 företag. Bland de större finns tre företagsförekomster inom IKEA, samt konsultföretag som WSP Sverige, ÅF-Industry och Öhrlings. Även *övrig partihandel* är en stor sektor med nästan 10 000 anställda i drygt 2 500 företag.

Företag	Förädlingsvärde (tKr)	Antal anställda	Sektor
Swerock	632 315	644	Byggnadsmaterial
Höganäs Sweden	1 186 272	511	Stål- & Metallindustri
WSP Sverige	351 026	453	Avancerade företagstjänster
IKEA Retail Services	574 458	418	Avancerade företagstjänster
BorgWarner Sweden	508 509	402	Fordonsindustri
Saint-Gobain Sweden	637 411	397	Byggnadsmaterial
Vestas Northern Europe	366 915	394	Övrig partihandel
ÅF-Industry	299 438	376	Avancerade företagstjänster

Företag	Förädlingsvärde (tKr)	Antal anställda	Sektor
IKEA Services	548 218	369	Avancerade företagstjänster
Hilti Svenska	338 031	365	Övrig partihandel
Lindab Ventilation	290 510	362	Stål- & Metallindustri
Saint-Gobain Ecophon	501 563	345	Byggnadsmaterial
ABB	476 751	341	Elektronikindustri
Saab Kockums	293 194	340	Fordonsindustri
ÅF-Infrastructure	297 073	334	Avancerade företagstjänster
Öhrlings PricewaterhouseCoopers	283 121	306	Avancerade företagstjänster
Plastal Sverige	224 395	282	Fordonsindustri
Inter IKEA Systems Service	297 302	262	Avancerade företagstjänster
Ahlsell Sverige	311 954	256	Byggnadsmaterial
Backer	231 257	249	Elektronikindustri
Ernst & Young	233 461	243	Avancerade företagstjänster
Haldex Brake Products	9 726	238	Fordonsindustri
Flextrus	185 197	229	Gummi- & Plastindustri
Finja Prefab	140 241	209	Byggnadsmaterial
KB Components	140 994	201	Fordonsindustri
Trelleborg Industri	142 437	197	Gummi- & Plastindustri

Störst är vindkraftsföretaget Vestas Northern samt verktygsföretaget Hilti. Avslutningsvis *vatten, avfall & återvinning*, en sektor med 3 800 anställda i 700 företag. Det största företaget är Ohlssons i Landskrona. Andra mindre företag är Stena Recycling, SWECO Enviroment och SUEX Recycling, vilka har kompetenser relevanta i ett tillväxt- och innovationsarbete som adresserar hållbarhetsutmaningar.

Sektorer som valts bort

Några sektorer som har valts bort på grund av låg produktivitetsnivå, lågt kunskapsinnehåll och svaga kopplingar till forskning och utveckling, exempelvis besöksnäring, logistik & transport och företagservice.

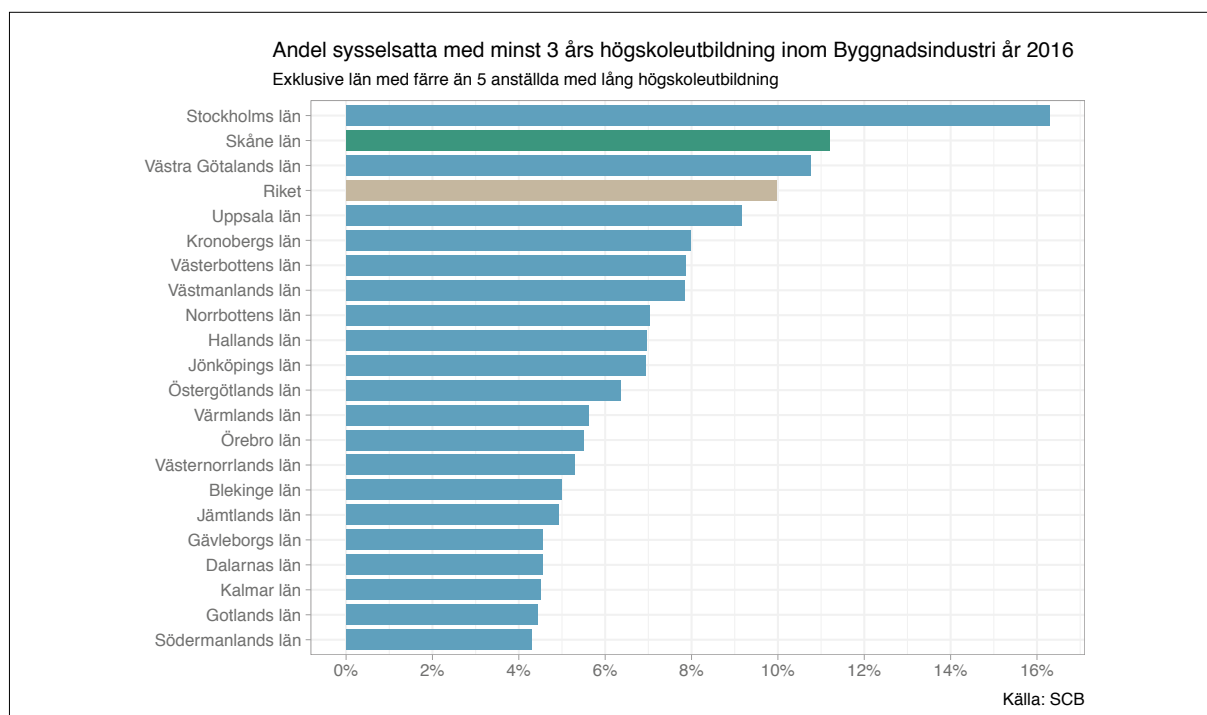
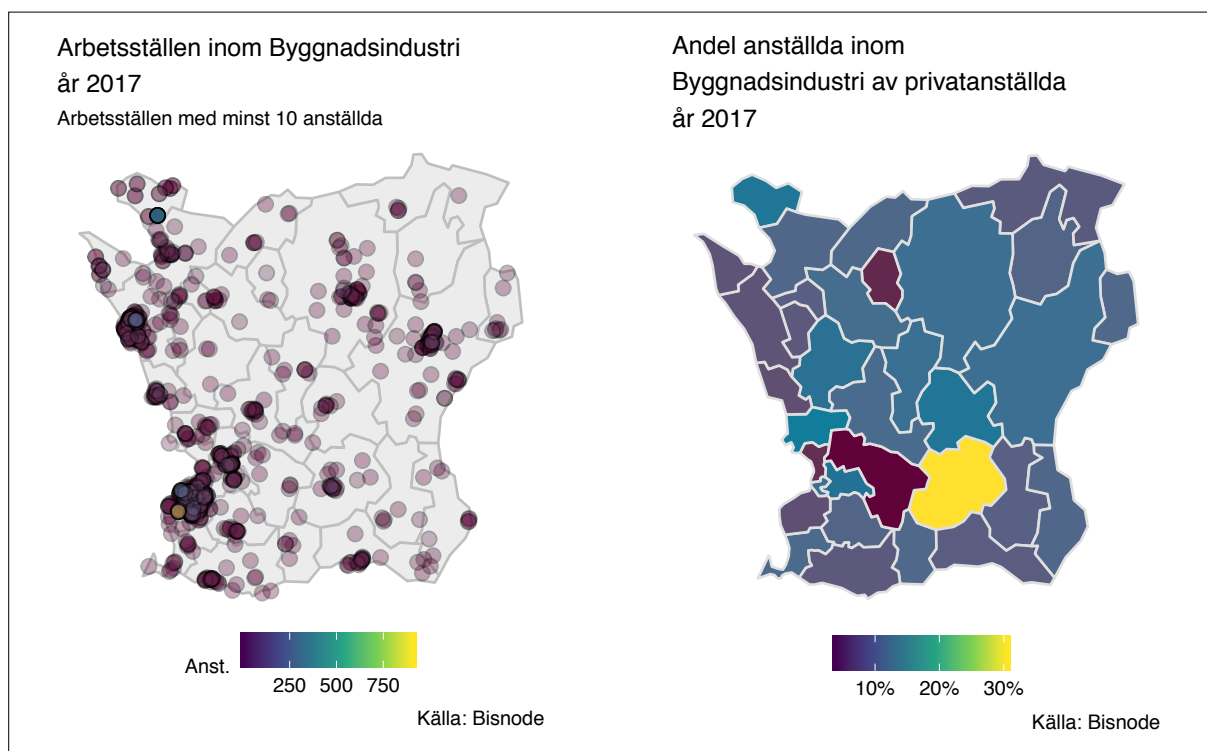
Även om dessa sektorer har haft en god utveckling och är viktiga för sysselsättningen i länet men kommer de inte att driva produktivitetens utveckling och i förlängningen ekonomisk tillväxt. Sektorer som är väldigt små har också selekterats bort, exempelvis FoU, glas och keramiska artiklar, övrig tillverkningsindustri samt e-handel.

Andra sektorer väljs bort för att de företrädesvis verkar på offentligt finansierade marknader. Det gäller hälso- och sjukvård, social omsorg samt till viss del kulturella och kreativa näringar. Vidare väljs industrisektorer som trävaruindustri, pappers- och massaindustri, textilindustri och metallvaruindustri bort trots en medelhög produktivitetsnivå. Anledningen är ett lågt kunskapsinnehåll, svag utveckling och svag dynamik.

Sektorsfördjupning: Byggnadsindustri

Byggnadsindustrin är det största sektorn i Skåne sett till antal anställda och förädlingsvärde. 12 000 företag anställer drygt 40 000 personer. Arbetsställena inom sektorn har en god regional spridning. Det finns ett

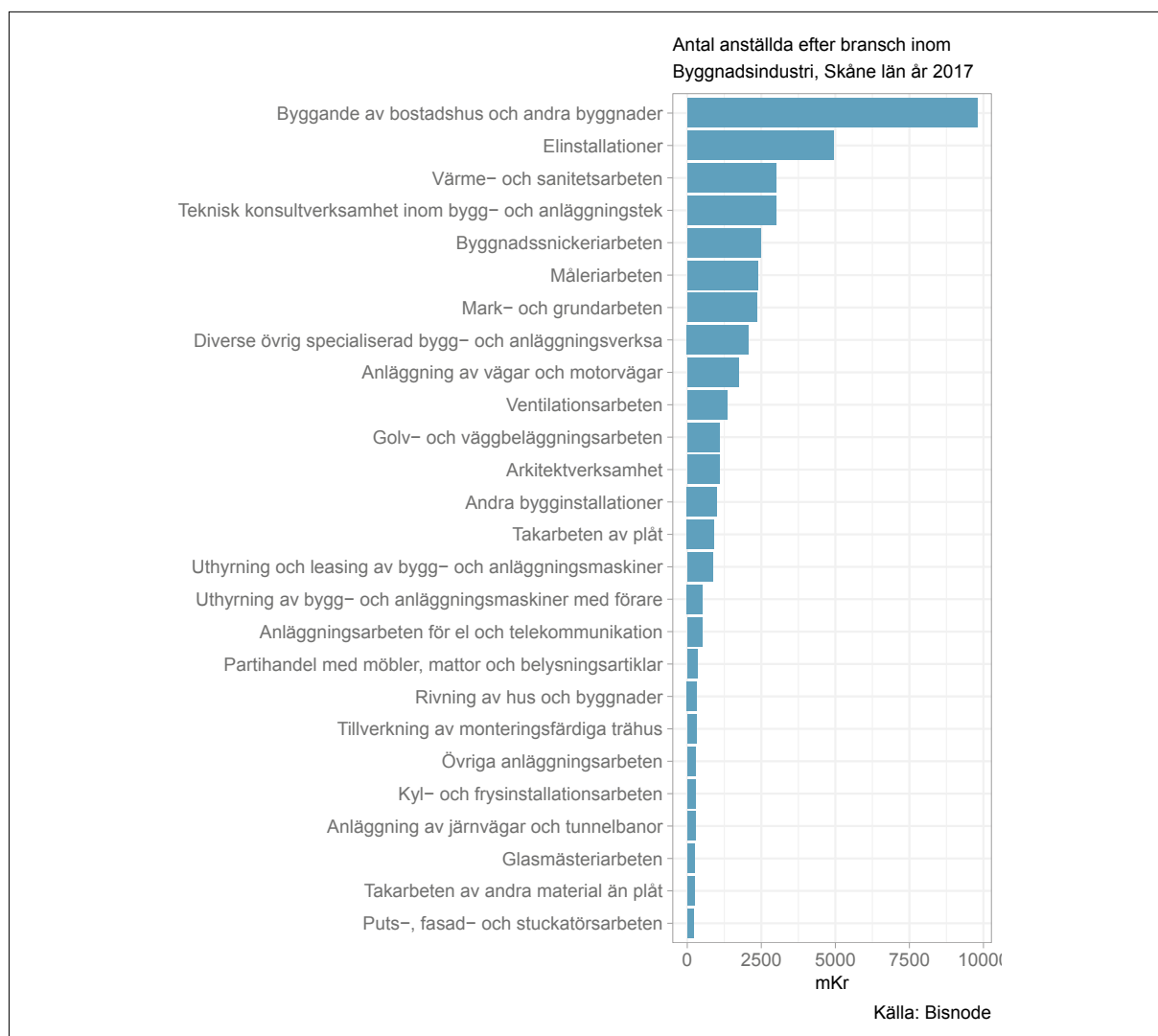
antal stora företag. Peab, Skanska och Bravida har över 1 000 anställda. Utbildningsnivån i sektorn är något högre i Skåne än i riket som helhet.

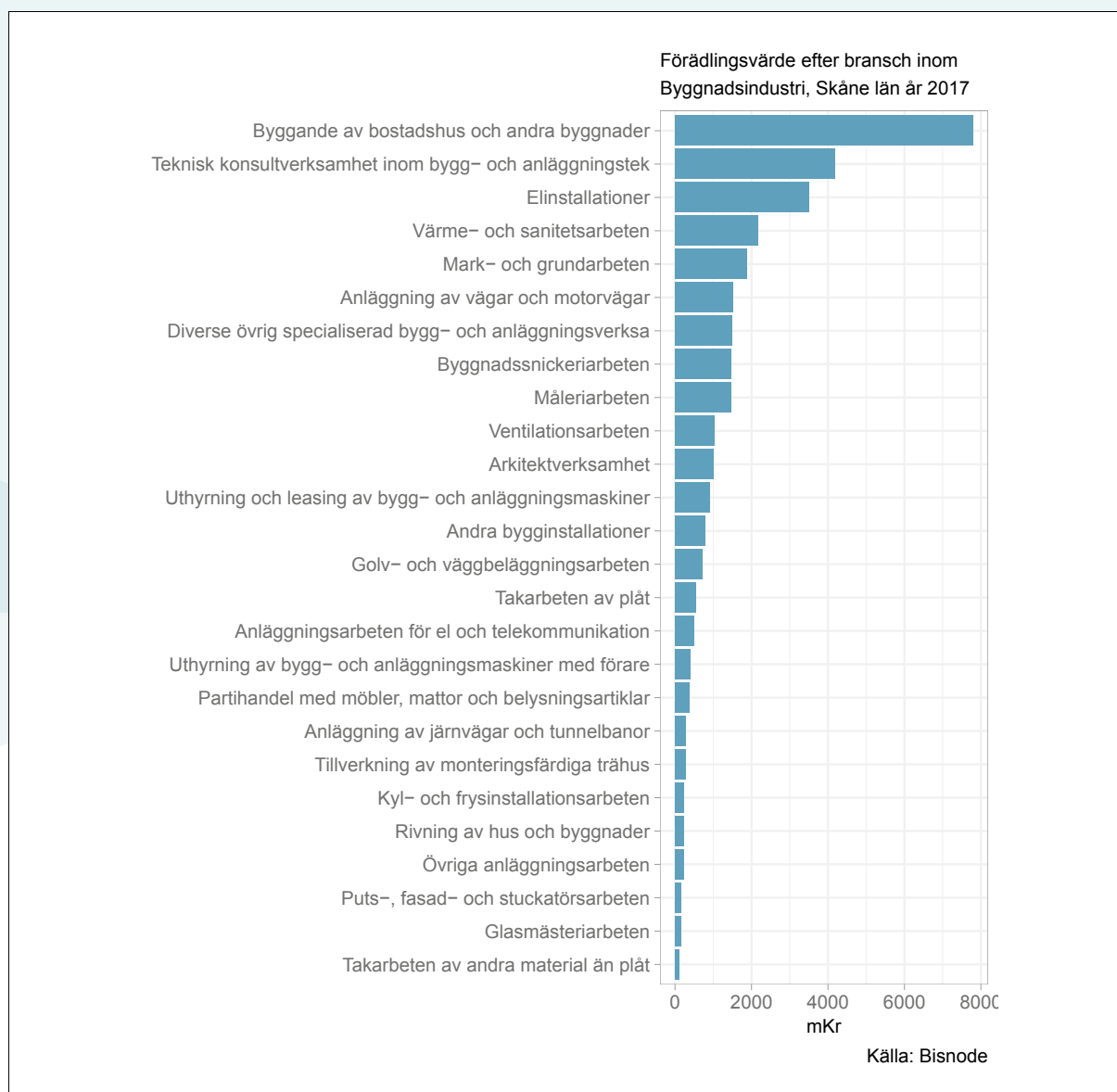

Stora företag	Anställda (2017)
Peab AB	3 500
Skanska AB	1 300
Bravida Holding AB	1 200
Ignition MidCo Sarl (Assemblin)	800
Sweco AB	700
Thage i Tollarp AB	450
Stoby Målerfirma	350
Climat 80 AB	350
Erlandsson Holding AB	350
Instalco Intressenter AB	300

Struktur

Byggnadsindustrin består av 24 branscher med fler än 200 anställda. Störst sett till förädlingsvärde är byggande av bostadshus och andra byggnader. Därefter följer *teknisk konsultverksamhet* inom bygg och anläggning, vilket också är den bransch med högst produktivitetsnivå. Men flera branscher inom sektorn har en låg produktivitetsnivå. Exempelvis byggnadssnickeriarbeten, måleriarbeten och *elinstallationer*, alla med många anställda. Det är inte till dessa branscher som det regionala tillväxt- och innovationsarbetet bör rikta sina blickar.

Utveckling

Byggnadsindustrin har överlag utvecklats som näringslivet i stort sett till antal anställda medan produktivitsutvecklingen har varit något svagare. Detsamma gäller de större branscherna *elinstallationer, värme- och sanitetsarbeten, måleriarbeten* samt *mark- och grundarbeten*. En annan stor bransch är byggnadssnickeriarbeten med en kraftig tillväxt av antal anställda. Strukturellt har branschen en låg produktivitsnivå och många enmansföretag. 2 500 anställda fördelas på 1 800 företag.

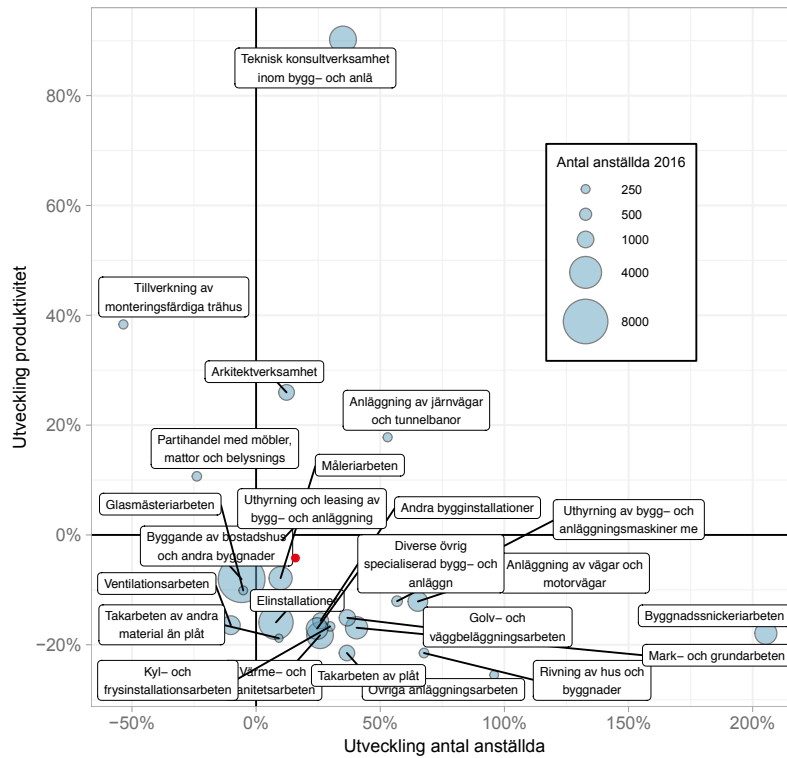
Den högproduktiva branschen *teknisk konsultverksamhet* inom bygg och anläggning har haft en positiv utveckling av antal anställda och en kraftig produktivitsutveckling. En kommentar till

utvecklingen är att produktivitsnivån 2008 var låg och den tog ett rejält hopp uppåt under de första åren i tidsperioden. På senare har produktivitsutvecklingen varit fortsatt positiv, om än inte lika explosionsartad. Stora företag i branschen är Tyréns, Ramboll, Sweco Rail, COWI samt Välinge Innovation Sweden.

Byggnade av bostadshus och andra byggnader är den största branschen inom byggnadsindustrin. Dess utveckling har varit svagt negativ i termer av produktivitet och antal anställda. I branschen ingår flera stora företag. Skanska, Peab, Thage i Skåne, NCC, MVB Syd och JM har alla över 200 anställda. Andra branscher med en negativ utveckling av antal anställda är *tillverkning av monteringsfärdiga trähus, partihandel med möbler, mattor och belysningsartiklar, ventilationsarbeten* samt *glasmästeriarbeten*.

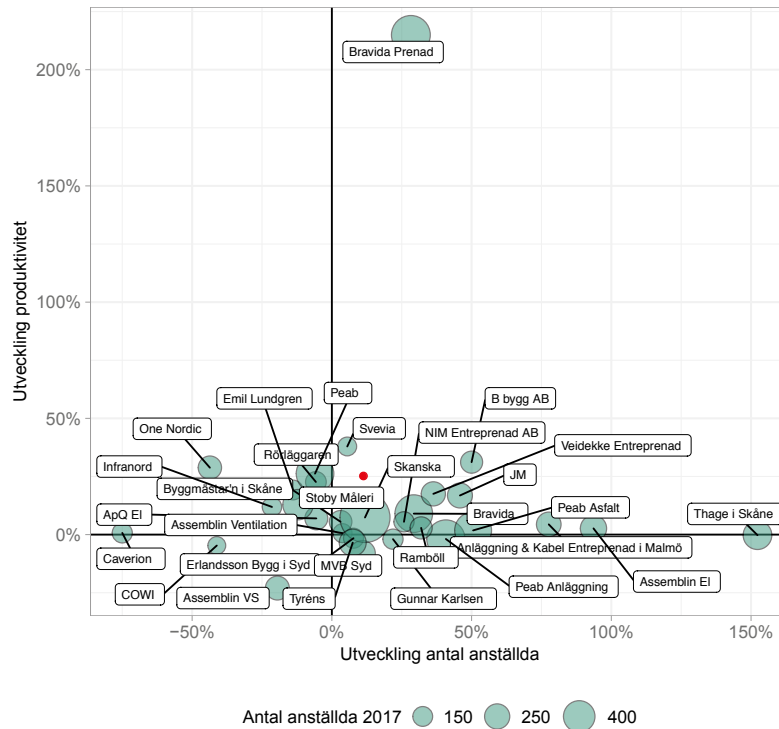
Utveckling i fasta priser: Byggnadsindustri, år 2008 – 2016

Branscher med över 200 anställda. Röd punkt motsvarar branschens utveckling.

Företag inom Byggnadsindustri, år 2014 – 2017

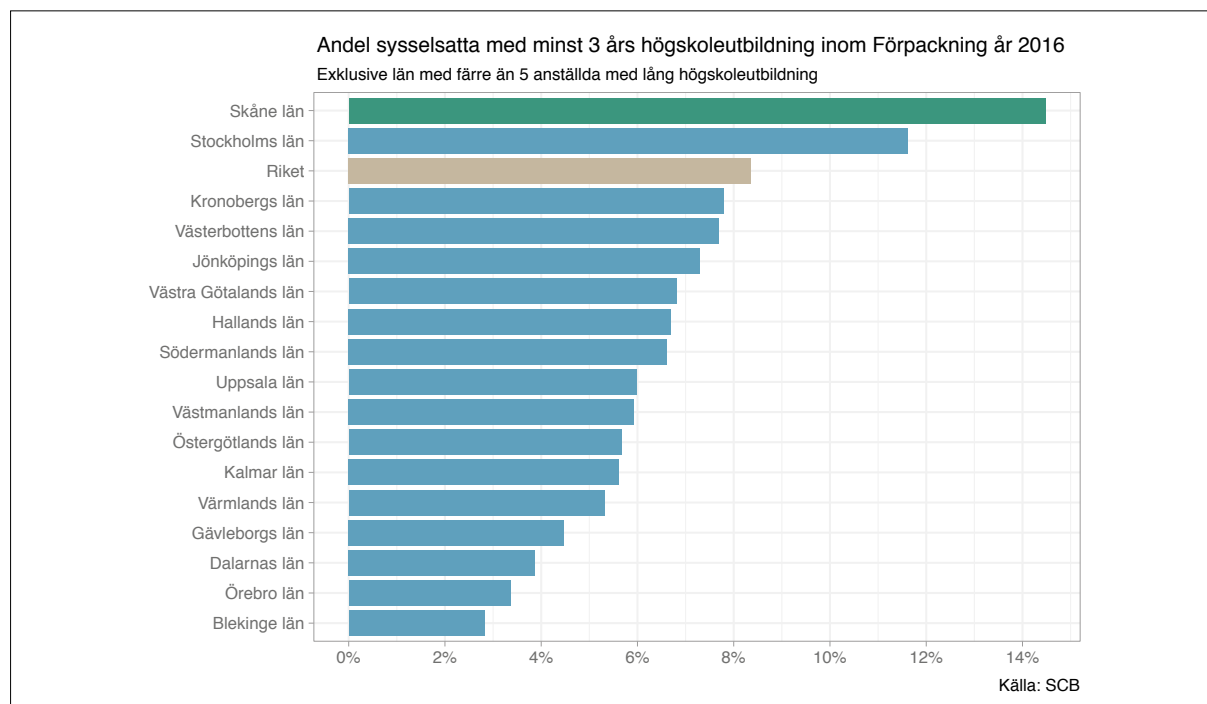
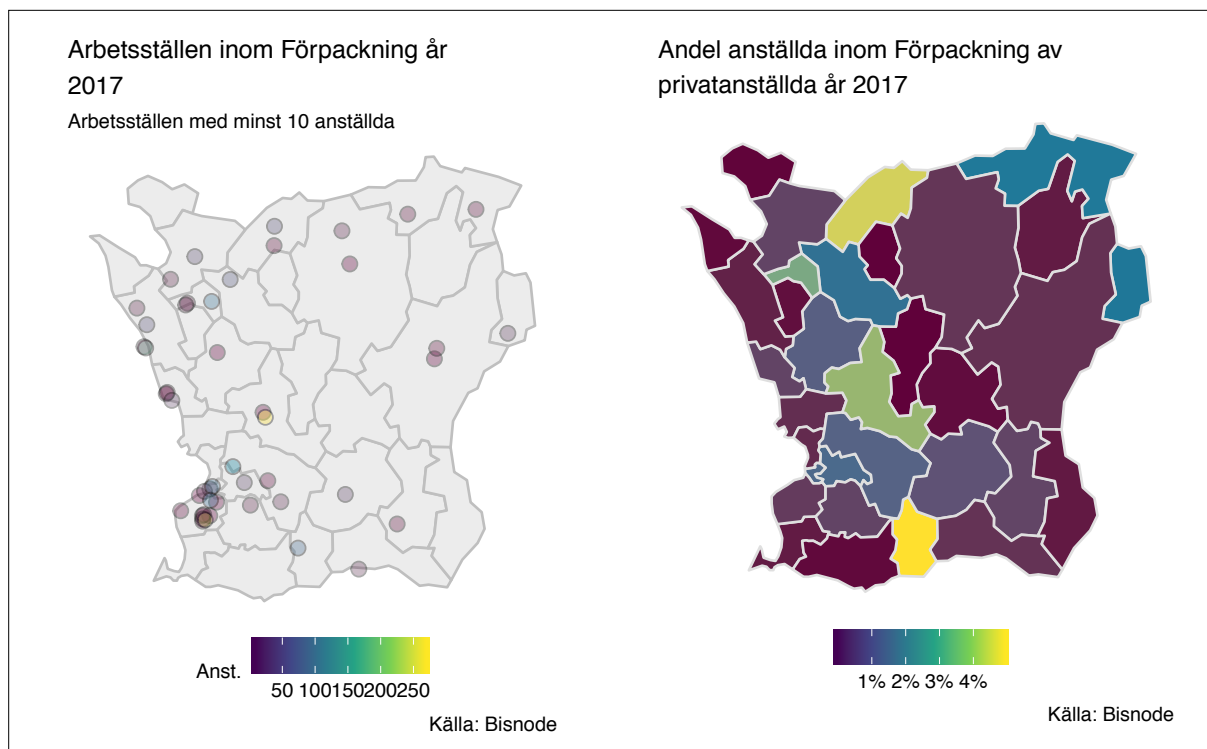
Företag med fler än 100 anställda. Röd punkt motsvarar sektorns utveckling, löp. priser

Sektors fördjupning: Förpackning

Förpackningsindustrin i Skåne har 6 000 anställda. 340 av dessa är anställda inom Tetra Pak-koncernen. Andra stora företag är Smurfit Kappa och Ball Beverage.

Tetra Pak gör att sektorn har en koncentration i Lund. Sektorn i Skåne har en högre utbildningsnivå än vad den har i övriga landet

Struktur

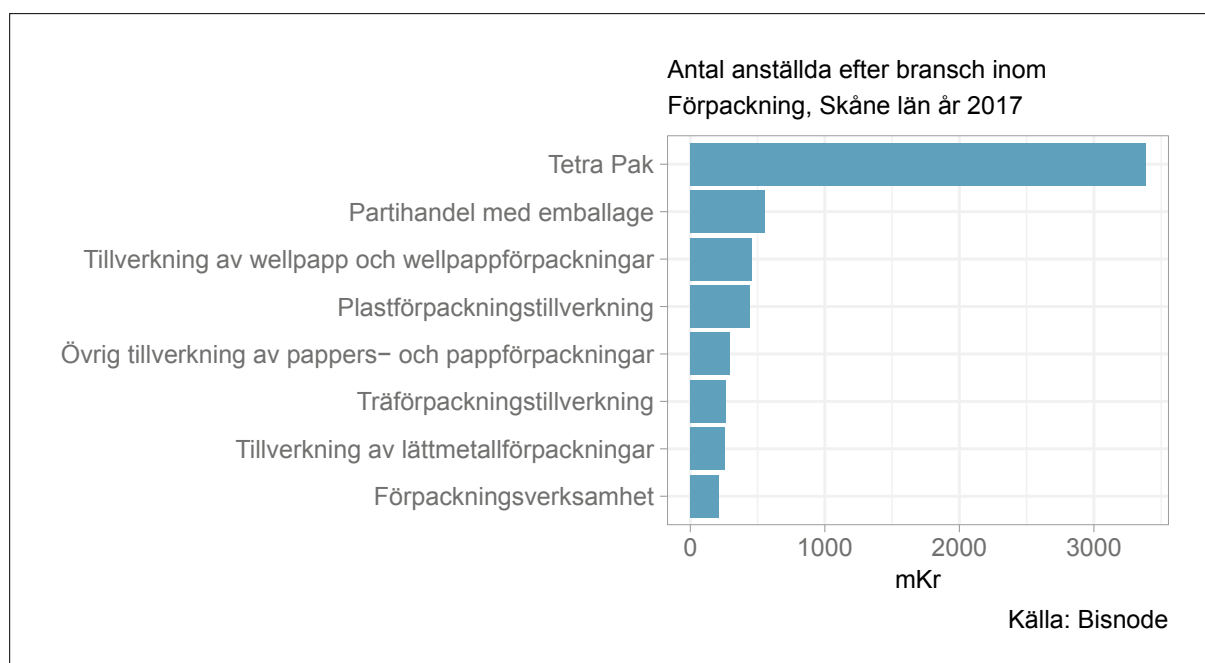
Förpackningsindustrin består av åtta branscher med fler än 200 anställda. I rapporten har alla företag som ingår Tetra Pak-koncernen slagits samman till en egen "bransch" som motsvarar nära 3 400 anställda.⁴² Övriga branscher är jämförelsevis små. *Partihandel med emballage* har drygt 500 anställda. Procurator i Malmö är det största företaget med 100 anställda. Branschen har en del mindre företag. Av totalt 117 företag har 100 färre än 10 anställda. *Tillverkning av wellpapp* och *wellpappförpackning* har 500 anställda i elva företag. De största företagen är Smurfit Kappa och Frontpac.

Plastförpackningstillverkning anställer omkring 450 personer. Största företaget heter Ecolean och är ett Helsingborgsföretag med cirka 190 anställda som tillverkar lättviktsförpackningar. Att produktiviteten i branschen är låg är delvis ett resultat av att Ecolean redovisade ett negativt förädlingsvärde. Företaget har dock expanderat i omsättning och antal anställda de senaste åren.⁴³

Tillverkning av lättmetall består av blott två företag. *Ball Beverage* är det största med 240 anställda och drygt 90 procent av antal anställda totalt.

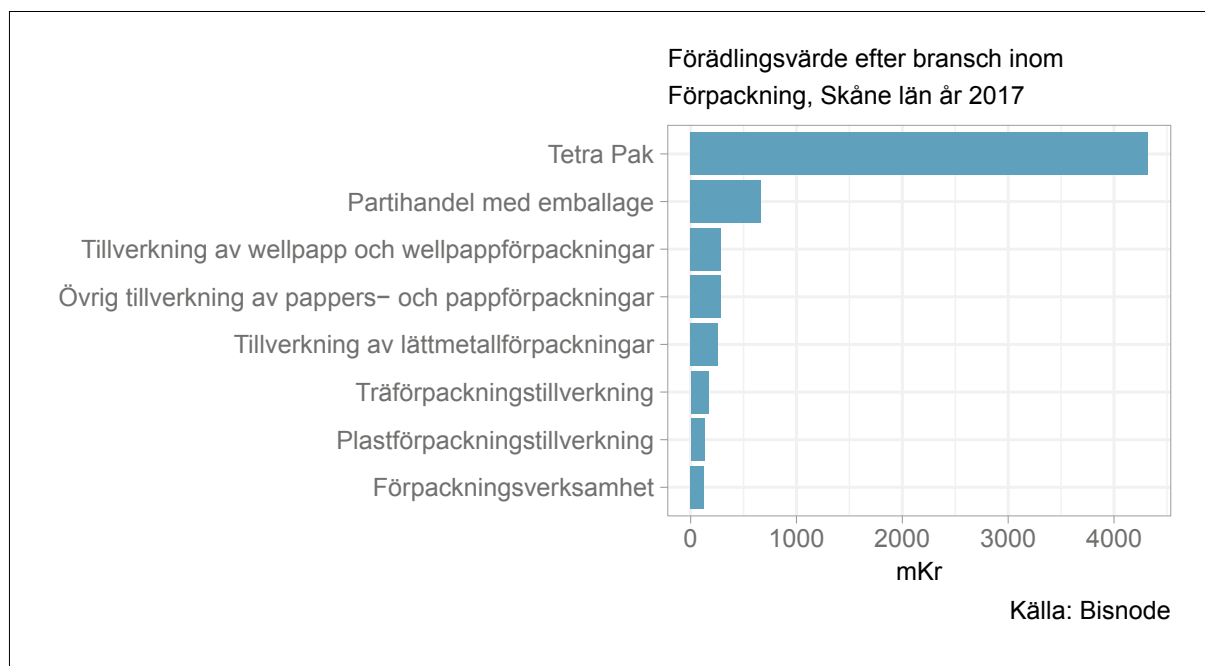
Stora företag	Anställda (2017)
Tetra Pak (Koncernnivå)	3 400
Smurfit Kappa	250
Ball Beverage Packaging Fosie	250
Ecolean	190
Å&R Carton Lund	142
Procurator	100
J D Stenqvist	100
Frontpac	100
Erlandsson Holding AB	350
Instalco Intressenter AB	300

Branschens höga produktivetsnivå är därför helt ett resultat av *Ball Beverage*. *Övrig tillverkning av pappers- och pappförpackningar* utgörs av tolv företag och 300 anställda. Företagen *Å&R Carton* och *J D Stenqvist* är de stora arbetsgivarna med sammanlagt 250 anställda.

⁴² Avser företag med koncernmoder Tetra Laval Holdings BV.

⁴³ Flextrus AB i Lund sysselsätter drygt 200 personer, men klassas av SCB som gummi- och plastindustri.

Utveckling

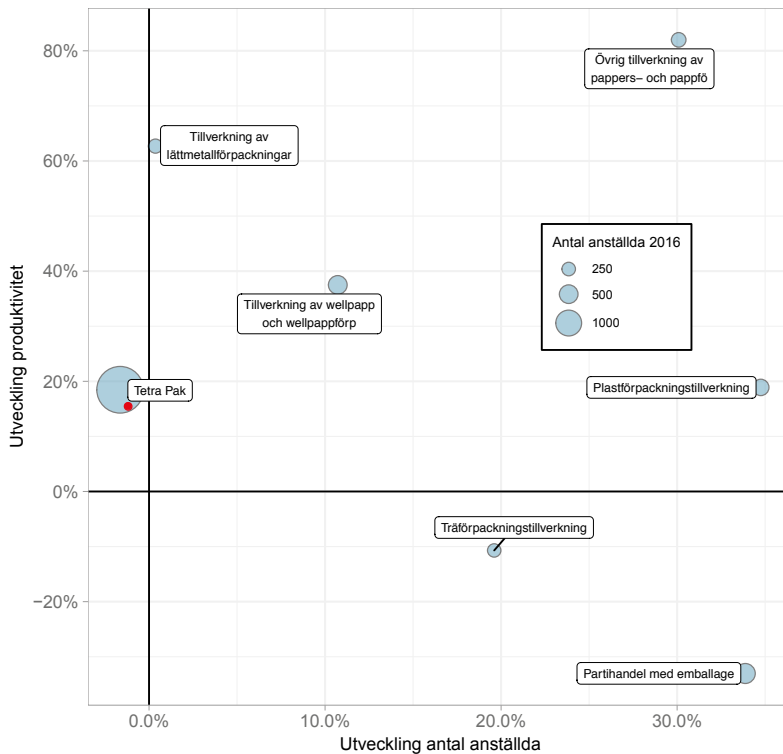
Förpackning har haft en god produktivitetsutveckling sedan år 2008. Däremot har antal anställda inte växt. Att Tetra Pak aggregerat inte ökat i antal anställda får genomslag på hela sektorn. Flera mindre branscher har däremot ökat i antal anställda under tidsperioden. Det gäller särskilt *övrig tillverkning av pappers- och pappförpackning, plastförpackningstillverkning och partihandel med emballage*. I och med de allt högre miljökraven på förpackningar i Europa är branschen för närvarande mycket fokuserad på att utveckla mer miljövänliga och smarta alternativ och på detta område är Skåne väl positionerat.⁴⁴

Utvecklingen på företagsnivå mellan 2014-2017 synliggör flera expansiva bolag. Även om antal anställda sammantaget under perioden minskat något har företag som *Ecolean, Smurfit Kappa, Frontpac, Å&R Carton och Gyllsjö Träindustri* kunnat expandera. Större företag som skurit ned på verksamheten är bland annat *Procurator, J D Stenqvist och Bell Beverage*. Efter en lång tid av expansion i Tetra Pak-koncernen skedde 2014 en avveckling av fabriken i Lund som tillverkade förpackningsmaterial.

⁴⁴ Intervju med Felix Helander, Packbridge, 2018-10-15.

Utveckling i fasta priser: Förpackning, år 2008 – 2016

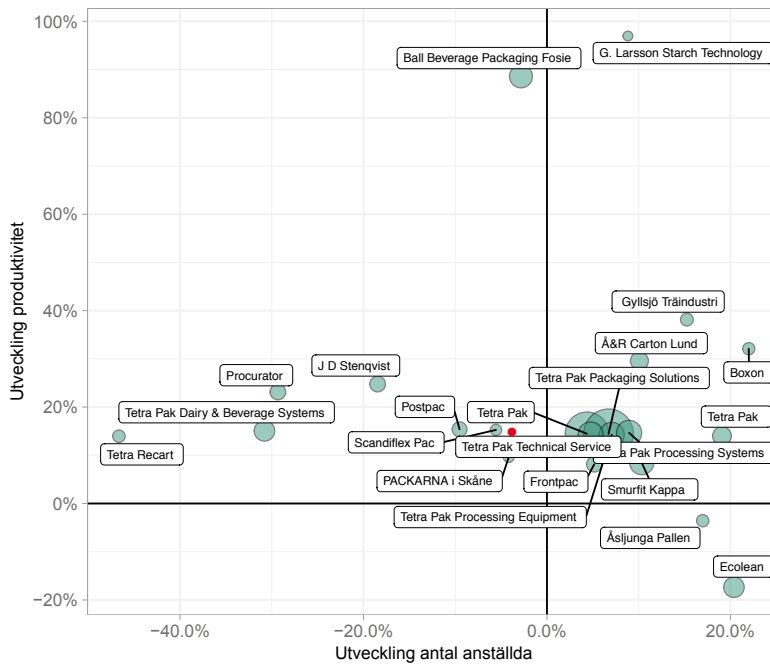
Branscher med över 200 anställda. Röd punkt motsvarar branschens utveckling.

Källa: Bisnode

Företag inom Förpackning, år 2014 – 2017

Företag med fler än 30 anställda. Röd punkt motsvarar sektorns utveckling, löp. priser

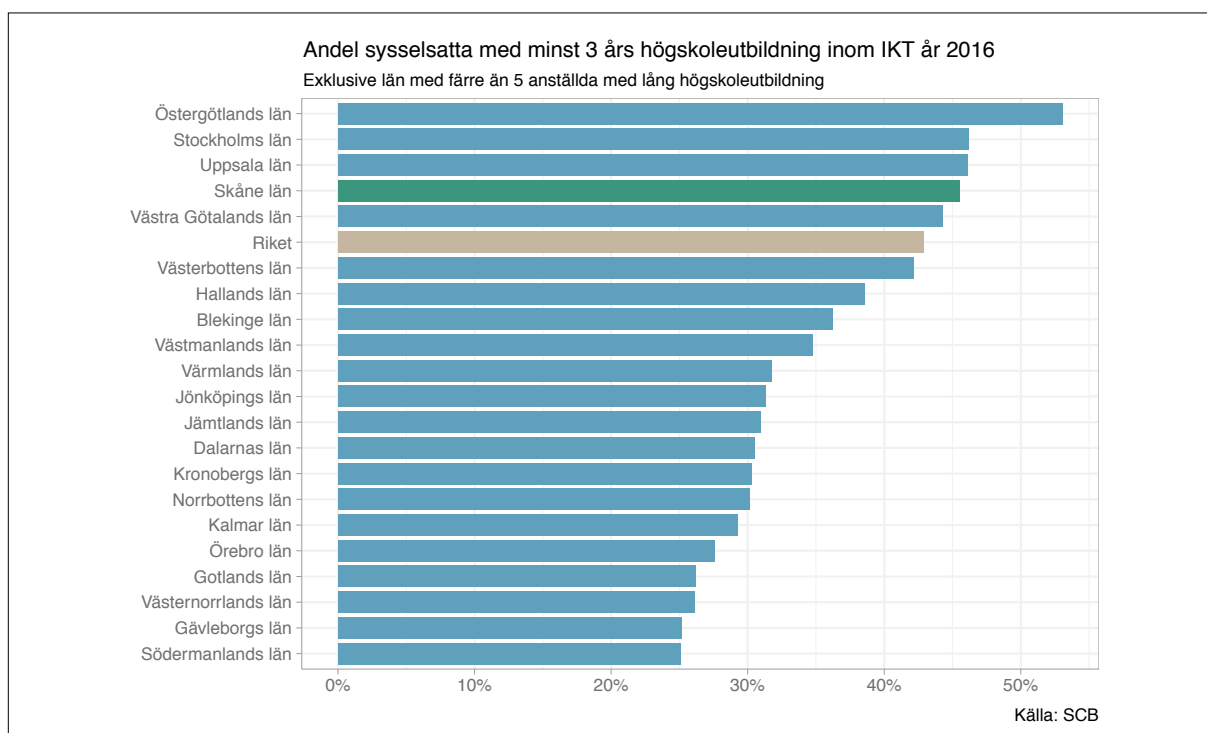
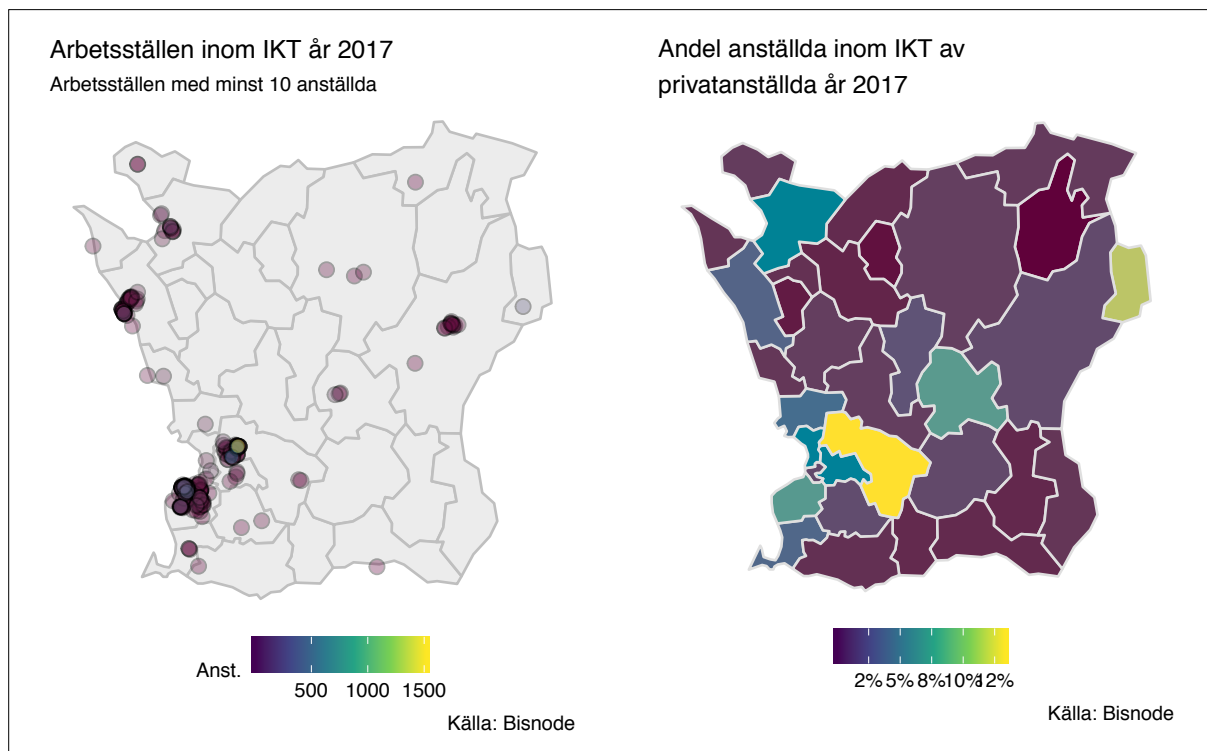

Källa: Bisnode

Sektorsför djupning: IKT

IKT är en stor sektor i Skåne. Den består av 4 900 företag med cirka 22 000 anställda. De är i huvudsak koncentrerade till Malmö-Lund samt Helsingborg. Inom

sektorn finns flera stora internationella företag, däribland Axis Communications, Ericsson och Sony Mobile.

Struktur

Sektorn delas in i fyra undergrupper: Programvara och IT-tjänster, Tele- och datakomtjänster, Tillverkning av hårdvara samt Återförsäljning och service av hårdvara. Koncernen Sony Corp redovisas separat.

Den i särklass största undergruppen är **Programvara och IT-tjänster** (sammantaget 17 000 anställda) som innehåller branscherna *utgivare av dataspel* (700 anställda), *utgivare av annan programvara* (2 000 anställda), *programvaruproducenter* (5 000 anställda), *datakonsulter* (6 000 anställda), *datordriftstjänster* (600 anställda) samt *databehandling/hosting* (300 anställda).

Tele- och datakomtjänster innehåller *telekommunikationsbolagen* (1 300 anställda), medan **Tillverkning av hårdvara** (sammantaget runt 1 400 anställda) innehåller branscher som *industri för elektroniska komponenter*, *industri för kretskort*, *industri för datorer och kringutrustning* samt *industri för kommunikationsutrustning*.

Återförsäljning och service av hårdvara (sammantaget 3 000 - 4 000 anställda) innehåller branscher som *partihandel med teleprodukter*, *partihandel med elektronikkomponenter*, *partihandel med datorer och kringutrustning* samt *reparation av datorer*, *kommunikationsutrustning*.

De två stora branscherna inom **Programvara och IT-tjänster** är *datakonsultverksamhet* samt *dataprogrammering*. Bland datakonsultföretagen återfinns de stora IT-konsultföretagen CGI och Capgemini. Andra betydande företag sett till antal anställda är Tieto, Cybercom, Sigma Connectivity, IBM och EVRY. Men branschen är bredare än de stora arbetsgivarna. Den består av 1 300 företag varav 1 000 antingen är enmansföretag eller har en (1) anställd.

De 5 000 anställda inom *dataprogrammering* fördelas på 2 100 företag. De största är Ericsson, IKEA IT, Consafe Logistics, IBM Client Innovation samt ARM Sweden. Dataprogrammering har en låg produktivitetsnivå. Det är emellertid missvisande för branschen som helhet. Anledningen är att Ericsson AB utvecklades mycket dåligt år 2017 och därför redovisade ett stort negativt förädlingsvärde. Exkluderas Ericsson har branschen samma produktivitetsnivå som datakonsultverksamhet.

QlickTech är det dominerande företaget i branschen *Utgivning av annan programvara*. Övriga större företag är *Apsis International* samt *Fordonsdata Nordic*. Branschen anställer 1 700 personer och utgörs av cirka 300 företag.

Stora företag	Anställda (2017)
Axis Communications	1 600
Sony Corp (Koncern)	1 300
Ericsson AB	950
CGI Sverige	650
QlickTech International	450
Ubisoft Entertainment	450
Capgemini SE	400
Atea Sverige	350
Telia Sverige	300
Tieto Sverige	250
Enics Sweden	240
Cybercom Sweden	240
IKEA IT	230
Sigma Connectivity	210
Nolato MediTech	200

Utgivning av dataspel är en relativt liten bransch om cirka 60 företag och 700 anställda. De flesta arbetar i Malmö på *UbiSoft Entertainment* (där *Massive Entertainment* ingår) med drygt 400 anställda eller *Midasplayer* (King) med cirka 200 anställda. De 700 anställda genererar dock ett stort förädlingsvärde. Produktivitetsnivån blir därför hög. Nationellt har Malmö en relativt stark position inom *Utgivning av dataspel* med 300 fler anställda än i Västsverige, men färre än i Stockholm.

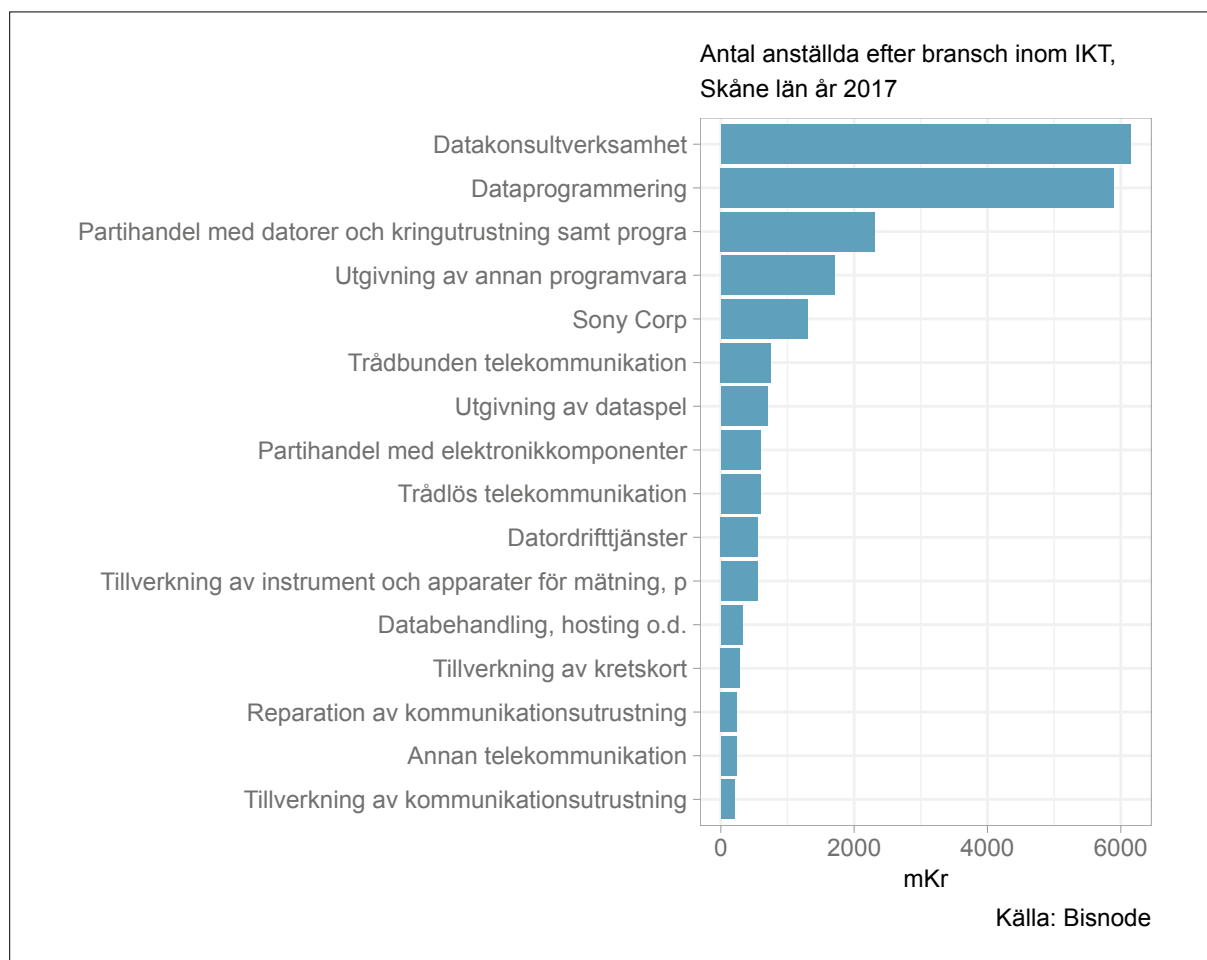
IT-Gården och EON Business Services är de största företagen inom datordriftstjänster. Inom databehandling finns det inga företag med över 30 anställda.

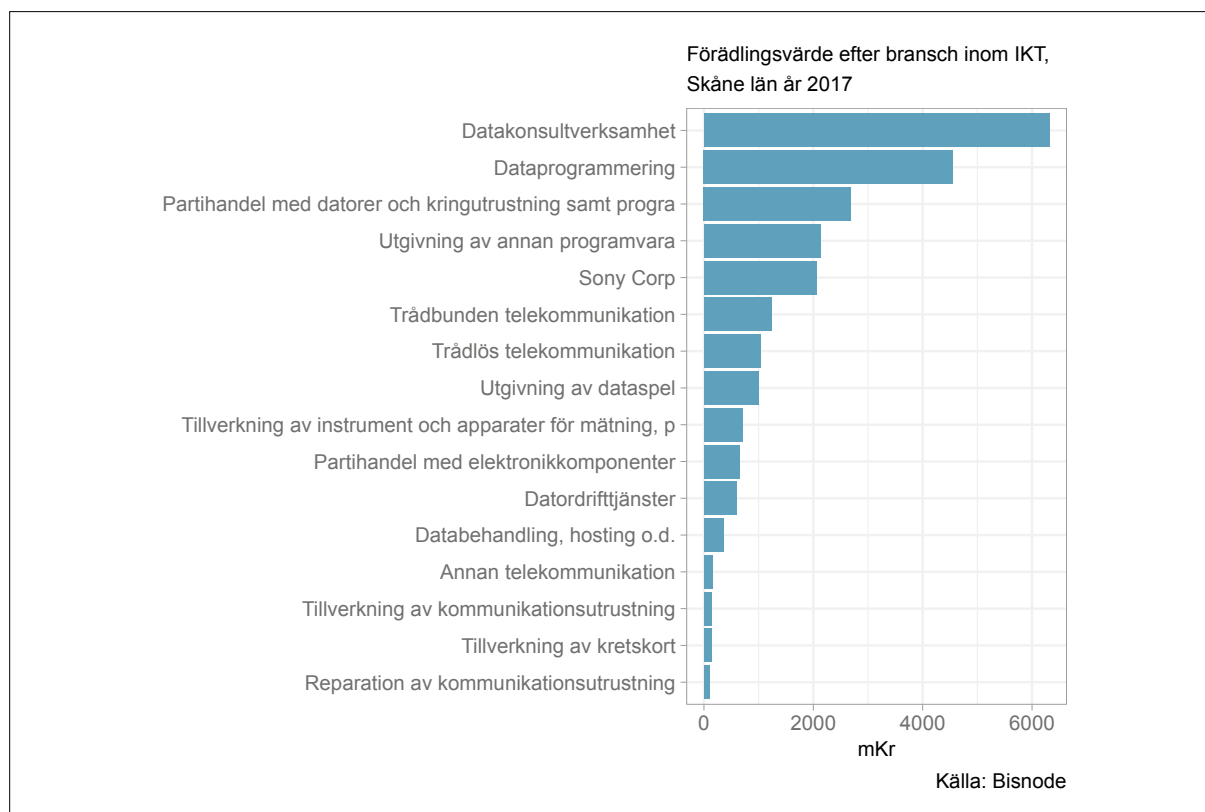
Inom undergruppen **Tele- och datakomtjänster** återfinns branschen *trådbunden telekommunikation* som anställer drygt 700 personer. Största företaget är Telia Sverige vars konkurrenter Tele2 och Telenor finns i branschen *trådlös telekommunikation*. Alla dessa tre företag har produktivitetsnivåer på över två miljoner per anställd. I branschen trådlös kommunikation finns också Telavox AB med 150 anställda som levererar kommunikationslösningar kopplat till växelsystem.

Om vi går över till undergruppen **Tillverkning av hårdvara** har *tillverkning av instrument* och apparater för mätning, provning och navigering drygt 500 anställda i Skåne. Det största företaget är Nolato Meditech som tillverkar plastprodukter med tillämpningar inom läkemedel och medicinteknik. Nolato har 200 anställda i regionen. Två andra företag med cirka 90 anställda vardera är Schneider Electric Buildings samt Opsi. Vidare har branschen *tillverkning av kretskort* strax under 300 anställda. Största företag är Enics Sweden. *Reparation av kommunikationsutrustning* har 250 anställda, de flesta arbetar på MobyLife medan tillverkning av kommunikationsutrustning har runt 200 anställda och Scanfil Vellinge som största företag.

Största bransch inom **Återförsäljning och service av hårdvara**, både sett till antal anställda och förädlingsvärde, är *partihandel med datorer och kringutrustning samt programvara*. Den omfattar cirka 180 företag som tillsammans har drygt 2 000 anställda. Största företaget är Axis Communications i Lund. Övriga företag i branschen är betydligt mindre. Richoc Sverige har omkring 70 anställda och MilDef, vilka säljer slitstarka IT-lösningar för militära ändamål, har cirka 50 anställda. Vidare har Skåne drygt 100 företag inom *partihandel med elektronikkomponenter*. Här märks företag som Schneider Electrics och Rittal Scandinavia.

I *Sony Corp*, som ju i denna studie redovisas som en bransch, ingår två företag, *Sony Mobile Communications International* samt *Sony Mobile Communications*. Tillsammans har dessa företag 1 300 anställda i Lund.

Utveckling

Sedan år 2014 har utvecklingen inom *IKT* varit stark sett till produktivitet och antal anställda. Under perioden 2008-2016 har sektorn som helhet dock utvecklats svagt, till stor del på grund av omstruktureringar inom Sony Corp och Ericsson AB. 3 000 anställda eller väl över 50 procent av Sony Corps personal har fått lämna bolaget under perioden. Men hänsyn till att andra branscher utvecklats starkt är en frågeställning hur stora vinster andra företag gjort i sin kompetensförsörjning som ett resultat av att personal lämnat Sony Corp. Exempelvis övertog Sigma över 200 personer från Sony Mobiles utvecklingsenhet i Lund.

Utvecklingen skiljer sig åt mellan branscher. *Datakonsultverksamhet* och *dataprogrammering* har bägge utvecklats positivt produktivitetmässigt. I termer av antal anställda har *datakonsultverksamhet* haft den starkare utvecklingen av de två. Exkluderas Ericsson AB från *dataprogrammering* skulle antal anställda ha utvecklats svagt positivt istället för som nu, försiktigt negativt. Som alltid döljer branscher en stor variation på företagsnivå. Bland växande företag inom *dataprogrammering*

finns bland annat hårdvaruföretaget ARM Sweden, vilka ökat från 30 till cirka 190 anställda.⁴⁵

Utgivning av dataspel avviker rejält med kraftig tillväxt, både sett till produktivitet och antal anställda. Som tidigare konstaterats är de dominerande företagen *UbiSoft Entertainment* med drygt 400 anställda och *Midasplayer (King)* men cirka 200 anställda. Enligt dataspelsbranschen, en branschorganisation, är efterfrågan på svenska dataspel fortsatt mycket hög och världsmarknadstillväxten förväntas bli 13 procent under 2019. Kompetensbristen uppges dock vara stor och det utbildas inte tillräckligt många spelutvecklare för att täcka efterfrågan. Rekrytering sker ofta från utlandet.⁴⁶ I Skåne återspeglas det i att var tredje sysselsatt är utlandsfödd.⁴⁷

Inom **Tele- och datakomtjänster** har telekombolagen TeliaSonera och Tele2 haft ett utmanande decennium. Efterfrågan på traditionella produkter såsom fast telefoni har minskat trendmässigt och medan andra områden, såsom fiber- och tv-intäkter ökar, har dessa ofta lägre marginaler.

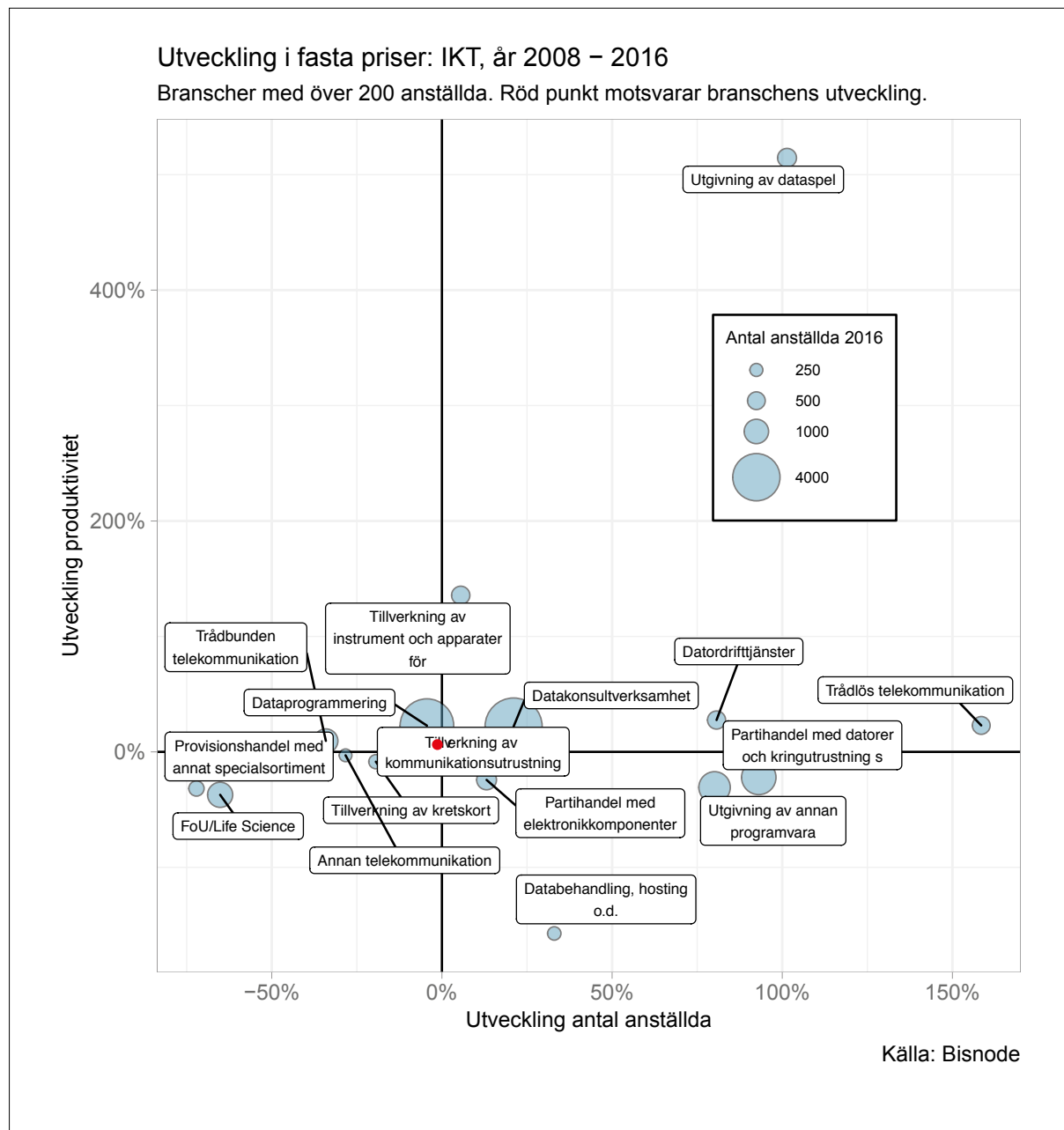
45 Kommentar, ARM Sweden AB varslade 50 personer hösten 2018 i samband med en omställning från trådlös kommunikation till maskininlärning. <https://www.nyteknik.se/ingenjorskarriar/brittiska-hardvarujatten-arm-varslar-i-lund-6938826>

46 Dataspelsbranschen (2018)

47 Region Skåne (2018b)

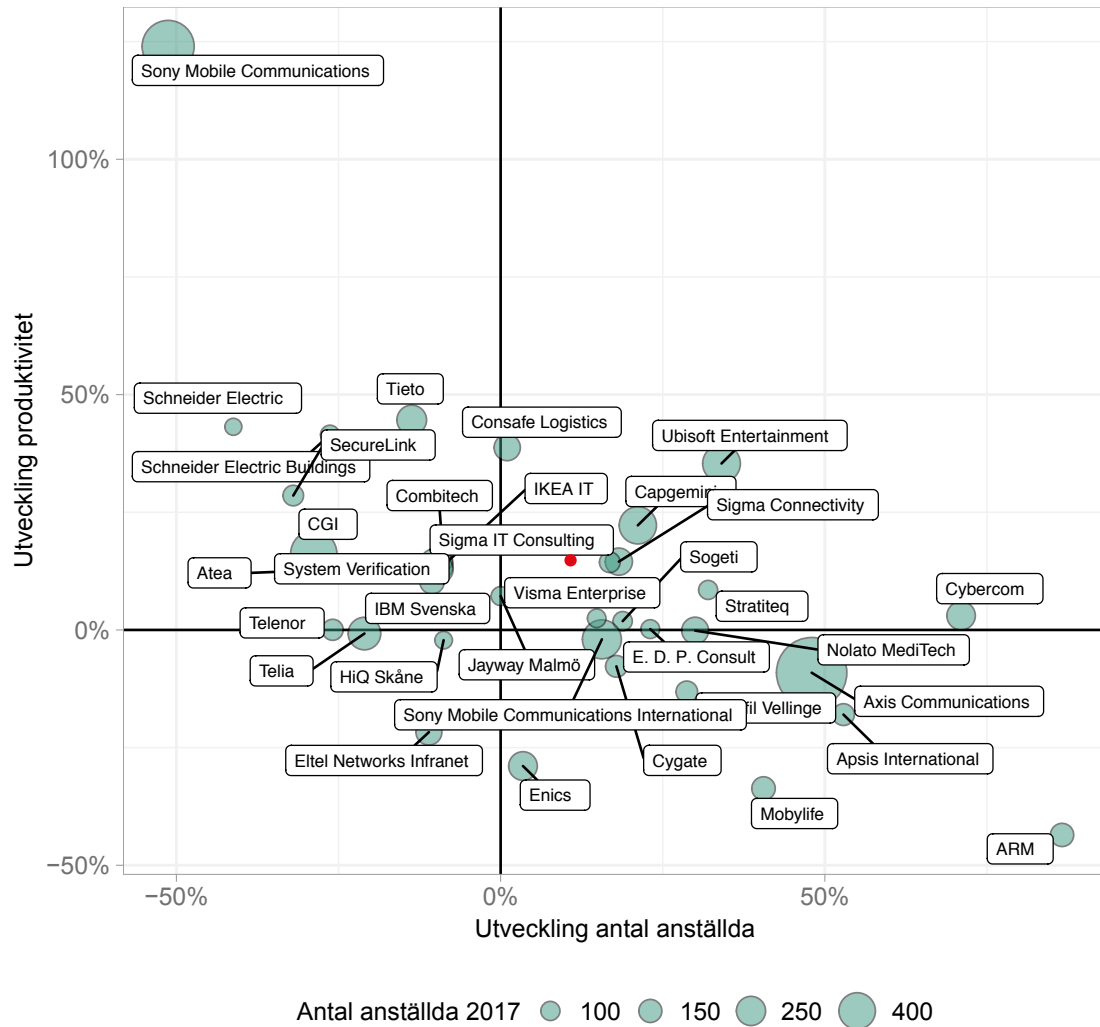
En bransch inom **Återförsäljning och service av hårdvara** som skiljer ut sig genom sin starka utveckling är *Partihandel med datorer och kringutrustning samt programvaror*. Antal anställda i denna bransch har närapå dubblerats sedan 2008. Nätverkskameraföretaget *Axis Communications* har expanderat kraftigt under perioden och ligger bakom en stor del av branschens utveckling. Däremot har förädlingsvärdet inte växt

i takt med ökningen av antal anställda. Därför är produktivitetsutvecklingen negativ. En liknande utveckling har *Utgivning av annan programvara haft*. Både *QlikTech* och *Lime Technologies* har gått starkt. Tittar vi istället på utvecklingen i perioden 2014-2017, då konjunkturuppgången hade inletts, har utvecklingen av antal anställda däremot varit positiv.

Företag inom IKT, år 2014 – 2017

Företag med fler än 75 anställda. Röd punkt motsvarar sektorns utveckling, löp. priser

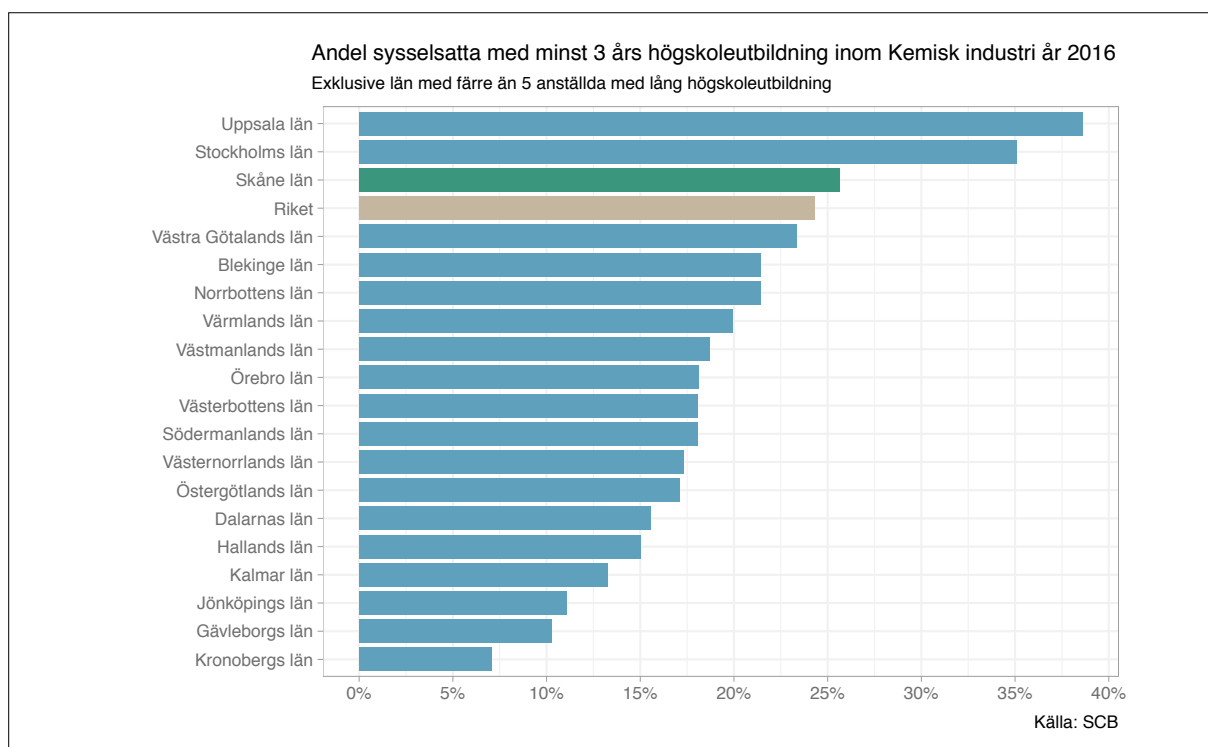
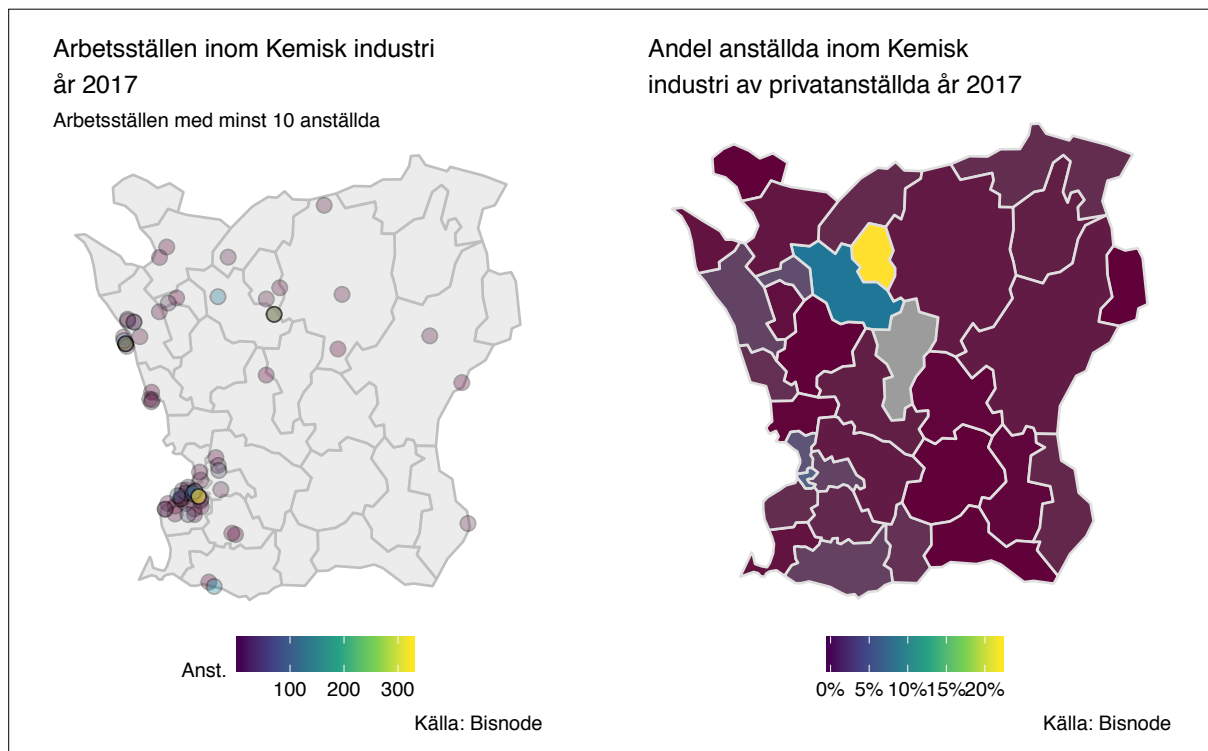

Källa: Bisnode

Sektorsför djupning: Kemisk industri

Sektorn anställer 4 100 personer i Skåne vilka fördelas på cirka 300 företag. De största företagen är Akzo Nobel, Perstorps Speciality Chemicals och Kemira

Kemi. Perstorps kommun är framträdande med en stor andel av de privatanställda i sektorn.

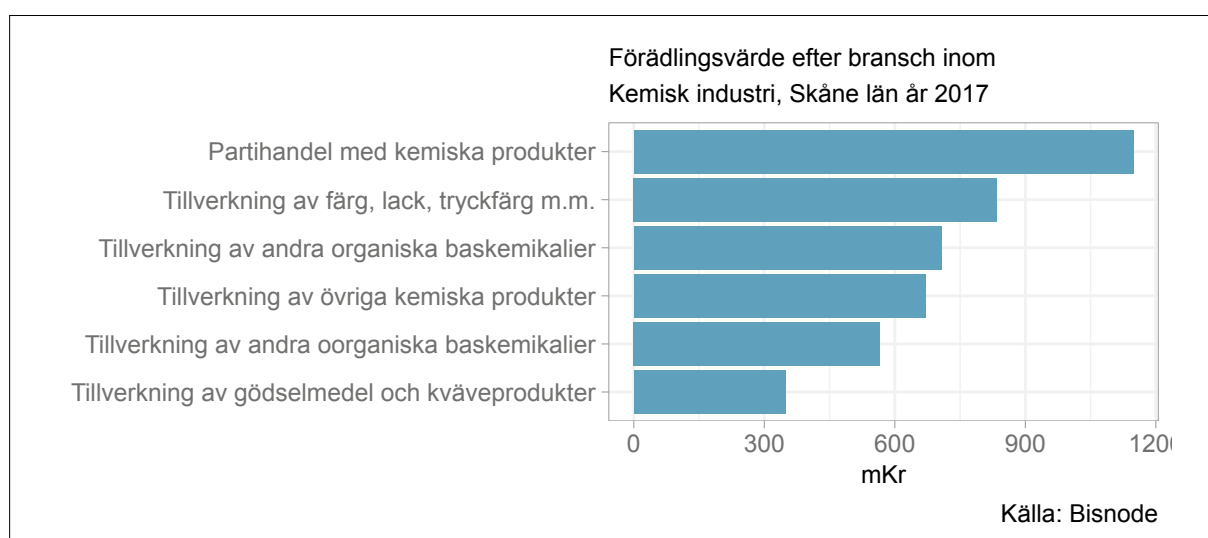
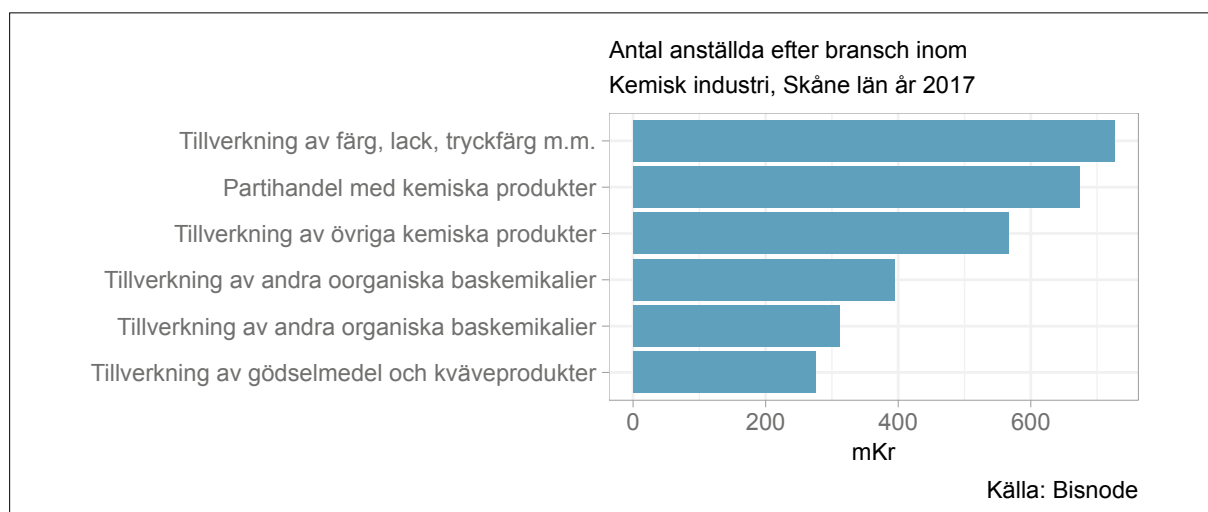

Struktur

Den kemiska industrin i Skåne består av sex branscher med fler än 200 anställda. Störst är *tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m.* I branschen finns 1 400 anställda och 38 företag. De två största företagen är Akzo Nobel Decorative Coatings samt Akzo Nobel Industrial Coatings. Andra företag är Flint Group och Bona. Branschen har ett lågt förädlingsvärde i relation till antal anställda. Anledningen är att företagen i Akzo Nobel-koncernen redovisar låga förädlingsvärde. Exkluderas dessa två företagsförekomster stiger produktiviteten till samma nivå som *tillverkning av övriga kemiska produkter*.

Övriga branscher är mindre sett till antal anställda. Däremot ligger *partihandel med kemiska produkter* på samma nivå vad avser förädlingsvärde. Där arbetar drygt 650 personer och det finns relativt många företag, 140 stycken. De största heter Brenntag Nordic och IMCD Sweden med 70 respektive 40 anställda.

Stora företag	Anställda (2017)
Akzo Nobel N.V. (Koncern)	675
Perstorp Speciality Chemicals	300
Kemira Kemi	275
Flint Group Sweden	210
Yara	180
Gelita	150
Bona	140
Bostik	120
Johnson Matthey Formox	100

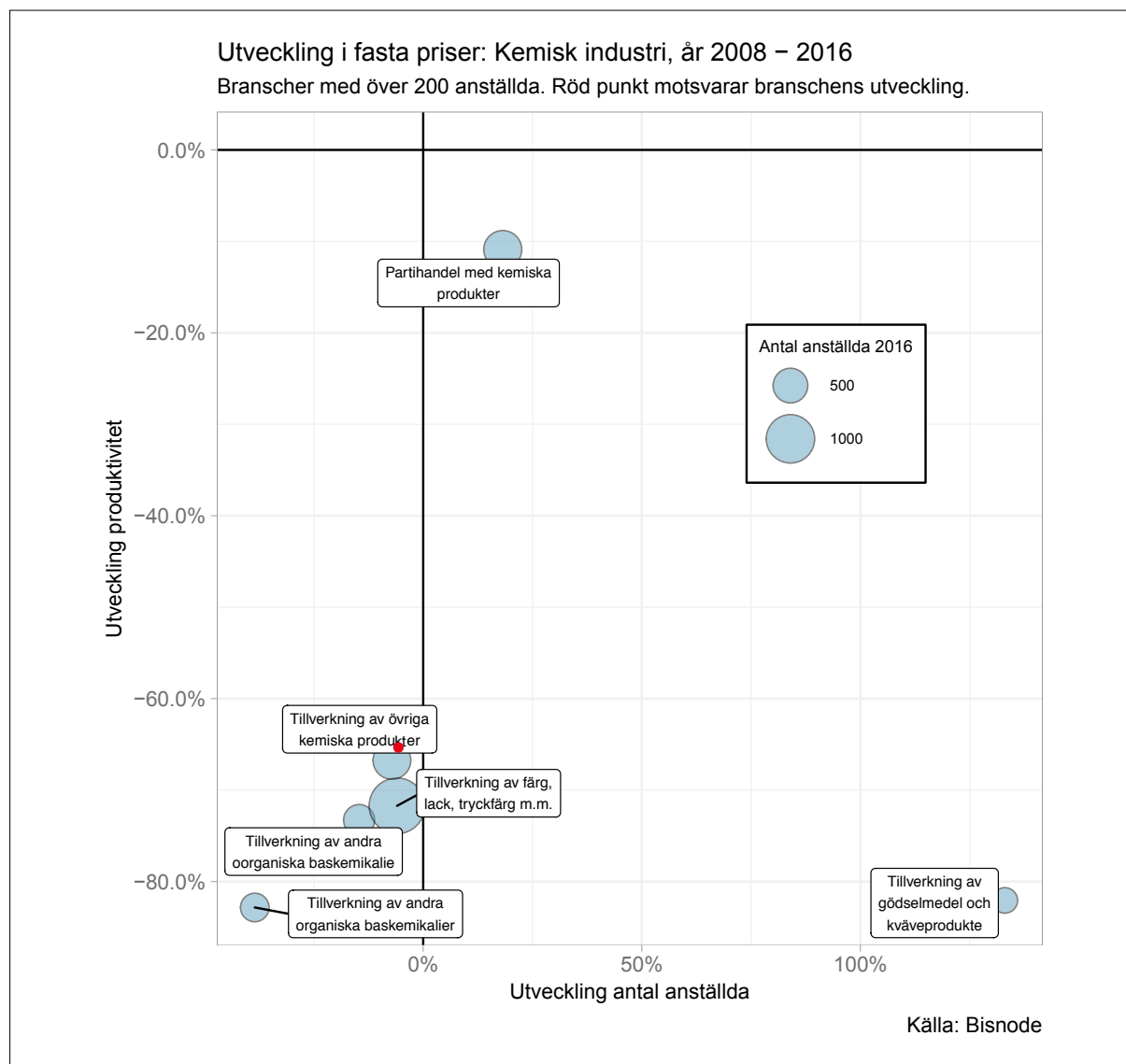
Tillverkning av andra organiska baskemikalier har högst produktivitet bland branscherna i sektorn. Branschen domineras av Perstorp Speciality Chemicals med omkring 275 anställda. Produktivitetsnivån i branschen speglar nästan uteslutande relationen mellan förädlingsvärde och antal anställda i det enskilda företaget. I den till namnet lika branschen *tillverkning av oorganiska baskemikalier* är Kemira Kemi största arbetsgivaren med 275 anställda. Totalt i branschen finns 400 anställda.

Tillverkning av övriga kemiska produkter har drygt 600 anställda. Gelita är största företag med 150 anställda följt av Johnson Matthey Formox och Essenta Protein Soutlion med omkring 100 vardera.

Utveckling

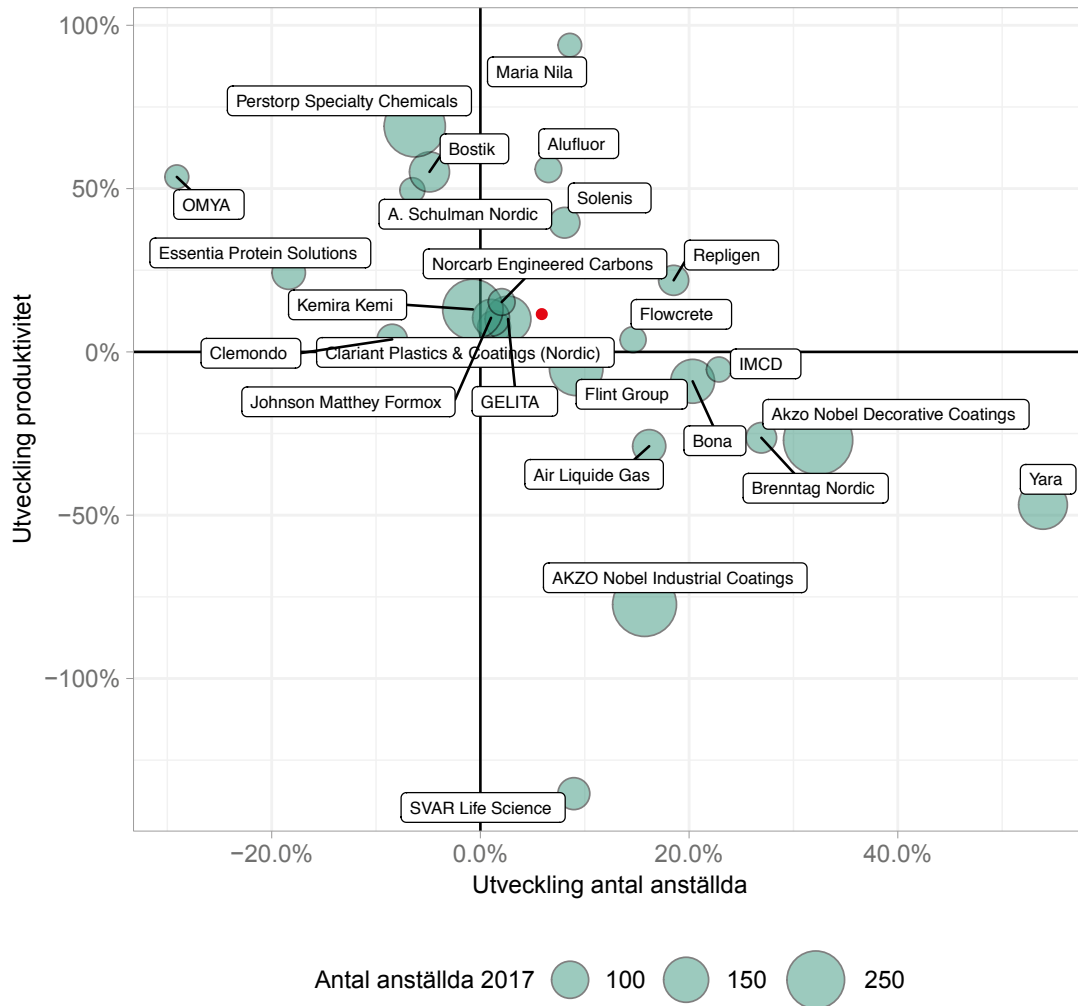
Utvecklingen i *kemisk industri* som helhet har varit svag. Förädlingsvärdet i fasta priser, antal anställda liksom produktivitet har fallit under perioden. Däremot har förädlingsvärdet i löpande priser stigit vilket indikerar en positiv prisutveckling. Och snävas tidsperspektivet av till 2014-2016 har *kemisk industri* faktiskt ökat antal anställda med tre procent.

De branscher som utvecklats minste dåligt är *partihandel med kemiska produkter* samt *tillverkning av gödsel och kväveprodukter*. Men de flesta klustrar sig tillsammans med *tillverkning av färg, lack, tryckfärg*. I det korta perspektivet finns det flera företag som utvecklats väl. Bland annat Maria Nila, AlufLOUR och Solenis. Företag som expanderat kraftig är exempelvis Yara, Bona och Brenntag Nordic.

Företag inom Kemisk industri, år 2014 – 2017

Företag med fler än 30 anställda. Röd punkt motsvarar sektorns utveckling, löp. priser

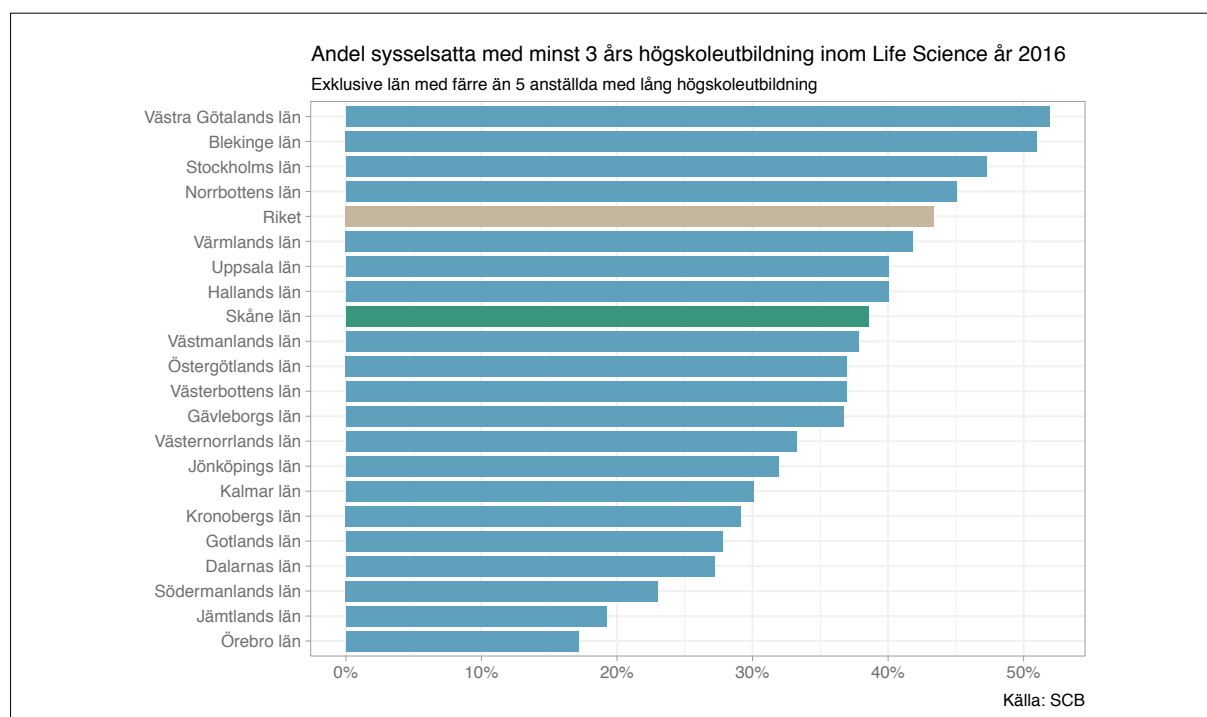
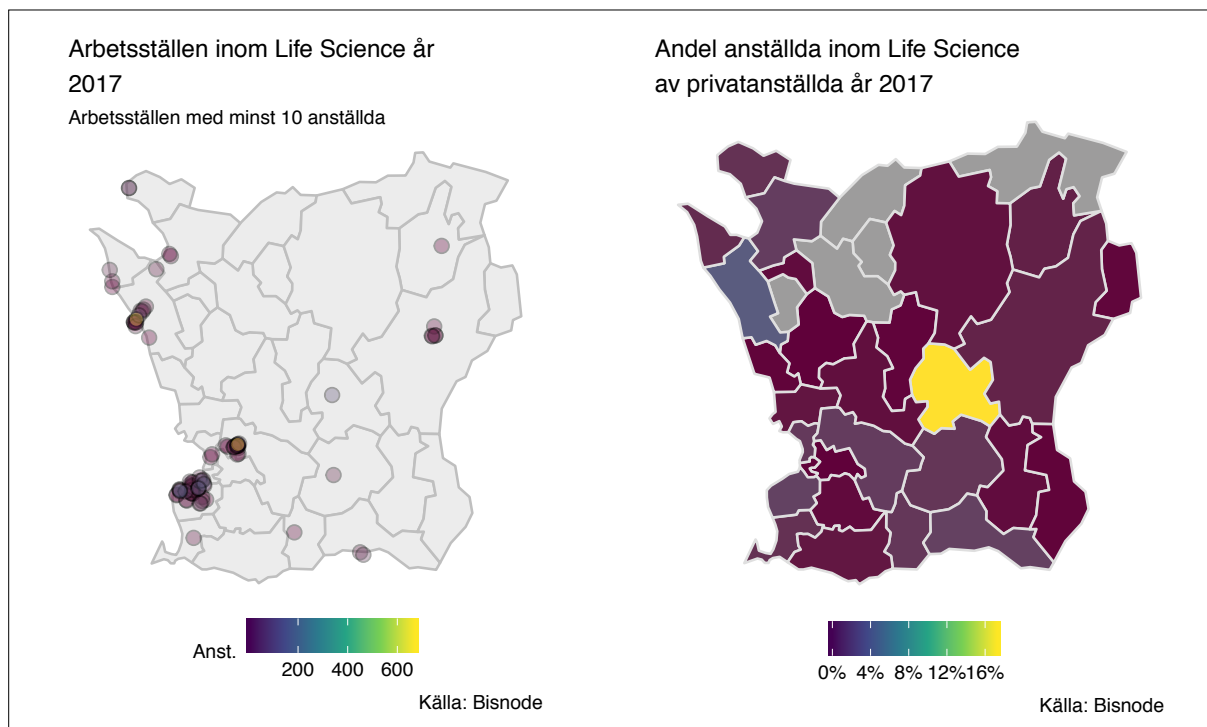

Källa: Bisnode

Sektorsfördjupning: Life Science

Det arbetar 5 500 personer inom *Life Science* i Skåne fördelade på drygt 500 företag. Arbetsställena är starkt koncentrerade till Malmö-Lund och Helsingborg. Hörby är den kommun där störst andel av befolkningen arbetar inom *Life Science*, vilket beror på att Atos

Medical med 130 anställda är lokaliserat i kommunen. Utbildningsnivåerna inom *Life Science* är något lägre i Skåne än i riket, vilket sannolikt är en effekt av att sektorn i Skåne omfattar ett antal tillverkande enheter med produktionspersonal utan eftergymnasial utbildning.

Struktur

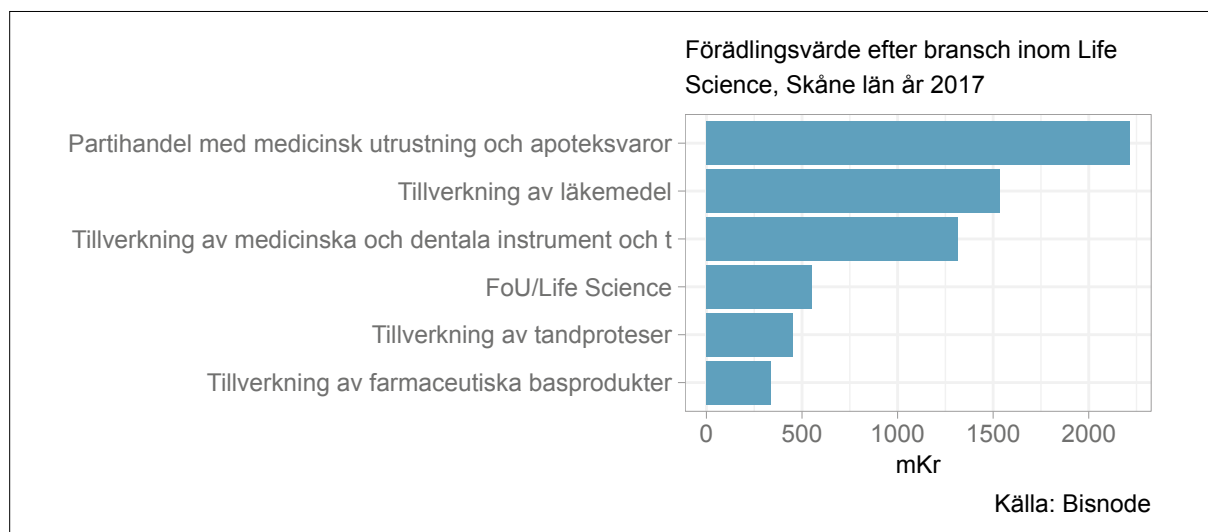
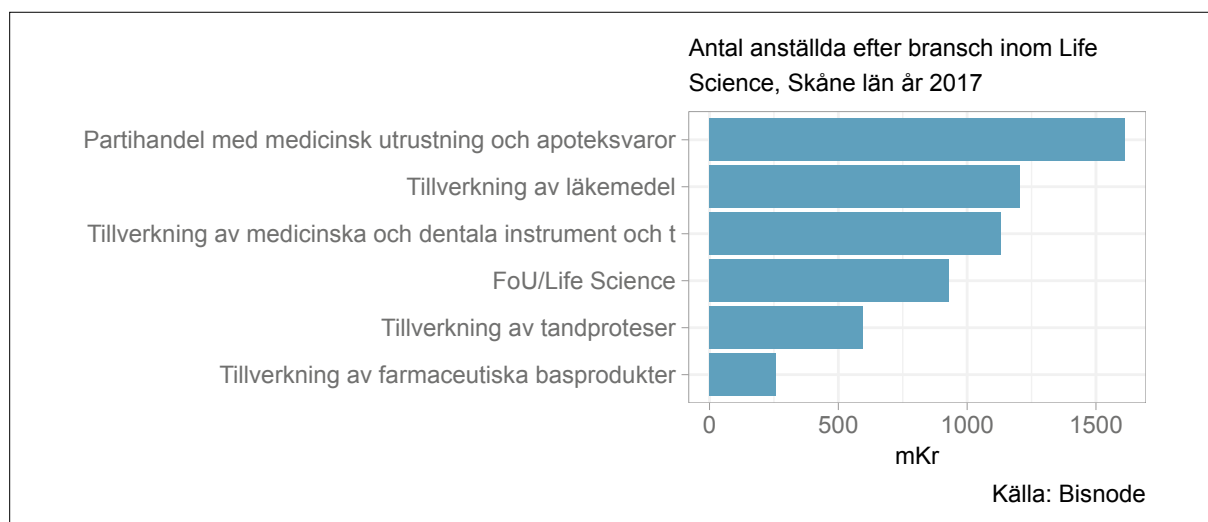
Life Science består av sju branscher med fler än 200 anställda. Störst är *partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror* med 1 600 anställda fördelat på 250 företag. Det största är diabetisföretaget *Novo Nordisk*, *Stryker* samt *Boston Scientific*. Branschen har hög produktivitetsnivå.

Tillverkning av läkemedel anställer 1 200 personer. Dessa koncentreras till ett fåtal företag. McNeil i Helsingborg har nära 700 anställda. Andra betydande företag är QPharma och Rechon med 160 respektive 100 anställda.

Inom *tillverkning av medicinska och dentala instrument och tillbehör* finns Gambro med 670 anställda. Här finns också Atos Medical samt Nolato MediTor.

FoU/Life Science består av företag med koppling till *Life Science* men med branschklassning som FoU eller IKT i Bisnode.

Stora företag	Anställda (2017)
Gambro Lundia AB	700
McNeil AB	700
HemoCue Aktiebolag	250
Polypeptide Laboratories (Sweden) AB	200
Novo Nordisk Scandinavia AB	150
QPharma AB	150
Stryker AB	150
Atos Medical Aktiebolag	150
T.I.C Tandteknik I Centrum AB	100
Rechon Life Science AB	100

I denna konstruerade bransch finns 40 företag där HemoCue är störst med 250 anställda. I storleksordning följer därefter CellaVison, TFS, PRA International, Camurus, Galencia och Alligator Bioscience. Att produktiviteten är låg speglar en specifik utvecklingslogik. Många företag är riskkapitaldrivna och vinsterna från verksamheten realiserar först när bolaget säljs och då går vinsten till ägarna och syns inte nödvändigtvis i bokslutet. Ett lågt förädlingsvärde behöver därför inte innebära att ett företag inte är framgångsrikt.

600 är anställda i branschen *tillverkning av tandproteser*. 110 av dessa arbetar på T.I.C Tandteknik i Malmö. Den minsta branschen som redovisas är *tillverkning av farmaceutiska basprodukter*. Branschen dominerar av två företag, Polypeptide Laboratories samt Magle Chemoswed.

Utveckling

Sedan 2008 har sektorn tappat både i antal anställda och produktivitet. Företrädesvis beror det på en negativ utveckling i branscherna *tillverkning av läkemedel* samt *tillverkning av medicinska och dentala instrument och tillbehör*. Bakom tillbakagången inom *tillverkning av läkemedel* ligger att McNeil har minskat med cirka 200 anställda under tidsperioden samt att Becton Dickinson med 380 anställda i Helsingborg avvecklades år 2009. Men de finns också företag som anställer, exempelvis QPharma.

Inom *tillverkning av medicinska och dentala instrument* är det i huvudsak Gambro Lundia som står för nedgången i antal anställda.

Något bättre har *tillverkning av farmaceutiska basprodukter* utvecklats. Antal anställda är stabilt sedan år 2008 medan produktiviteten har försämrats. Här återfinns Polypeptide Laboratories, vilka växt från 160 till 190 anställda.

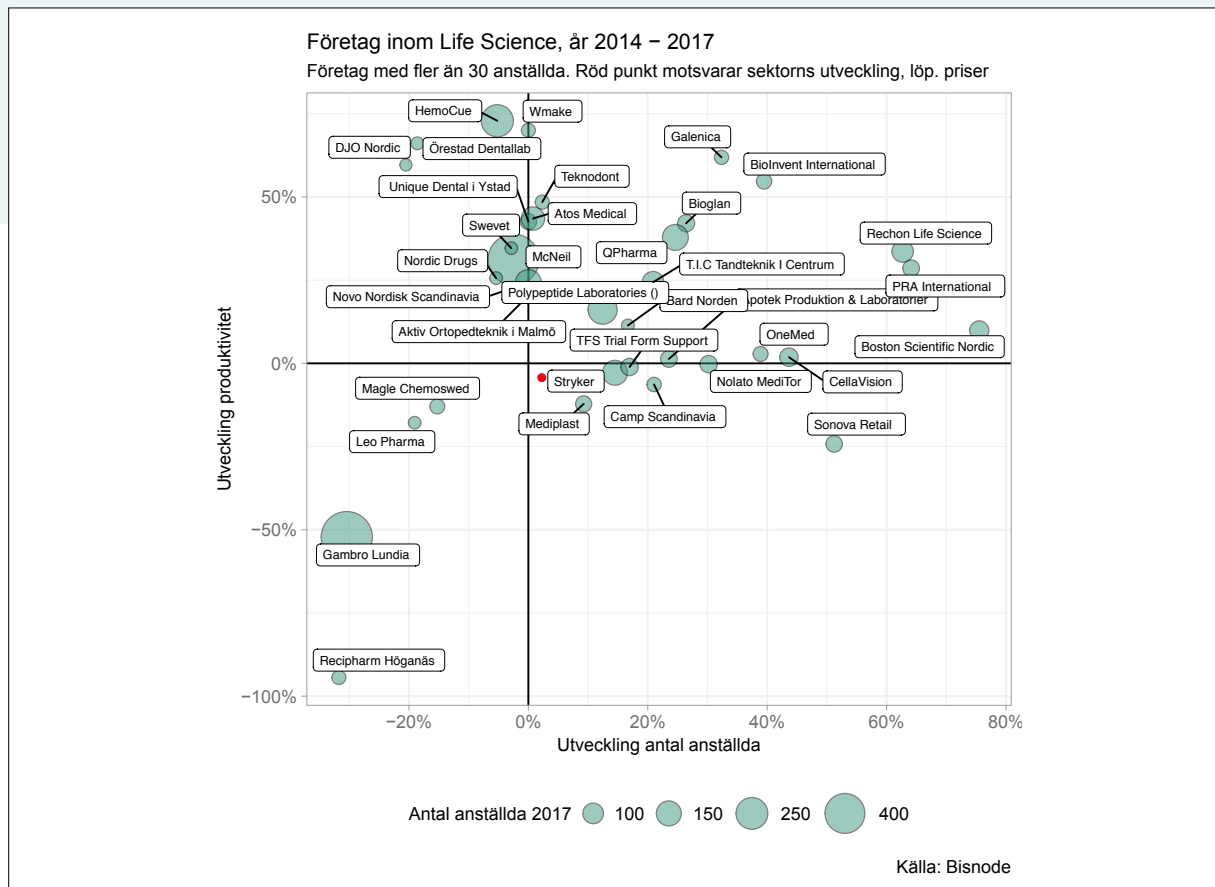
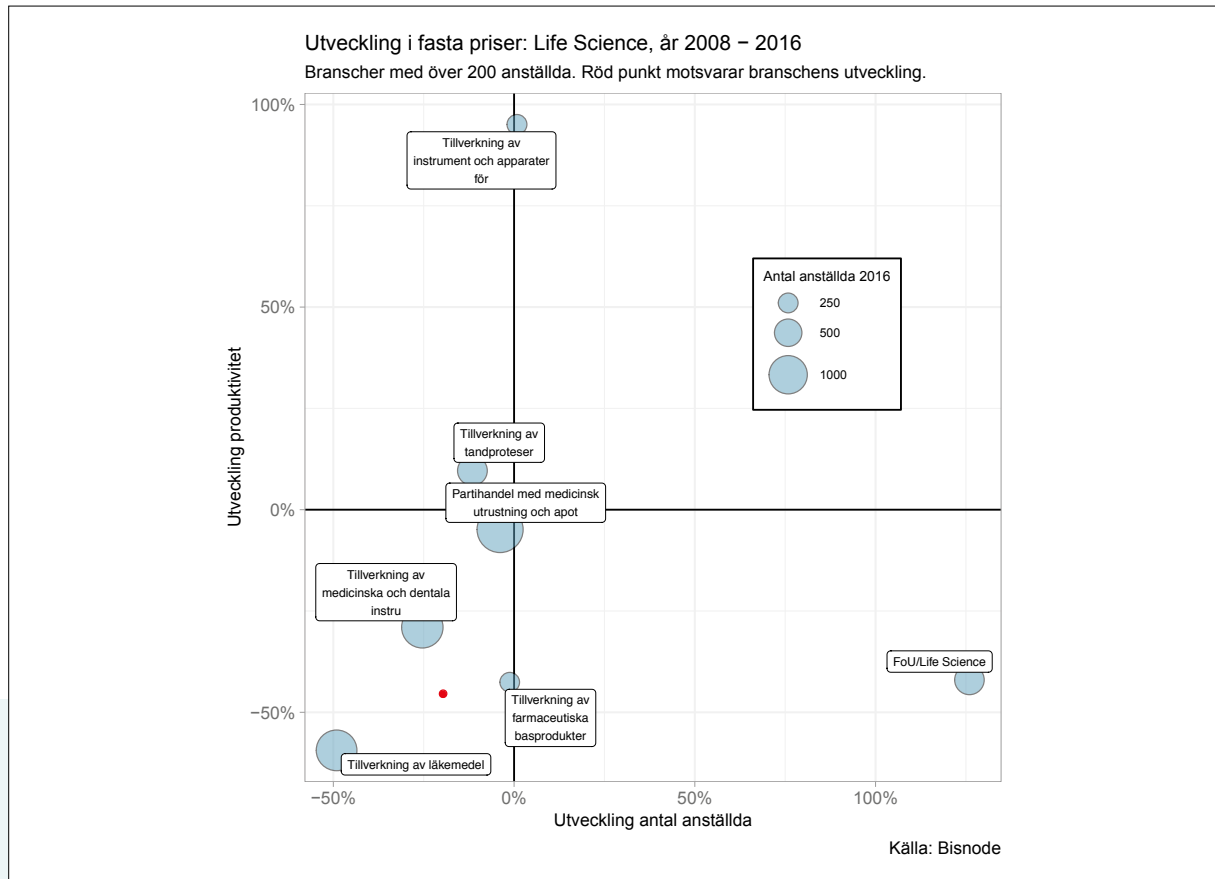
I viss kontrast till ovanstående står branschen *FoU/Life Science*. Här finns flera företag som expanderat kraftigt. Bland annat Camurus, CellaVison och Galencia. Dessa illustrerar att Skåne, trots betydande problem i sektorn, har en mylla för *Life Science*-företag att växa i.

Den största branschen i sektorn, partihandel med medicinsk utrustning och apoteksvaror, har stått still både i termer av antal anställda och produktivitet.

Därmed inte sagt att det är en bransch i stiltje. Genomsnittet döljer en viss dynamik. På tillväxtsidan har Boston Scientific dubblat antal anställda, från 40 till nära 90. Novo Nordisk, Mediplast och Camp Scandinavia har alla tre växt med omkring 20 anställda.

Tittar vi på utvecklingen i det snävare perspektivet (2014-2017) har sektorn som helhet växt något i termer av antal anställda. Flera av de stora företagen, McNeil, Gambro och HemoCue har lämnat negativa bidrag till utveckling av antal anställda. Istället är det mindre bolag som anställer. Bland många kan Rechon, Boston Scientific, BioInvent, CellaVison, QPharma och Bioglan nämnas. Inom läkemedelssektorn är den övergripande trenden att allt mer av forskningen sköts av mindre FoU-företag, medan de stora företagen drar ner på sina forskningsavdelningar.⁴⁸

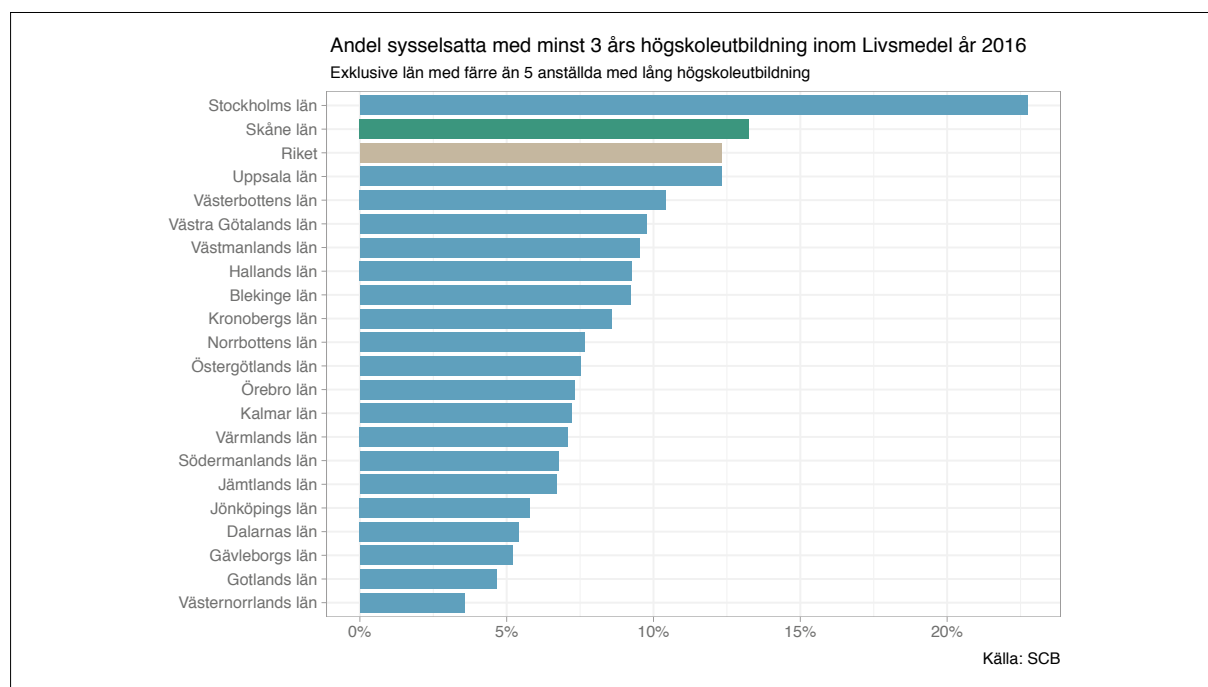
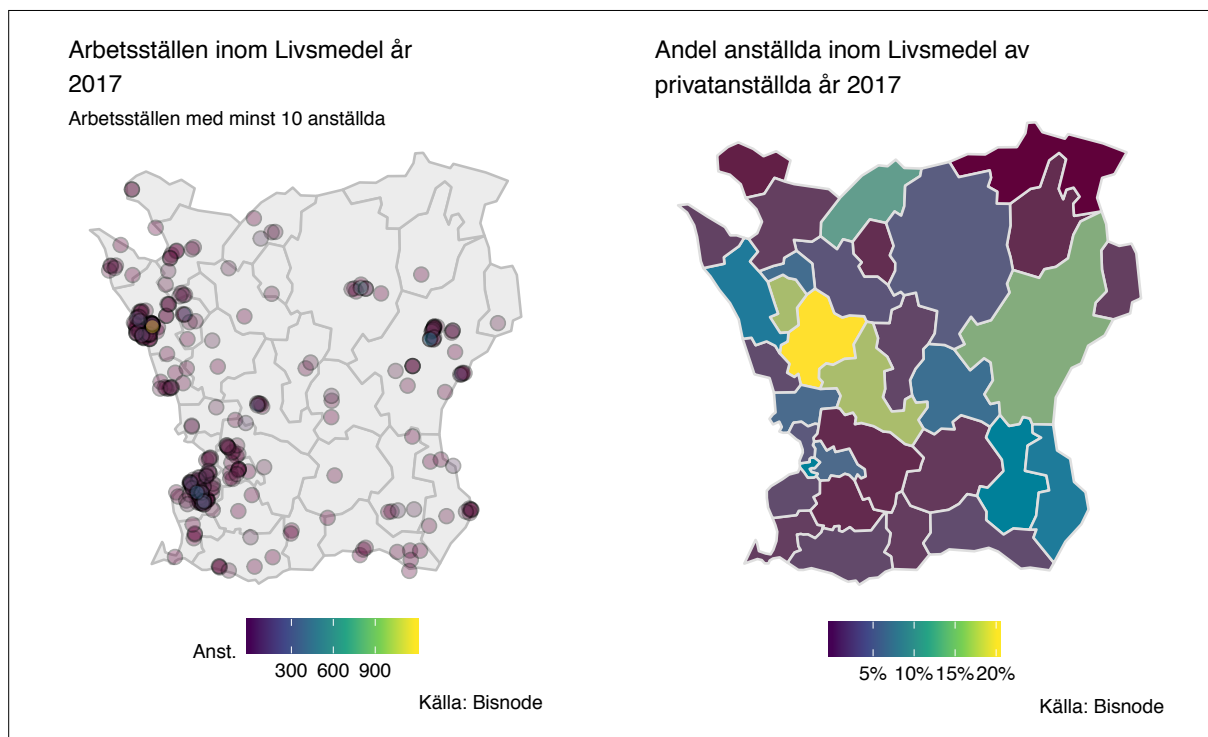
48 Läkemedelsföretagen söker en ny forskningsmodell, Läkemedelsvärlden, 2014-12-16.

Sektorsfördjupning: Livsmedel

Livsmedelssektorn har nästan 20 000 anställda och flera stora företag är verksamma i länet. Bland de stora företagen finns bland annat Orkla, Lantmännen, Pågen och Scan. Sektorn har en god regional spridning

men är särskilt stor i ett antal kommuner i inlandet och i östra Skåne. Utbildningsnivån i sektorn är strax över riksgenomsnittet.

Struktur

Livsmedelssektorn består av 20 branscher med fler än 200 anställda. Störst är *icke-specialiserad partihandel* som anställer drygt 3 100 fördelade på 175 företag. Det största företaget är ICA Sverige följt av Bergendahl Food. Andra stora livsmedelsbutiker finns i *varubus- och stormarknadshandel*. Det kan noteras att den senare branschen sänker sektorns produktivitetsnivå något.

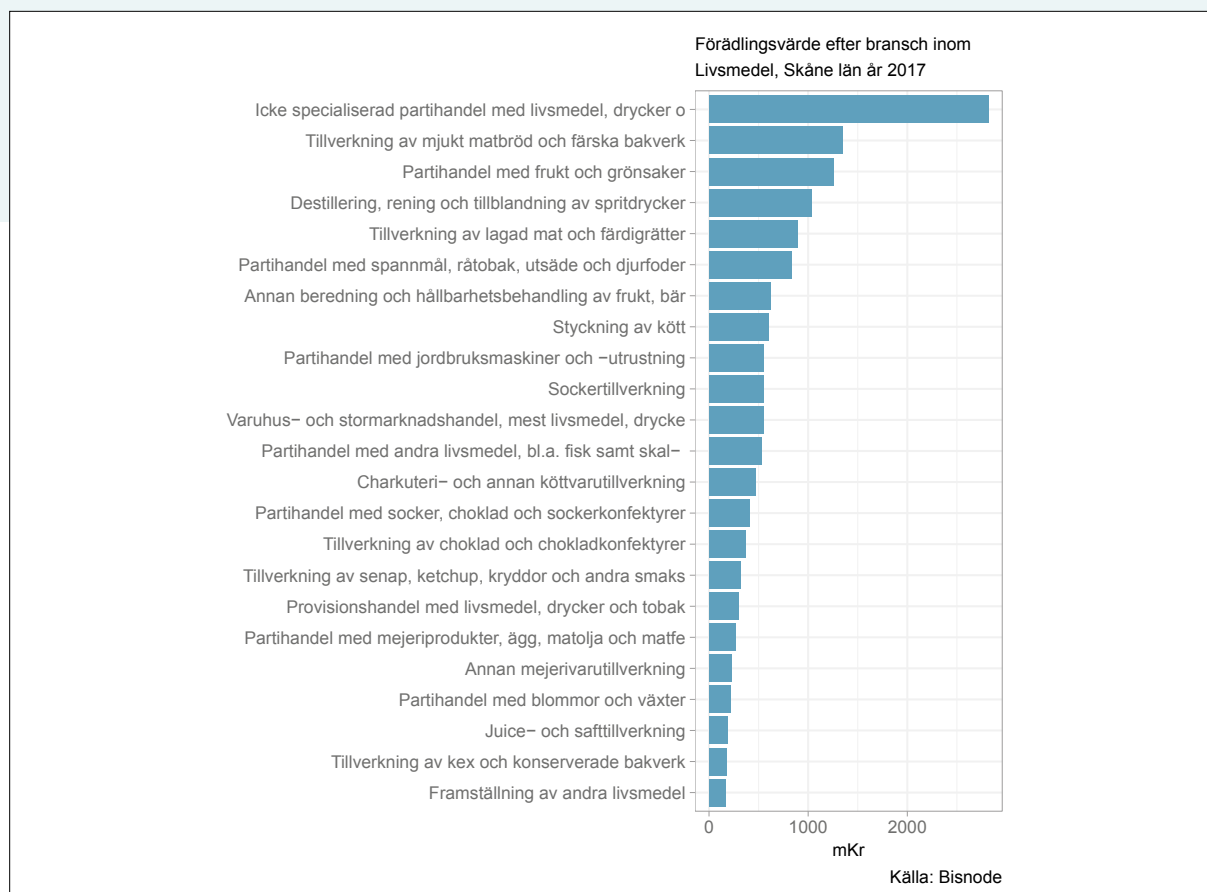
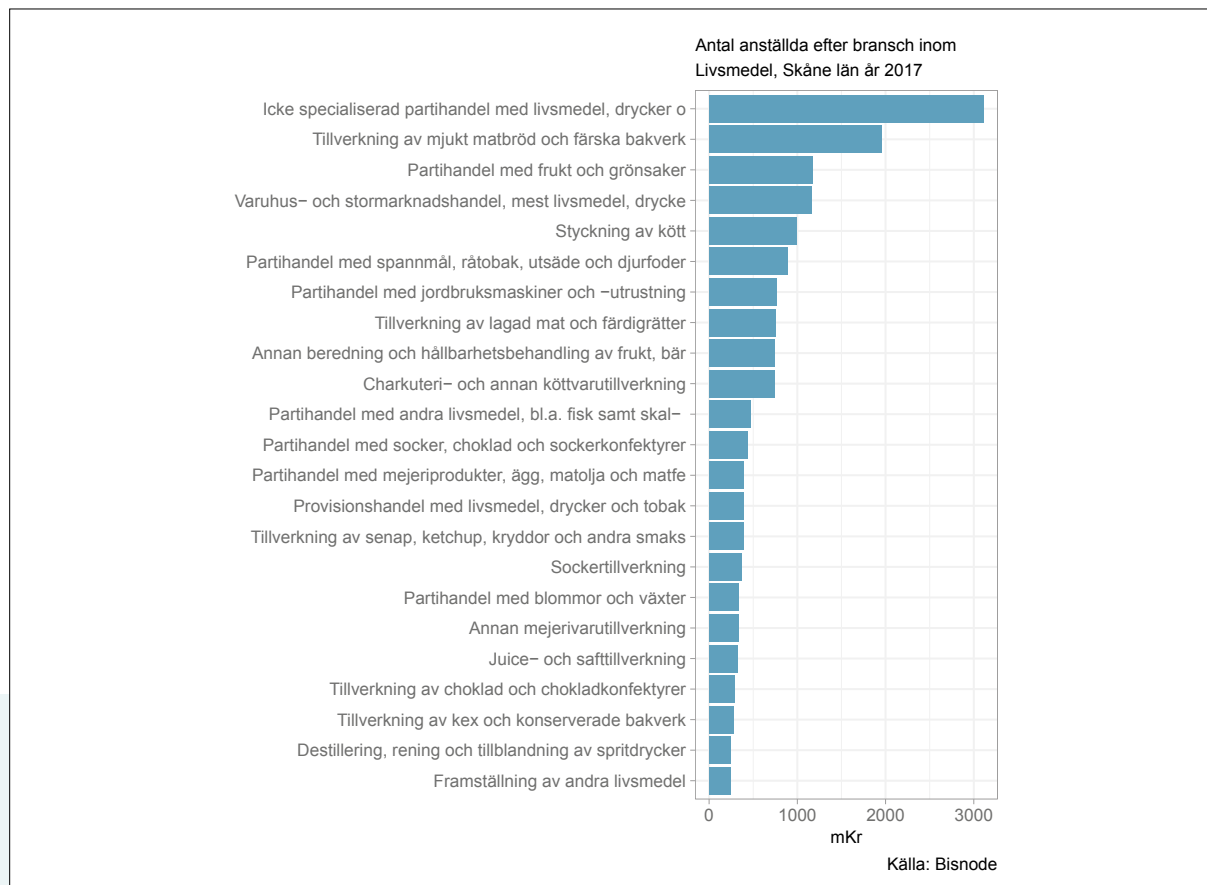
Inom *tillverkning av mjukt matbröd* är nästan 2 000 anställda. Pågen är största företag följt av Findus, vilket är något besynnerligt eftersom deras verksamhet i Skåne företrädesvis är inriktad på grönsaker. I övrigt består branschen i huvudsak av bagerier och konditorier. Den tredje största branschen i sektorn är *partihandel med frukt och grönsaker*. Av 1 200 anställda finns 250 hos Saba Logistics. Andra företag är RP Frukt och Ewerman.

Destillering, rening och tillblandning av spritdrycker avviker med en skyhögt produktivitet. Branschen har endast ett företag med fler än en anställd, The Absolute Company. Det är därför problematiskt att jämför den med andra branscher eftersom det inte är jämförbara storheter. Två aning större branscher med hög produktivitetsnivå är *sockertillverkning samt tillverkning av choklad och chokladkonfektyr*. Inom socker är det Nordic Sugar med 370 anställda som drar upp produktivitetsnivån. Större företag inom chokladbranschen är Cloetta samt Barry Callebaut. Här finns också mindre företag som Mormor Lisas Konfektyr och Malmö Chokladfabrik.

Stora företag	Anställda (2017)
ICA Sverige	1 200
Bergendahl Food	820
City Gross	730
Orkla Foods	710
HKScan Sweden	650
Pågen	480
Lantmännen ek för	470
Findus Sverige	430
Nordic Sugar	370
Malmö Mejeri	330
Atria Sverige	310
BRING FRIGO	310
Saba Logistics	260
The Absolute Company	250

En ytterligare bransch med högre produktivitet än genomsnittet för livsmedelssektorn är *tillverkning av lagad mat och färdigrätter*. Antal anställda totalt är 750, varav 710 arbetar på Orkla. Precis som för *destillering, rening och tillblandning av spritdrycker* är den branschen svår att jämför med andra.

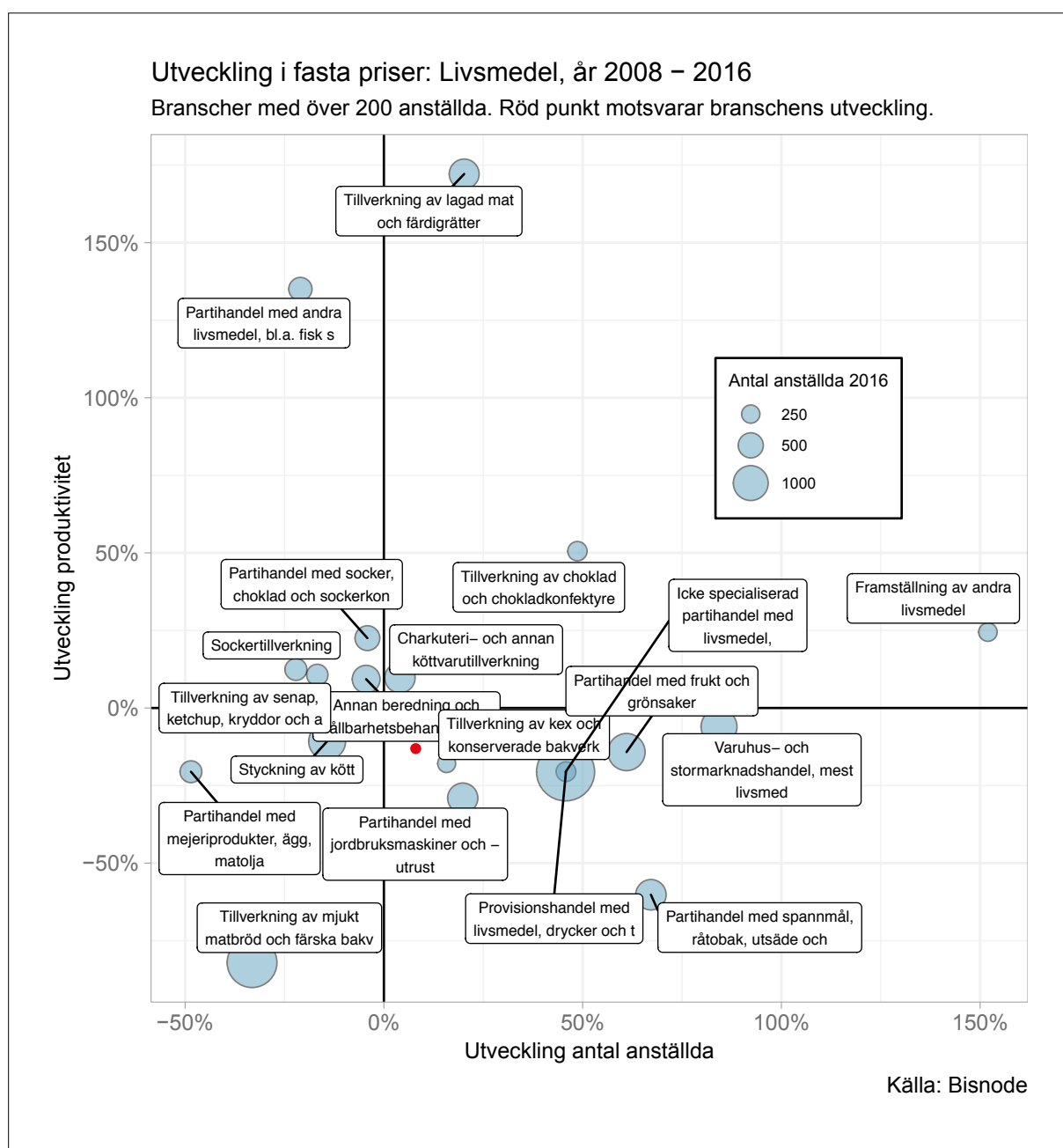

Utveckling

Sedan år 2008 har *livsmedel* ökat försiktigt i antal anställda samtidigt som sektorn tappat något i produktivitet. Variationen inom sektorn är stor. Några branscher har sett en väldigt stark utveckling, inte minst *framställning av andra livsmedel*. Det är visserligen en ytterst liten bransch. Antal anställda har mer än dubblats samtidigt som produktiviteten utvecklats positivt. Bakom utvecklingen ligger Oatly, vilka ökat från cirka 40 anställda till drygt 130. Andra branscher som både kan uppvisa en positiv utveckling avseende

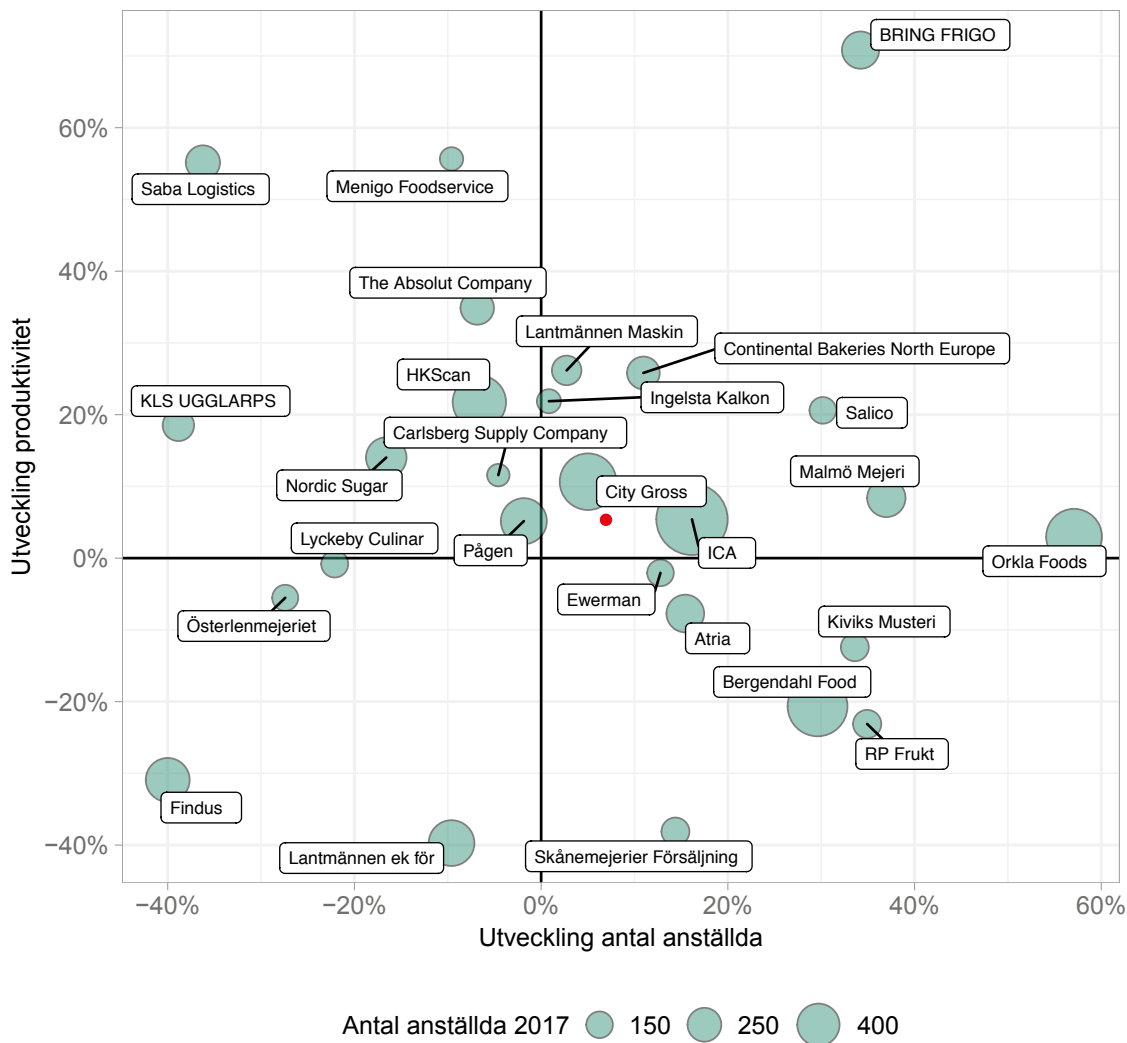
produktivitet och antal anställda är *tillverkning av lagad mat och färdigrätter*, *tillverkning av choklad och chokladkonfektyrer* och, om än i svagare utsträckning, *charkuteri- och annan köttvarutillverkning*.

Flera större branscher har ökat i antal anställda men sänkt sin produktivetsnivå. I den kategorin finns bland annat *icke-specialiserad partihandel*, *partihandel med frukt och grönsaker* samt *varuhus- och stormarknadsandel*.

Företag inom Livsmedel, år 2014 – 2017

Företag med fler än 100 anställda. Röd punkt motsvarar sektorns utveckling, löp. priser

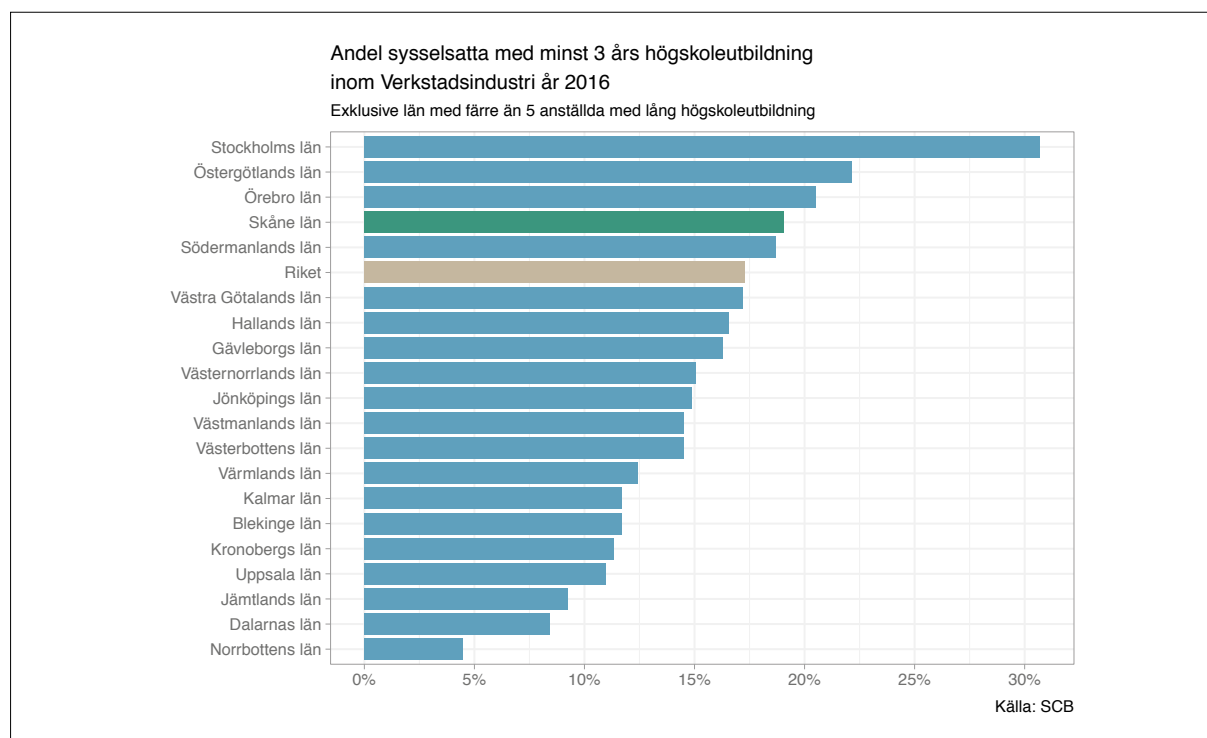
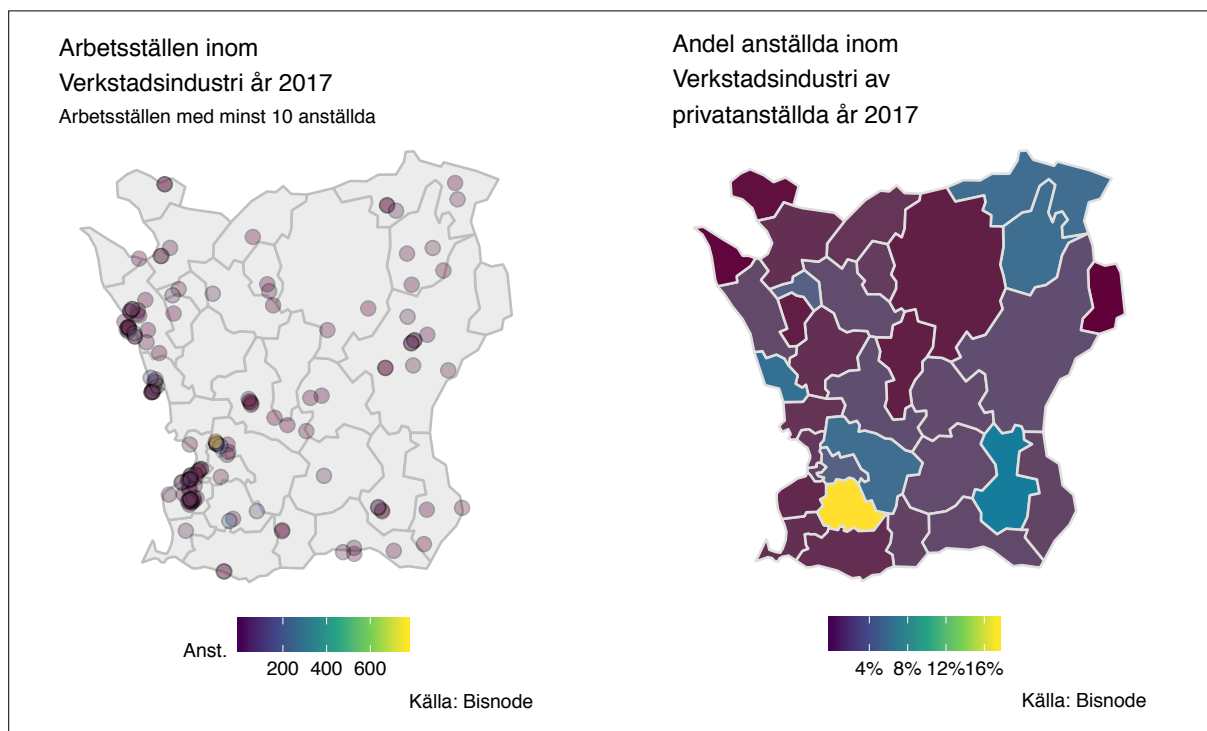

Källa: Bisnode

Sektorsfördjupning: Verkstadsindustri

Verkstadsindustrin anställer 7 600 personer i Skåne. De största företag är Alfa Laval, SWEP International och Sandvik. Sektorn har relativt god regional spridning,

även om flest arbetsställen koncentreras till Malmö, Lund och Helsingborg. Störst andel anställda inom verkstadsindustrin finns i Svedala kommun.

Struktur

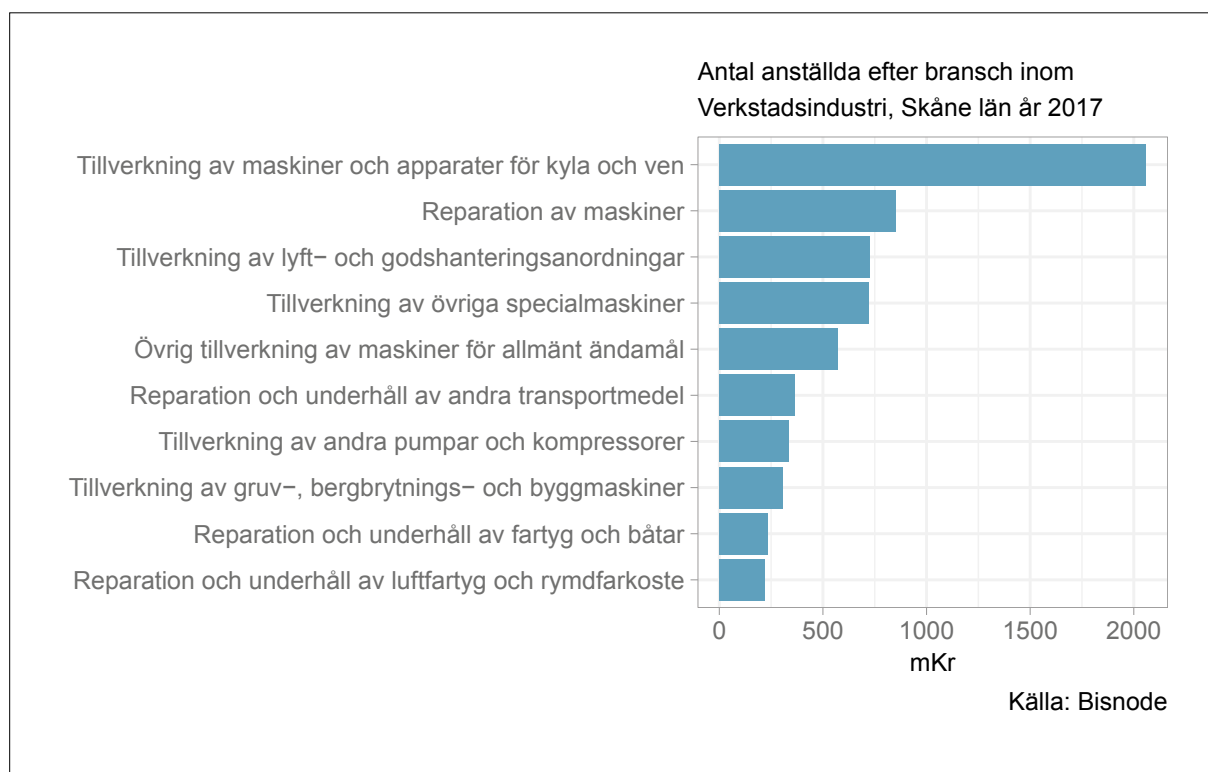
Verkstadsindustrin består av tio branscher med fler än 200 anställda. Störst, både sett till antal anställda och förädlingsvärde är *tillverkning av maskiner och apparater för kyla och ventilation* utom för hushåll. Totalt anställer branschen 2 000 personer. Mer än hälften av dessa är anställda på Alfa Laval eller SWEP International. Även John Bean Technologies samt Swegon Operations finns i denna bransch. Verkstadsindustrin är ett styrkeområde företrädesvis för branschen *tillverkning av maskiner och apparater för kyla och ventilation*.

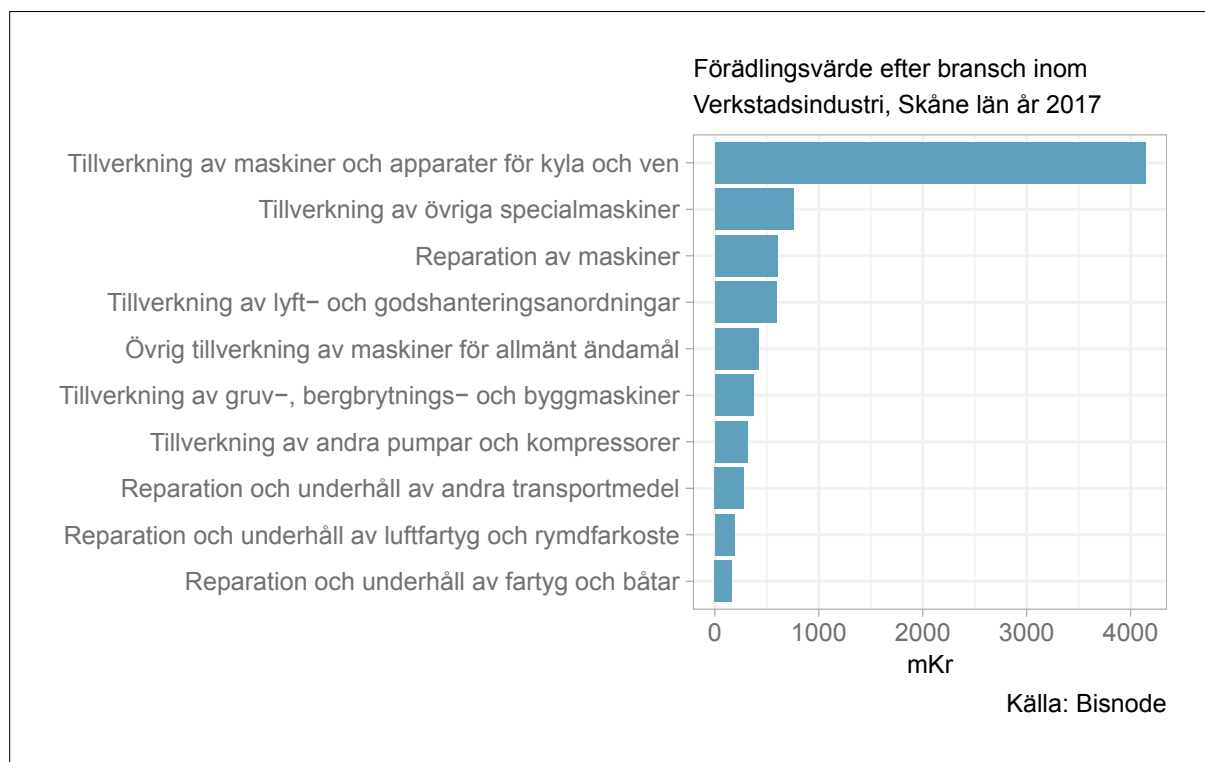
Sett till antal anställda är den nästa största branschen *reparation av maskiner*. Här är Mekano AB tillsammans med Mec-Com Klippan och JernBro Industrial Services företag med över 50 anställda. *Tillverkning av övriga specialmaskiner* är en bransch av jämförbar storlek. Aktibolaget Ph. Nederman & Co med drygt 80 anställda är största företag där.

Inom *tillverkning av lyft och godshanteringsanordningar* finns företag som Tollo Linear, KNAPP och Vertical Positioning Group. En annan mindre bransch är *övrig tillverkning av maskiner för allmänt ändamål* med Sjöboföretaget Scanjet Marine och Huhnseal i Landskrona som största företag.

Stora företag	Anställda (2017)
Alfa Laval Lund	790
SWEP International	330
Sandvik SRP	280
Braathens Regional Airlines	210
John Bean Technologies	200
Wayne Fueling Systems Sweden	190
Tollo Linear	120
Swegon operations	120
KNAPP	110
Vertical Positioning Group	100

Flera branscher kopplar an till reparation. Inom *reparation och underhåll av andra transportmedel* är EuroMaint Rail, Knorr-Bremse Nordic Rail Services samt Mantena Sverige de största företagen. En ytterligare relaterad bransch är *reparation och underhåll av luftfartyg och rymdfarkoster* dit Braathens Regional Airlines är klassat.

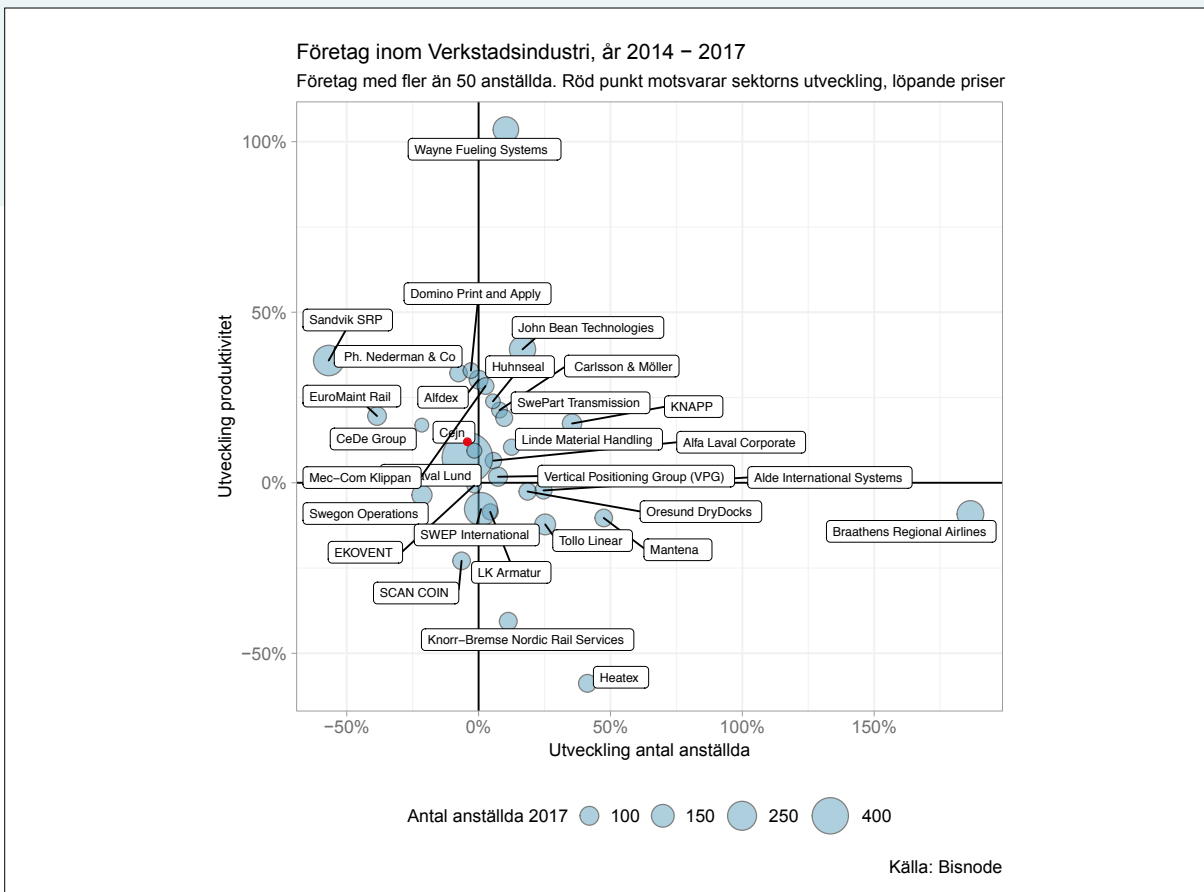
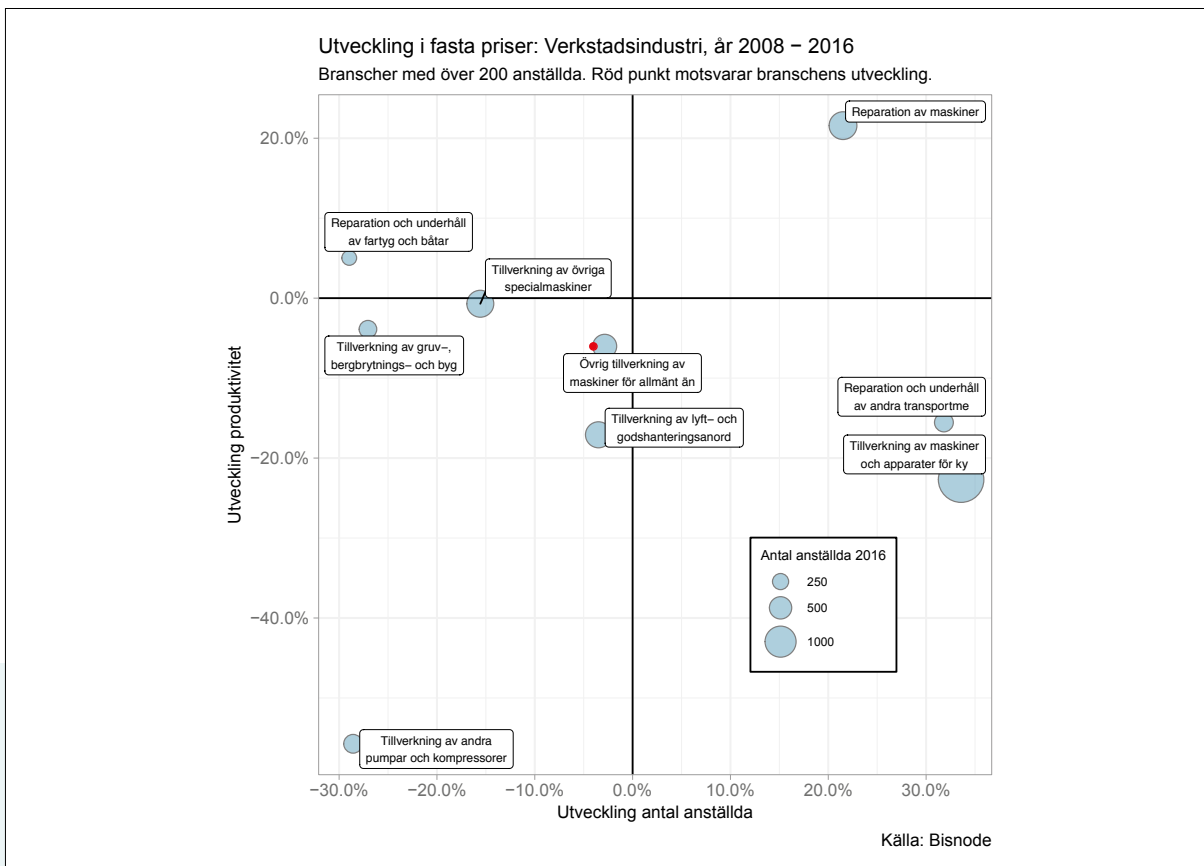
Utveckling

Det finns en stor spridning i hur branscher utvecklats. Den största branschen *tillverkning av maskiner och apparater för kyla och ventilation* har utvecklats väl sett till antal anställda. Däremot har produktiviteten minskat något. Detsamma gäller för *reparation och underhåll av andra transportmedel*. En särskilt god utveckling har *reparation av maskiner* haft, med en ökning av både antal anställda och produktiviteten.

och kompressor och *tillverkning av gruv- bergbrytnings- och byggmaskiner*. Bägge dessa branscher har tappat i antal anställda och minskat i produktivitet. Största företaget i den förstnämnda branschen är Wayne Fueling System medan Sandvik är den dominerande arbetsgivaren i den senare.

Belyser vi utvecklingen från 2014-2017 hittar vi flera företag som expanderat. Bland annat Braathens, Mantena, Tollo Linear, JNAP och John Bean Technologies.

Sämlre har det gått för *tillverkning av andra pumpar*

Referenser

- Andersson, Pernilla (2017a) *Produktivitetens nya geografi*
- Andersson, Martin (2017b) *Vad betyder stora kunskaps- och teknikintensiva företag för Sverige?*
- Bisnode (2019) *Exportanalys Skåne*
- Baldwin, Richard (2019) *The Great Convergence – Information Technology and the New Globalization*
- Grufman, Anders (2001) *Simpler management: en enklare väg till effektiv företagsstyrning*
- Dataspelsbranschen (2018) *Spelutvecklarindex 2018*
- Industrins ekonomiska råd (2018) *Industrin under omvandlingstryck – regional närvaro, klimatutmaningar och globaliseringskritik*
- Karlsson, Linnea & Taalib Josef (2018) *Regionala innovationsmönster*
- Krugman, Paul (1991) *Increasing returns and economic geography*, *Journal of Political Economy* 99, s. 483–99.
- Lind, Daniel (2010) *Avindustrialiseringen av Sverige: myt och verklighet*, Ekonomisk debatt nr 7, 2010
- Medicon Valley (2018) *State of Medicon Valley 2018 – An Analysis of Life Science in greater Copenhagen*
- Moretti, Enrico (2013) *The New Geography of Jobs*
- Tillväxtanalys (2011:15) *Snabbväxarna dynamik – Är hög företagstillväxt uthållig?*
- Tillväxtanalys (2014:03) *Globala värdekedjor och tillväxtpolitik – en översikt*
- Tillväxtanalys (2011:08) *Städer och deras tillväxtförutsättningar – En beskrivning av olika städer och deras förutsättningar för tillväxt.*
- Ramboll (2019) *Innovationsframtid Skåne Analys Forskning*
- Region Skåne (2018a) *Skånes befolkningsprognos 2018 – 2027*
- Region Skåne (2018b) *Invandringens betydelse för kompetensförsörjning i Skånes arbetsliv*
- Region Skåne (2018c) *Skånes utmaningar – en uppföljning av den regionala utvecklingsstrategins delstrategier*
- FIRS (2016) *Smarta Material – Position 2020*
- Henning m.fl. (2016) *Strukturomvandling och automatisering – konsekvenser på regionala arbetsmarknader.*
- Wigren, Schagerström, Johansson, Larrson (2005) *Tillväxtens drivkrafter – faktorer som påverkar ekonomisk tillväxt i nationer, regioner och företag.*

Intervjuer

- Felix Helander, Packbridge, 2018-10-15.

Bilaga 1 – Sektorer

Sektorer	Exempel på verksamheter	Exempel på företag
Areella livsmedelsnäringar	Odling, uppfödning, fiske	Mellby Gård, Farstorps Gård, K-G Paulssons Bär & Grönsaker
Avancerade företagstjänster	Juridik, revision, tekniska konsulter, PR, produkt- och organisationsutveckling	Thule Group, IKEA Retail, WSP Sverige, ÅF-Industry
Besöksnäring	Hotell, campingar, restauranger, golfbanor	Scandic Hotels, Espresso House, Casino Cosmopol, Max Burgers, Scandinavian Resort Båstad
Byggnadsindustri	Bygg och anläggning, konsulter inom bygg- och anläggningsteknik	Skanska, Peab Asfalt, Bravida Sverige, Tyréns
Byggnadsmaterial	Tillverkning av varor för byggändamål, partihandel med byggmaterial	Swerock, Saint Gobain Sweden, Ahlsell Sverige AB, Flnja Betong
Detaljhandel	Butikshandel, samt vissa tjänster inom skönhets- hår- och kroppsvård	IKEA Svenska Försäljnings Aktiebolag, H&M, Apoteket, Willy's, Din Bil Sverige
E-handel	Postorderhandel och detaljhandel på internet, nätauktioner	Boozt Fashion, CDON, Willab Garden, CoolStuff, Fyrklövern
Elektronikindustri	Tillverkning av elektrisk utrustning, optiska instrument, kablar	ABB, Backer, ESAB, SHKAB Company, VEAB Heat Tech AB
Energi	Generering och överföring av elektricitet, försörjning av värme och kyla, partihandel med bränsle	EON Energidistribution, Kraftingen Energi, Öresundskraft, Rodsand 2 Offshore Wind Farm
Fastigheter	Uthyrning och förvaltning av bostäder och lokaler, bostadsrättsföreningar, handel med fastigheter	Riksbyggen EF, MKB Fastighets Aktiebolag, Helsingborgshem, Heimstaden
Finans & Försäkring	Holdingverksamhet, investment- och riskkapitalbolag, försäkringsbolag	Indap Holding, Qlik Foregin Parent, HEXPOL, Perstorp Finacial Services, Mellby Gård Intressenter
Fordonsindustri	Tillverkning av motorfordon och relaterad utrustning, partihandel med reservdelar	BorgWarner Sweden, Saab Kockums, Plastal, Bombardier Transportation
FoU	Naturvetenskaplig, teknisk och annan forskning	PROBI Aktiebolag, MariboHilleshög Research, Visam OptiWay
Förpackning	Tillverkning av förpackningar i plast, papp, lättmetall m.m., partihandel med emballage	Tetra Pak, Smurfit Kappa, Ball Beverage Packaging Fosie

Sektorer	Exempel på verksamheter	Exempel på företag
Glas och keramiska artiklar	Tillverkning av glasvaror och keramiska produkter	Geberit Production, Saint-Gobain Sekurit Scandinavia
Grafisk produktion m.m.	Tryck av tidningar, böcker, bokbindning	Parajett Aktiebolag, Exakta Print, Parajett
Gummi- & Plastindustri	Tillverkning av däck, gummivaror, basplastframställning	Flextrus, Trelleborg Industri, Polykemi, Tarkett
Huvudkontor	Verksamheter som utövas av huvudkontor	E.ON Sverige, Securitas Direct, Trelleborg Holding, Melby Gård Industri
Hälso- & Sjukvård	Vård, tandläkare, medicinsk laboratorier, fysioterapi	Folktandvården Skåne, Praktikertjänst Aktiebolag, Capio Närsjukvård
IKT	Dataprogrammering, utgivning av dataspel, datordrifttjänster, Tillverkning av elektroniska komponenter, datorer	Axis Communications, Sony Mobile, Ericsson, CGI, Qlicktech International, Ubisoft Entertainment Sweden
Kemisk industri	Tillverkning av färgämnen, kemikalier, bekämpningsmedel. Partihandel med kemiska produkter	Akzo Nobel, Perstorp Specialty Chemicals, Kemira Kemi, GELITA
Konstnärlig och kulturell verksamhet	Artistisk verksamhet, drift av teatrar, konserthus	Malmö Opera och Musikteater, Helsingborg Arena och Scen, Malmö Live konserthus
Life Science	Tillverkning av läkemedel, partihandel med medicinsk utrustning, bioteknisk FoU	Gambro Lundia, McNeil, Atos Medical, Polypeptide Laboratories, Novo Nordisk Scandinavia
Livsmedel	Livsmedelstillverkning, partihandel med spannmål, djur, livsmedel	The Absoulte Company, Orkla Foods, Nordic Sugar, HKScan Sweden, Findus
Logistik & Transport	Taxi, trafik, transport, godshantering, fordonsuthyrning	PostNord, Nobina Sverige, Transdev Sverige, DSV Road, Pågen Färskröd
Media	Bok- och tidningsutgivning, förlagsverksamhet, reklambyråer, grafisk design	Aller Media, Studentlitteratur, Egmont Publishing, Sydsvenska Dagbladet
Metallvaruindustri	Tillverkning av metallstommar, reparation av metallvaror, partihandel med metall och metallsrot	Lindab Profil Aktiebolag, EWP Windtower Production, Ekets Mekaniska
Pappers- & Massaindustri	Tillverkning av tidningspapper, papper, papp, massa	Stora Enso Paper Aktiebolag, Bong Sverige
Skog	Skogsförvaltning, virkesmätning, service till skogsbruk	SLV Skogsservice AB, Skogsvårdsbolaget TS AB

Sektorer	Exempel på verksamheter	Exempel på företag
Social omsorg	Äldreboende, dagbarnvård, flyktingförläggning	Förenade Care AB, Attendo Sverige, Humana Assistans, Frösunda Omsorg
Stål- & Metallindustri	Tillverkning av produkter av stål, framställning av olika metaller, gjutning	Höganäs Sweden, Lindab Ventilation, Boliden Bergsöe
Textilindustri	Tillverkning av textilier, hudar, skinn, kläder, skodon, arbetskläder	Springhill Textile Aktiebolag, PUMA Nordic, IMS Nonwoven
Trävaruindustri	Sågning, hyvling, impregnering. Tillverkning av möbler och inredning. Partihandel med virke	Ballingslöv Aktiebolag, JELD-WEN Sverige, Optimera Svenska, PWS Nordic
Utbildning	Skolverksamhet, arbetsmarknadsutbildning	Pysslingen Förskolor och Skolor, Kunskapsskolan i Sverige, Framtidskompassen, Entry Point North
Utvinningsindustri	Brytning av sten, kalk, utvinning av malm	Sydsten
Vatten, Avfall & Återvinning	Vattenförsörjning, insamling av avfall, demontering, återvinning, teknisk konsultering inom energi, miljö och VVS	Ohlssons i Landskrona, Sydvatten, Sydskaånes avfallsaktiebolag, Stena Recycling, SUEX Recycling
Verkstadsindustri	Tillverkning av maskiner, verktyg och redskap	Alfa Laval Lund, SWEP International, Sandvik SRP, John Bean Technologies
Övrig partihandel	Parti- provisionshandel inom olika fält	Taxen Holding, Nord-lock International, Vestas Northern Europe, Lekolar
Övrig tillverkningsindustri	Tillverkning inom olika fält	TePe Munhygienprodukter, Icopal Aktiebolag

Region Skånes uppdrag är att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt i Skåne. Vår uppgift inom regional utveckling är att skapa förutsättningar för att lösa samhällsutmaningar som handlar om jobben, miljön och människors hälsa. Genom att arbeta med de sociala och fysiska faktorer som påverkar såväl tillväxten, klimatet som den enskilde skåningens hälsa, skapar vi en attraktiv och innovativ region. På så sätt gör vi dagligen skillnad för Skåne och skåningarnas framtid.